

ZPRAVODAJ KVZ

ZPRAVODAJ KANCELÁŘE
VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE PRO
ZASTUPOVÁNÍ
ČESKÉ REPUBLIKY PŘED
EVROPSKÝM SOUDEM
PRO LIDSKÁ PRÁVA

2022

číslo 1 | duben | ročník 10

Životní prostředí

Kapa a ostatní proti Polsku
Hluk ze silniční dopravy

Šikana na pracovišti

Špadijer proti Černé Hoře
Ochrana whistleblowera

Důvěrnost komunikace advokáta a klienta

Särgava proti Estonsku
Filtrování obsahu nosičů dat

Občanské právo

Mediální právo 7

Biancardi proti Itálii

Povinnost správce internetového portálu deindexovat článek obsahující citlivé osobní údaje.

Standard Verlagsgesellschaft mbH proti Rakousku (č. 3)

Povinnost mediální společnosti odhalit identitu autorů komentářů zveřejněných na diskusních fórech jejího internetového deníku.

Pracovní právo 10

Špadijer proti České Hoře

Ochrany whistleblowerů před šikanou na pracovišti.

Rodinné právo 12

S. N. a M. B. N. proti Švýcarsku

Řízení o navrácení dítěte podle Haagské úmluvy a poskytnutí záruk ze strany přijímacího státu.

Spravedlivý proces 14

Jallow proti Norsku

Účast na soudním jednání formou videohovoru.

Žirovnický proti České republice

Použitelnost článku 6 Úmluvy na actio popularis.

Trestní právo

Ochrana před útoky třetích osob 17

Derenik Mkrtchyan a Gayane Mkrtchyan proti Arménii

Povinnosti veřejných orgánů v souvislosti s úmrtím žáka základní školy během vyučování.

Tunikova a ostatní proti Rusku

Systémová selhání státu v boji proti domácímu násilí.

Dohoda o vině a trestu 21

Mucha proti Slovensku

Právo na spravedlivé řízení a presumpci nevinu při trestním stíhání člena zločinecké skupiny, jehož spolupachatelé uzavřeli dohody o vině a trestu.

Zdravotnické právo 23

R. D. a I. M. D. proti Rumunsku

Podmínky poskytování léčby v ústavním ochranném léčení.

Respektování korespondence 24

Särgava proti Estonsku

Požadavky na právní úpravu pro filtrování obsahu nosičů dat zajištěných u advokáta, aby nedošlo k narušení důvěrnosti jeho komunikace s klienty.

Cizinecké právo.....27

Savran proti Dánsku

Vyhoštění duševně nemocné osoby.

Nezávislost soudnictví.....31

Miroslava Todorova proti Bulharsku

Kárné stíhání předsedkyně soudcovského sdružení v návaznosti na její veřejnou kritiku zásahů výkonné moci do fungování justice.

Životní prostředí..... 36

Kapa a ostatní proti Polsku

Reakce státních orgánů na přeměrování silničního provozu a následné překročení zákonných hlukových limitů v blízkosti soukromých obydlí.

Osoby s postižením 38

Toplak a Mrak proti Slovinsku

Přizpůsobení volebních místností pro osoby na vozíku.

Právo sociálního zabezpečení.....41

Hamzagić proti Chorvatsku

Nezávislost a odbornost znalců v řízení o přiznání invalidního důchodu.

Šaltinytė proti Litvě

Stanovení horní věkové hranice u příspěvku na bydlení pro mladé rodiny.

Nové stížnosti a oznámení proti České republice

Policejní zákrok na psychiatrii	45
Cizinecké právo	45
Odpovědná žurnalistika	46
Odškodnění za trestní stíhání zastavené z důvodu promlčení	46
Náhradní mateřství.....	47

Velký senát Soudu

Zásahy do nezávislosti polského soudnictví 48

Anotace rozsudků a rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva obsažené ve Zpravodaji nejsou úředními rozhodnutími a nejsou závazné. Jsou však autorskými díly chráněnými autorským právem. Zpravodaj jako celek ani jednotlivé anotace v něm obsažené proto nesmí být bez předchozího souhlasu státu reprezentovaného Ministerstvem spravedlnosti zpřístupňovány veřejnosti ani jinak užívány, zejména rozmnožovány, nad rámec volného užití dle § 30 autorského zákona a zákonných licencí dle § 31 a násl. autorského zákona.

Přehled použitých piktogramů

Jednotlivé články Úmluvy a protokolů

článek 2: Právo na život

článek 3: Zákaz mučení

článek 4: Zákaz otroctví a nucených prací

článek 5: Právo na svobodu a osobní bezpečnost

článek 6: Právo na spravedlivé řízení

článek 8: Právo na respektování soukromého a rodinného života

článek 9: Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání

článek 10: Svoboda projevu

článek 11: Svoboda shromažďování a sdružování

článek 14: Zákaz diskriminace

článek 1 Protokolu č. 1: Ochrana majetku

článek 2 Protokolu č. 1: Právo na vzdělání

článek 3 Protokolu č. 1: Právo na svobodné volby

článek 2 Protokolu č. 4: Svoboda pohybu

Ostatní piktogramy

Rozhodnutí proti ostatním státům Rady Evropy

Rozhodnutí proti České republice

Rozhodnutí velkého senátu Soudu

Mezistátní stížnost

Občanské právo

Správní právo

Trestní právo

Užitečné odkazy

Slovo úvodem

Milí čtenáři!

Jak už jste si za poslední dva roky zvykli, s jednou výjimkou, kdy tento úvodník psala moje ctěná spolupracovnice, se vždycky propírala pandemie nemoci Covid-19. Sice můžeme důvěřovat tomu, že se smrtící koronavirus ještě zapíše do judikatury Evropského soudu pro lidská práva („Soud“), toto hlavní téma veřejného prostoru bohužel náhle vystřídalo téma ještě vražednější.

Vypukla regulérní válka mezi dvěma smluvními státy Úmluvy, což vyvolalo ve Štrasburku řadu kroků, které prozatím vyústily ve vyloučení toho, který válku rozpoutal, z organizace pečující o právní stát, demokracii a lidská práva.

Zmíněné vyloučení z Rady Evropy, k němuž došlo dne 16. března 2022, mělo automaticky za důsledek také ukončení vázanosti onoho státu Evropskou úmluvou o lidských právech („Úmluva“). Je vcelku zřejmé, že zaútočit na souseda tanky a raketami se úplně neslučuje s hodnotami organizace i smluvního dokumentu, který vedle katalogu lidských práv a základních svobod, jako je třeba právo na život, zakládá pravomoc Soudu projednávat stížnosti na jejich nerespektování.

Samostatnou kapitolou celého příběhu je posouzení, k jakému dni přestává být onen stát smluvní stranou Úmluvy. Ze struktury článku 58 Úmluvy vyplývá, že odstavce 1 a 2 hovoří o výpovědi, což je situace, která zjevně nenastala, protože k zániku postavení smluvní strany došlo jiným způsobem. Odstavec 3 sice odkazuje na „stejně podmínky“, jenže jak chceme operovat se lhůtami podle odstavce 1, když ty jsou výslovně vázány na institut výpovědi? Soud se ve své [plenární rezoluci](#) (a je to akt, s nímž Úmluva počítá?) rozhodl, že tyto lhůty uplatňovat bude.

Celá problematika se jakoby zužuje na otázku, zda bude onen stát vázán Úmluvou ještě po dobu šesti měsíců od vyloučení, či nikoli. Po právní stránce nic nebrání tomu projednávat stížnosti, ba dokonce podávat nové stížnosti na události, k nimž došlo po dobu platnosti Úmluvy pro daný stát. Tak jako tak je proti Rusku (nu, asi vám připadá, že to je jméno, které se v tomto úvodníku dosud nesmělo vyslovit, ač ho jsou jinak plné noviny) podáno přes 18 tisíc nevyřízených stížností (více než 25 % všech, které před Soudem leží), z toho deset stížností mezistátních. To pro Soud představuje práci na roky a pro Radu Evropy další rozpočtovou krizi, neboť se bude muset obejít bez členského příspěvku vyloučeného státu (nehledě na to, že ten dosud neuhradil příslušenství částek, které dříve dlužil).

Výzvou z hlediska efektivity fungování evropského mechanismu ochrany lidských práv a základních svobod však nejsou ani tak zmíněné právní či rozpočtové otázky, ale skutečná vůle Ruské federace účastnit se řízení před Soudem a vykonávat rozsudky Soudu, které pro ni jsou a budou i nadále závazné. V tomto ohledu nemáme dostatek informací. Jisté však je, že ruská armáda při operacích na Ukrajině – eufemisticky řečeno – nezohlednila předběžná opatření Soudu, podle nichž se má mimo jiné zdržet útoků na civilní osoby a věci, záchranná vozidla, školy a nemocnice, zajistit bezpečnost zdravotnických zařízení a personálu, zaručit volný přístup civilního obyvatelstva k zabezpečeným evakuačním koridorům, zdravotní péči, potravinám a dalším základním zdrojům. Zdá se, že Ruská federace se k některým z těchto výzev vyjádřila, k jiným nikoli (a vypadá to, že svůj postoj změnila směrem k nespolupráci po svém vyloučení).

Smutnou realitu v terénu, poněkud odlišnou od toho, co Soud uložil činit, či naopak nečinit, ovšem sledujeme každý den za pomoci sdělovacích prostředků. Jejich pluralita zaručuje, aby vysílané zprávy odpovídaly alespoň přibližně skutečným událostem, zatímco tam, kde pluralita chybí, lze diváky, posluchače a čtenáře doslova vodit za nos. V současném Rusku tomu jinak být nemůže.

Zkrátka a dobře, systém Úmluvy dne 24. února 2022 utřil těžkou ránu. Přesto stojí za to si připomenout – abychom to výročí úplně nezamtlčili –, že dne 18. března 2022 uplynulo třicet let od data, ke kterému Česká a Slovenská Federativní Republika přistoupila k Úmluvě. „Oslavili“ jsme to alespoň českým překladem [Praktického průvodce podmínkami přijatelnosti stížností](#), k čemuž můžeme připomenout, že od 1. února 2022 se zkrátila lhůta pro podávání stížností k Soudu na čtyři měsíce.

V tomto bodě své úvodní slovo končím a předávám štafetu svým spolupracovníkům.

Zdraví

Vít Alexander Schorm,
vládní zmocněnec

Dne 1. března 2022 uplynulo 20 let od jmenování JUDr. Víta A. Schorma do funkce vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva. V současné době je vůbec nejdéle sloužícím zmocněncem v členských státech Rady Evropy.

Celý kolektiv Kanceláře vládního zmocněnce mu k tomuto výročí gratuluje a do dalších let přeje vše nejlepší!

Mediální právo

Rozsudek ze dne 25. listopadu 2021 ve věci č. 77419/16 – *Biancardi proti Itálii*

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že soudy nezasáhly nepřiměřeným způsobem do práva stěžovatele na šíření informací, když mu uložily, aby nahradil nemajetkovou újmu ve výši 10 000 eur za to, že odmítl deindexovat článek o trestním stíhání osob na svém webovém portále.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel pracoval jako editor internetového zpravodajského portálu. V březnu 2008 zveřejnil článek o rvačce v restauraci. Z nadpisu i perexu článku vyplývalo, že restaurace patřící rodině X byly uzavřeny, což mělo dopad na finance i pověst této rodiny. Článek uváděl jména členů rodiny i možné důvody pro rvačku, které mohly souviset s rodinnými finančními spory. Dále zmiňoval výslechy některých členů rodiny či jejich vzetí do

vazby. V září 2010 podali V. X. a jedna z dotčených restaurací k rukám stěžovatele žádost o odstranění tohoto článku z internetu, nebylo jim však vyhověno. Následně se stejné osoby obrátily na okresní soud na základě předpisů na ochranu osobních údajů. V květnu 2011 stěžovatel uvedl na jednání před soudem, že daný článek v zájmu urovnání sporu deindexoval.

Okresní soud dne v lednu 2013 rozhodl, že z důvodu deindexace není nutné dále věc projednávat, a zároveň uložil stěžovateli nahradit každému žalobci nemajetkovou újmu ve výši 5 000 eur. Vysvětlil, že předmětný článek byl dostupný na internetu až do května 2011 navzdory žádosti o jeho odstranění. Od jejího podání nebylo zpracování osobních údajů pana V. X. v souladu s ustanoveními zákona o ochraně osobních údajů. Došlo tak k porušení práva žalobců na ochranu jejich pověsti a soukromého života. Informace uvedené v článku byly na rozdíl od tištěných médií snadno dohledatelné pouhým vložením jmen žalobců do vyhledávače. Navíc se týkaly citlivé oblasti soudního řízení. Nejvyšší soud prvostupňové rozhodnutí potvrdil.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že zásah do jeho svobody projevu byl neodůvodněný a uložená pokuta byla přemrštěná.

Soud připomněl, že na poli článku 8 Úmluvy se již zabýval povinnostmi médií anonymizovat materiál v internetovém archivu, který se týká trestného činu (*M. L. a W. W. proti Německu*, č. 60798/10 a 65599/10, rozsudek ze dne 28. června 2018, § 116). Projednávaná věc je nicméně odlišná v tom, že se tu nejedná o odstranění ani anonymizaci zveřejněného článku, ale toliko o jeho deindexaci, což znamená, že daný článek se po zadání jmen či klíčových slov neobjeví ve výsledcích internetového vyhledávání. Jinými slovy, předmětem sporu tu není obsah článku ani jeho zveřejnění na internetu, ale to, jak snadno se k tomuto článku veřejnost mohla dostat (stačilo do vyhledávače zadat jméno V. X. či název jeho restaurace) a po jak dlouhou dobu.

Stěžovatel v této souvislosti uvedl, že nemůže nést odpovědnost za deindexaci článku, jelikož taková povinn

ost náleží pouze provozovatelům internetových vyhledávačů. Soud však poukázal na to, že stěžovatel nakonec příslušný článek sám deindexoval. Ztotožnil se tedy s názorem vlády, dle něhož povinnost deindexace lze uložit nejenom provozovatelům internetových vyhledávačů, ale i správčům internetových novinářských archivů.

Nebylo sporu o tom, že v projednávané věci došlo k zásahu do práva na svobodu projevu zakotveného článkem 10 Úmluvy, že tento zásah měl zákonný základ a že sledoval legitimní cíl ochrany práv a svobod jiných. Zbývalo tudíž posoudit, zda zásah byl nezbytný v demokratické společnosti. Soud ve své dosavadní judikatuře vymezil kritéria pro vyvažování práva na svobodu projevu a práva na ochranu pověsti (*Axel Springer AG proti Německu*, č. 39954/08, rozsudek velkého senátu ze dne 7. února 2012, § 89–95). Projednávaná věc se však od tohoto případu liší. Věc *Axel Springer AG* se totiž týkala zveřejnění tištěných článků o zatčení a odsouzení známého herce, zatímco nyní se jedná o to, že internetový článek týkající se trestního řízení proti soukromým osobám byl po určitou dobu dostupný na internetu.

Striktní použití kritérií stanovených ve věci *Axel Springer AG* tudíž v projednávané věci není vhodné. Soud by se měl spíše zaměřit na a) dobu, po kterou daný článek zůstal dostupný online, a to zejména ve světle účelu zpracování údajů V. X., b) citlivost těchto údajů, c) závažnost sankce uložené stěžovateli.

Co se týče prvního kritéria, přestože v době vydání rozhodnutí nejvyššího soudu ve věci stěžovatele stále probíhalo trestní řízení proti V. X. a dalším členům jeho rodiny, článek nebyl nijak aktualizován od doby, kdy k předmětným událostem došlo. Navíc byl dostupný online po dobu osmi měsíců po formální žádosti o jeho odstranění ze strany V. X. Vnitrostátní právní úprava i příslušné mezinárodní normy nasvědčují výkladu, dle něhož význam stěžovatelova práva šířit informace časem klesá ve srovnání s právem V. X. na ochranu pověsti.

Při vyvažování zmíněných dvou práv je zároveň potřeba přihlídnout k citlivosti údajů souvisejících s trestním řízením proti V. X., což rovněž odpovídá příslušným mezinárodním standardům. Stejně tak Soud nepovažoval sankci uloženou stěžovateli – náhradu újmy v celkové výši 10 000 eur – za přemrštěnou vzhledem k okolnostem případu. Poukázal rovněž na to, že tato sankce byla uložena v rámci občanského, nikoliv trestního práva.

Soud učinil závěr, že při posouzení, jak vnitrostátní orgány vyvážily právo na svobodu projevu dle článku 10

Úmluvy a ochranu soukromého života zakotvenou v článku 8 Úmluvy, by potřeboval mít závažné důvody, aby nahradil posouzení vnitrostátních orgánů svým vlastním. Výše zmíněné úvahy ho nicméně vedou k závěru, že vnitrostátní orgány přistoupily k odůvodněnému omezení svobody projevu stěžovatele, a to zvláště ve světle toho, že nebyl nucený trvale odstranit dotčený článek z internetu. Nedošlo tedy k porušení článku 10 Úmluvy.

Rozsudek ze dne 7. prosince 2021 ve věci č. 39378/15 – *Standard Verlagsgesellschaft mbH proti Rakousku* (č. 3)

Senát čtvrté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru o porušení článku 10 Úmluvy tím, že mediální společnost byla uložena povinnost poskytnout osobní údaje autorů urážlivých komentářů zveřejněných na fórech jejího zpravodajského portálu.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelkou je rakouská společnost, která vlastní a vydává deník *Der Standard* v tištěné podobě, digitálním formátu a online verzi. Na jejím internetovém portálu jsou k dispozici články s diskusními fóry, kam mohou registrovaní uživatelé psát komentáře. V rámci registračního procesu musí každý uživatel uvést své jméno a e-mailovou adresu. Podmínkou registrace je rovněž odsouhlasení podmínek pro účast na diskusních

fórech, kde se mj. uvádí, že nejsou přípustné útočné, diskriminační či nenávistné komentáře, že každý uživatel nese odpovědnost za své příspěvky a že společnost odhalí identitu uživatelů jen v případech stanovených zákonem. Všechny diskusní příspěvky jsou předmětem automatického kontrolního systému zaměřeného na vyhledávání problematického obsahu; uživatelé mohou rovněž nahlásit závadný obsah společnosti, která následně provede jeho kontrolu.

V letech 2012 a 2013 zveřejnili uživatelé pod dvěma články na portálu stěžovatelky urážlivé komentáře týkající se dvou rakouských politiků a politické strany (dále souhrnně jako „žalobci“), kteří následně stěžovatelku žádali o poskytnutí osobních údajů autorů komentářů, aby proti nim mohli zahájit občanskoprávní a trestní řízení. Jelikož stěžovatelka odmítla tyto údaje sdělit, obrátili se žalobci na rakouské soudy, které stěžovatelce nakonec nařídily údaje o autorech komentářů poskytnout.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

V řízení před Soudem stěžovatelka namítala, že uložením povinnosti poskytnout údaje uživatelů, kteří napsali komentáře na její internetový zpravodajský portál, došlo k porušení její svobody projevu podle článku 10 Úmluvy.

a) K existenci zásahu

Soud připomněl, že v dosavadní judikatuře se zabýval otázkou odpovědnosti provozovatele internetového portálu za komentáře třetích osob, kde existence zásahu do práv provozovatele podle článku 10 nebyla zpochybněna (*Delfi AS proti Estonsku*, č. 64569/09, rozsudek velkého senátu ze dne 16. června 2015, § 118). Projednávaná věc se však netýká odpovědnosti stěžovatelky za komentáře třetích osob, nýbrž její povinnosti odhalit osobní údaje autorů těchto komentářů. Ve vnitrostátním řízení stěžovatelka argumentovala tím, že identita autorů komentářů požívá ochrany jakožto novinářský zdroj. Soud však pojem novinářského zdroje

definuje jako ‚kteroukoliv osobu, jež poskytuje informace novináři‘ ([Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B. V. a ostatní proti Nizozemsku](#), č. 39315/06, rozsudek ze dne 22. listopadu 2012, § 86). V projednávané věci byly předmětné komentáře zjevně určeny veřejnosti, nikoli novinářům, a proto jejich autory nelze považovat za novinářské zdroje. Stěžovatelka se tak nemohla dovolávat zachování důvěrnosti zdrojů. Soud ale současně poznamenal, že k zásahu do práv dle článku 10 Úmluvy může dojít i jinými způsoby než uložením povinnosti zveřejnit novinářský zdroj.

Ve výše zmíněné věci [Delfi AS proti Estonsku](#) Soud přijal kvalifikaci stěžovatelky ze strany vnitrostátních soudů jakožto vydavatele (cit. výše, § 128), zatímco v projednávané věci dospěly vnitrostátní soudy k závěru, že stěžovatelka vystupovala v souvislosti se zveřejněním sporných komentářů jako poskytovatel hostingových služeb. Soud však zdůraznil, že posouzení existence zásahu do práv podle článku 10 nemůže záviset na právní kvalifikaci subjektu ze strany vnitrostátních soudů, ale musí se odvíjet od okolností případu jako celku. V projednávané věci bylo poskytování hostingových služeb pouze jednou z rolí stěžovatelky jakožto mediální společnosti. Vydávala také deník v tištěné a digitální podobě, provozovala zpravodajský portál s fórem pro uživatele, aktivně uživatele usměrňovala při psaní komentářů a obsah vytvářený uživateli na jejím portálu

alespoň částečně moderovala. Tyto činnosti jsou dle Soudu úzce propojeny. Celková role stěžovatelky tedy spočívala v podpoře otevřené diskuse a šíření myšlenek týkajících se témat veřejného zájmu chráněných svobodou tisku.

Soud dále upozornil, že povinnost stěžovatelky odtajnit údaje autorů komentářů by mohla odrazovat jednotlivce od přispívání do diskusních fór. Anonymita internetových diskutérů může významnou měrou přispívat k svobodné výměně názorů, myšlenek a informací ([Delfi AS proti Estonsku](#), cit. výše, § 147). Stěžovatelka poskytla svým uživatelům určitý stupeň anonymity nejen za účelem ochrany svobody tisku, ale také za účelem ochrany jejich soukromé sféry a svobody projevu chráněných články 8 a 10 Úmluvy. Tato anonymita by nebyla účinná, pokud by ji stěžovatelka nemohla bránit vlastními prostředky. Pro uživatele by bylo náročné, aby sami bránili svoji anonymitu, pokud by jejich identita byla odhalena soudům. Zásah do práva stěžovatelky na svobodu projevu zde tedy spočívá v narušení anonymity uživatelů, a to bez ohledu na výsledek jakéhokoliv navazujícího řízení. Takový zásah je méně závažný než v případě, kdy je mediální společnost shledána odpovědnou za obsah určitého komentáře (a to uložením pokuty či povinnosti tento komentář odstranit), nicméně závažnost zásahu je otázkou, kterou je potřeba se zabývat v rámci vyvažování dotčených

zájmů, k němuž se Soud vyjádří při posouzení odůvodněnosti zásahu.

b) K odůvodněnosti zásahu

V projednávané věci není sporu o tom, že zásah byl zákonný a sledoval legitimní cíl, konkrétně ochranu pověsti a práv jiných. Úkolem Soudu je tudíž posoudit jeho nezbytnost v demokratické společnosti. Ač byly předmětné komentáře urážlivé a neuctivé, nepředstavovaly dle názoru Soudu nenávistné projevy, nepodněcovaly k násilí ani nebyly zjevně protiprávní (*a contrario*, [Delfi AS proti Estonsku](#), cit. výše, § 128). Týkaly se politiků a politické strany a došlo k nim v rámci veřejné debaty o věcech legitimního veřejného zájmu.

Soud poukázal na důležitost anonymity na internetu, současně však připustil, že tato musí občas ustoupit jiným legitimním zájmům, jako je předcházení trestné činnosti nebo ochrana práv a svobod druhých ([K. U. proti Finsku](#), č. 2872/02, rozsudek ze dne 2. prosince 2008, § 49). Vnitrostátní soudy se proto musí v souladu s články 8 a 10 Úmluvy zabývat vyvažováním dotčených zájmů, aby mohly rozhodnout, zda je namístě nařadit

odhalení totožnosti autorů, či nikoli. V projednávané věci byly dotčenými zájmy nejenom právo žalobců na ochranu pověsti a právo stěžovatelky na svobodu projevu, ale i role stěžovatelky při ochraně osobních údajů autorů komentářů a právo těchto autorů na svobodu projevu.

Soud uznal, že komentáře v projednávané věci lze hodnotit jako vysoce urážlivé. Vnitrostátní soudy však nijak neodůvodnily, proč převážil zájem žalobců na sdělení údajů nad zájmem stěžovatelky na ochraně anonymity autorů komentářů. Tato otázka je dle Soudu zvláště náležitá ve světle skutečnosti, že se jednalo o politický projev, který nelze považovat za zjevně protiprávní. Vnitrostátní soudy pouze uvedly, že vyvažování dotčených zájmů je namístě provést až v řízení proti autorům komentářů. Soud ale konstatoval, že toto vyvažování má alespoň *prima facie* proběhnout již v řízení týkajícím se poskytnutí údajů o uživatelích. Soudům je tu ponechán určitý prostor pro uvážení, ač je v případě politických projevů užší. I posuzování *prima facie* vyžaduje jistou míru vyvažování a argumentace. Vnitrostátní soudy se však v projednávané věci vyvažováním protichůd-

ných zájmů nezabývaly. Tím nepřiznaly žádnou váhu roli anonymity jakožto prostředku umožňujícího vyhnout se odvetě nebo nežádoucí pozornosti, který je důležitý při podpoře svobodného šíření názorů, myšlenek a informací, zejména pokud se jedná o politické projevy, které nejsou nenávislné nebo jinak zjevně protiprávní. Při absenci jakéhokoli vyvážení těchto zájmů nebyla rozhodnutí vnitrostátních soudů podložena relevantními a dostatečnými důvody, které by odůvodňovaly daný zásah. K porušení článku 10 Úmluvy tudíž došlo.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Soudce Eicke ve svém částečně nesouhlasném stanovisku uvedl, že dle jeho názoru je stížnost neslučitelná s Úmluvou *ratione materiae*. V dosavadní judikatuře Soudu totiž nelze najít argumenty pro rozšíření ochrany článku 10 Úmluvy na poskytovatele hostingových služeb, což je role, v níž stěžovatelka v projednávané věci vystupovala, byť je shodou okolností zároveň mediální společností. Svobody tisku se nelze dovolávat toliko z důvodu, že stěžovatel je novinářem či představitelem tisku, bez ohledu na to, zda mají okolnosti případu vazbu na výkon novinářské činnosti. Ochrana zaručená v článku 10 je funkční, a nikoliv personální.

že spousta kolegů je teď proti ní a že by si měla dávat pozor a být připravena na všechno. Krátce poté někdo rozbil přední sklo jejího auta. V následujících měsících se udály další incidenty. Služební řidič odmítl stěžovatelku odvézt po práci domů. Jeden z potrestaných kolegů ji ostře urazil a odplivl si vedle ní. Nadřízený jí bránil v organizování směn. Někteří kolegové ji ignorovali a neplnili zadané úkoly. Její stížnost na chování jedné z vězeňkyň nebyla nijak řešena.

Stěžovatelka si na incidenty stěžovala nadřízeným; nahlásila je rovněž na policii, policejním ředitelství a na ministerstvu vnitra. Po stížnosti na potrestaného kolegu jí zástupce ředitele věznice oznámil, že bude přemístěna do jiné věznice. V srpnu 2013 stěžovatelka požádala svého zaměstnavatele, aby zahájil řízení na její ochranu před šikanou, přičemž popsala všechny výše uvedené incidenty. Obrátila se také na inspekci práce, správu věznice, mediátora zaměstnavatele a ombudsmana. V září 2013 nastoupila na nemocenskou.

V listopadu 2013 se stěžovatelka obrátila na občansko-právní soudy s žalobou na svého zaměstnavatele kvůli

Pracovní právo

Rozsudek ze dne 9. listopadu 2021 ve věci č. 31549/18 – Špadijer proti Černé Hoře

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení článku 8 Úmluvy v důsledku toho, že stát nedostál svému pozitivnímu závazku chránit stěžovatelku před šikanou na pracovišti, a to vadným uplatněním existujících mechanismů dle občanského a trestního práva, zejména nezohledněním celkového kontextu případu včetně možného aspektu whistle-blowingu.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelka od roku 1998 pracovala ve vězeňské službě. V lednu 2013, kdy zastávala funkci vedoucí směny v ženské věznici, nahlásila svých pět kolegů pro nevhodné chování na pracovišti v průběhu silvestrovského večera, které mělo spočívat hlavně v tom, že mužští dozorcí vstoupili do ženské věznice a jeden z nich tam měl „fyzický kontakt“ s vězenkyněmi. V březnu 2013 byli nahlášení kolegové v kárném řízení shledáni vinnými z uvedeného skutku a potrestáni několika-měsíční srážkou z platu. Ještě v lednu 2013 stěžovatelce jeden z kolegů řekl, že neměla nikoho nahlašovat,

zásahu do své osobní a profesní integrity. Podle odborného posudku vyhotoveného v tomto řízení způsobily konflikty v práci stěžovatelce duševní problémy a její výkonnost poklesla o 20 % vlivem posttraumatické stresové poruchy. V únoru 2015 – zhruba týden před vynesením rozsudku soudu prvního stupně v tomto řízení – byla stěžovatelka na parkovišti napadena neznámým útočníkem několika údery ze zadu do krku, zad, lokte a steh. Útočník jí při odchodu řekl, ať si dávat pozor na to, co dělá.

Prvostupňový soud v rozsudku z února 2015 uznal, že k tvrzeným incidentům došlo a že vyvolaly u stěžovatelky duševní potíže. Nevyhodnotil je nicméně jako šikanu, a to z důvodu jejich nedostatečné frekvence. S odkazem na vnitrostátní judikaturu soud uvedl, že předpokladem šikanózního jednání je, aby se opakovalo alespoň jednou týdně po dobu 6 měsíců. Dále podle soudu incidenty neměly za cíl zasáhnout do integrity a důstojnosti stěžovatelky, nepůsobily strach ani nevytvářely nepřátelské, urážlivé nebo ponižující pracovní prostředí, které by vedlo k izolaci a výpovědi stěžovatelky.

Rozsudek potvrdily odvolací i dovolací soud a ústavní stížnost stěžovatelky byla zamítnuta. V květnu 2016 nastoupila stěžovatelka ve 37 letech do plného invalidního důchodu. Příslušný orgán sociálního zabezpečení shledal, že stěžovatelčiny duševní problémy, kvůli kterým není schopna práce, se poprvé objevily v roce 2013 v souvislosti se stresovou situací na pracovišti.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala zásah do své duševní integrity v důsledku šikany na pracovišti a neposkytnutí ochrany ze strany státu. Soud se rozhodl tuto námitku prozkoumat z hlediska práva na respektování soukromého života zaručeného článkem 8 Úmluvy.

a) K přijatelnosti

Soud připomněl, že pojem soukromého života zahrnuje také tělesnou a duševní integritu osoby ([Denisov proti Ukrajině](#), č. 76639/11, rozsudek velkého senátu ze dne 25. září 2018, § 95) a další hodnoty jako důstojnost, osobní rozvoj a vztahy s jinými lidmi ([N. Š. proti Chorvatsku](#), č. 36908/13, rozsudek ze dne 10. září 2020, § 95). Ne každé počínání s negativním dopadem na tyto hodnoty je však nutně zásahem do práv podle článku 8 Úmluvy ([Nicolae Virgiliu Tănase proti Rumunsku](#), č. 41720/13, rozsudek velkého senátu ze dne 25. červ-

na 2019, § 128). V projednávané věci Soud poukázal zejména na odborný posudek vypracovaný v občansko-právním řízení, který nebyl zpochybněn ani na vnitrostátní úrovni, ani v řízení před Soudem. V návaznosti na to Soud uvedl, že považuje příčinnou souvislost mezi předmětnými incidenty a tvrzenou nedostatečnou reakcí příslušných orgánů na jedné straně a duševními problémy stěžovatelky na straně druhé za jasně prokázanou. Navíc, pokud jde o napadení stěžovatelky v únoru 2015, vzhledem k jeho časové blízkosti s vynesením prvostupňového rozsudku v občansko-právním řízení nelze vyloučit jeho souvislost s ostatními incidenty (srov. [Hajduová proti Slovensku](#), č. 2660/03, rozsudek ze dne 30. listopadu 2010, § 49, kde Soud shledal porušení pozitivních závazků podle článku 8 i v situaci, kdy výhrůžky proti stěžovateli nebyly naplněny). Na danou situaci se tedy článek 8 vztahuje.

b) K odůvodněnosti

Soud nejprve zdůraznil, že nejde o to, zda prostředky nápravy využitě stěžovatelkou vedly k rozhodnutí, jež je pro ni příznivé, ale zda tyto prostředky byly dostatečné, dostupné a poskytovaly účinnou ochranu práv stěžovatelky zaručených článkem 8. Podle Soudu vnitrostátní právo nabízelo stěžovateli různé možnosti ochrany proti šikaně v práci, včetně mediace, stížnosti nadřízeným a správě věznic, jakož i řízení o odškodnění. Nelze

tvrdit, že by zákonné vymezení těchto prostředků bylo nedostatečné; otázka však zní, jak fungovaly v praxi.

Řízení před mediátorem nebylo zahájeno ani skončeno v zákonných lhůtách. Mediátor navíc překročil svou pravomoc, když posuzoval bez zákonného zmocnění odůvodněnost stěžovatelčiných námitek. Občansko-právní soudy sice nerozporovaly pravdivost tvrzení stěžovatelky ohledně jednotlivých incidentů a shledaly příčinnou souvislost mezi incidenty a jejími duševními problémy, avšak vyžadovaly důkaz o tom, že jednání se opakovalo každý týden po dobu alespoň 6 měsíců. Podle Soudu sice státy Úmluvy mají ve vztahu k prostředkům ochrany proti šikaně v práci prostor k uvážení, ale uvedený požadavek nelze považovat za přiměřený. Stížnosti na šikanu by měly být posuzovány případ od případu a v celkovém kontextu. Jinými slovy, mohou nastat okolnosti, kdy dochází k incidentům méně často než jednou týdně po dobu šesti měsíců, a přesto se jedná o šikanu. Občansko-právní soudy se navíc některými namítanými incidenty vůbec nezabývaly, nepokusily se zjistit, jak často a v jakém období se opakovaly, ani je neposoudily jednotlivě i společně s ostatními incidenty. Nezohlednily ani kontext a pozadí celého

případu. Stěžovatelka nahlásila některé své kolegy pro nevhodné chování v práci, což vedlo ke kárným řízením a postihům. Tvrdila, že toto mělo přímou souvislost s útoky na ní, které měly za cíl ji umlčet a potrestat. Podle Soudu jsou pozitivní závazky státu v oblasti ochrany před závažnými případy obtěžování obzvláště důležité v situacích, kdy může být toto obtěžování reakcí na tzv. whistle-blowing.

Ohledně dvou incidentů, kvůli kterým stěžovatelka podala trestní oznámení (poškození auta a napadení na parkovišti), Soud připomněl, že v minulosti měl za to, že černo-horská vnitrostátní úprava poskytuje dostatečnou ochranu proti obdobným útokům ([Miličević proti Černé Hoře](#), č. 27821/16, rozsudek ze dne 6. listopadu 2018, § 57). V případě stěžovatelky ale její trestní oznámení neměla po šesti či osmi letech žádný konkrétní výsledek, což je pochybením vnitrostátních orgánů bez ohledu na to, zda incidenty měly souvislost s konflikty v práci.

Ve světle uvedeného dospěl Soud k závěru, že způsob, jakým byly v projednávané věci uplatněny občansko-právní a trestní mechanismy, zejména neposouzení

všech incidentů a nezohlednění celkového kontextu, včetně možného aspektu whistle-blowingu, zakládá porušení pozitivních závazků státu na poli článku 8 Úmluvy, a tedy i porušení tohoto ustanovení Úmluvy.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Soudkyně Yudkivska se v souhlasném stanovisku zabývala problematikou inflace lidských práv, která je definovaná jako snaha rámovat každou křivdu jako porušení práva. Poznamenala, že tolerance společnosti vůči šikaně se v průběhu času velice snížila a tento vývoj si žádá, aby byla šikana vnímána jako zásah do základního práva. Soud na obdobné změny ve společnosti musí reagovat. Proto podle soudkyně Yudkivské v projednávané věci nejde o případ inflace lidských práv.

Rodinné právo

Rozsudek ze dne 23. listopadu 2021 ve věci č. 12937/20 – S. N. a M. B. N. proti Švýcarsku

Senát třetí sekce Soudu jednomyslně konstatoval, že rozhodnutím švýcarských soudů o navrácení dítěte do Thajska nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy, jelikož tyto soudy postupovaly v souladu s nejlepším zájmem dítěte, a to zejména pokud jde o posouzení existence vážného nebezpečí ve smyslu Haagské

V lednu 2019 se konalo jednání před kantonálním soudem, během něhož soud vyslechl mj. dětskou psychiatricku, k níž začala druhá stěžovatelka docházet od listopadu 2018. Tato uvedla, že dítě se podle svých vyjádření do Thajska vrátit nechce a cítí vůči otci hněv. Následně soud vydal rozsudek, kterým žádost otce o návrat dcery do Thajska zamítl, a to s odkazem na riziko vážného nebezpečí pro dítě ve smyslu čl. 13 písm. b) Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí („Haagská úmluva“).

Otec se proti rozsudku odvolal. V dubnu 2019 federální soud rozsudek kantonálního soudu zrušil a vrátil mu věc k novému posouzení, a to zejména ohledně otázky, zda je matka s to doprovázet dítě do Thajska. V květnu 2019 zaslaly thajské orgány švýcarským úřadům na jejich žádost vyjádření, podle kterého v případě návratu druhé stěžovatelky do Thajska zaručí její bezpečí a přístup k právní pomoci, že první stěžovatelka bude mít k dceři i nadále rodičovská práva a že jí v souvislosti s únosem dítěte nehrozí v Thajsku trestní stíhání, jelikož dle vnitrostátního práva se jedná o případ občanskoprávní, nikoliv trestní.

Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Z manželství první stěžovatelky (švýcarské občanky) a F. B. (francouzského občana) se v roce 2012 narodila dcera, druhá stěžovatelka. Od roku 2013 žila rodina v Thajsku, kde první stěžovatelka vlastní vilu. V roce 2017 první stěžovatelka požádala v Thajsku o rozvod a v dubnu 2018 se i s dcerou odstěhovala na Švýcarsko. V srpnu 2018 první stěžovatelka podala ve Švýcarsku na F. B. trestní oznámení za sexuální zneužití jejich dcery, kterého se měl dopustit v Thajsku. Ve stejnou dobu se F. B. obrátil na příslušný kantonální soud ve Švýcarsku s žádostí o zajištění návratu jeho dcery do Thajska. Soud vzápětí ustanovil dítěti opatrovníka a nařídil místnímu orgánu ochrany dětí vypracovat zprávu o případu. Tato zpráva byla vyhotovena v září 2018 po setkání pracovníků orgánu ochrany dětí s první i druhou stěžovatelkou. Uvádí se v ní, že dítě si návrat do Thajska nepřeje a spontánně mluví o svém zneužití otcem. Opatrovník se s dítětem rovněž setkal, a to pětkrát. Ve svých závěrech konstatoval, že zatím nedoporučuje návrat dítěte do Thajska, a to zejména vzhledem k nejistému výsledku trestního řízení proti otci. Mezitím policie vyslechla F. B., který popřel, že by dceru jakkoli zneužil. V jeho mobilním telefonu policie nenašla žádný ilegální obsah.

V červnu 2019 vydal kantonální soud nový rozsudek, v němž shledal, že ve světle záruk poskytnutých thajskými orgány, jakož i vzhledem k tomu, že první stěžovatelka má v Thajsku vilu, kde může s dcerou pobývat, nehrozí dítěti v případě návratu vážné nebezpečí. Soud dále poukázal na finanční zajištěnost první stěžovatelky a na skutečnost, že tato neprokázala, že by si ve Švýcarsku vytvořila osobní vazby natolik pevné, že by to vylučovalo návrat do Thajska. Soud tudíž nařídil návrat dítěte.

V srpnu 2019 se první stěžovatelka proti rozsudku odvolala. Opatrovník dítěte ve svém vyjádření pro účely soudního řízení konstatoval, že dítě žije ve Švýcarsku už přes rok, že se zde dobře integrovalo a opakovaně se vyjádřilo proti návratu do Thajska. Místní orgán ochrany dětí rovněž uvedl, že by dle jeho názoru bylo lepší neposílat dítě do Thajska. V září 2019 vydal federální soud rozsudek, kterým odvolání první stěžovatelky odmítl. V odůvodnění mj. zdůraznil, že návrat dítěte do Thajska nutně neznamená, že bude žít ve svém původním domově, ale pouze na thajském území. Druhá stěžovatelka jakožto sedmileté dítě však není zatím schopna rozlišit mezi návratem do Thajska a návratem k otci.

Dle federálního soudu lze ve světle všech okolností od dítěte rozumně požadovat, aby se v doprovodu své matky do Thajska vrátilo.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelky namítaly porušení svého práva na respektování rodinného života, jelikož švýcarské soudy dle jejich názoru náležitě neposoudily existenci vážného nebezpečí pro dítě v případě návratu.

Soud předně uvedl, že není pochyb o tom, že v projednávané věci došlo k zásahu do dovolávaného práva, že tento zásah proběhl na základě Haagské úmluvy, která tvoří součást švýcarského práva, a že sledoval legitimní cíl ochrany práv otce a dcery. Zbývá tedy posoudit nezbytnost zásahu. V této souvislosti se bude Soud zabývat rozhodovacím procesem a tím, zda vnitrostátní orgány nastolily spravedlivou rovnováhu mezi dotčenými zájmy, a to především s ohledem na nejlepší řešení pro unesené dítě (B. proti Belgii, č. 4320/11, rozsudek ze dne 10. července 2012, § 69). Uvedenou otázku Soud dále rozdělil na tři části.

a) Nejlepší zájem dítěte, včetně vyloučení ‚vážného nebezpečí‘

Dle Soudu se vnitrostátní soudy náležitě zabývaly tím, jaké důsledky by pro druhou stěžovatelku měl návrat

do Thajska, a to jak ohledně bezpečí dítěte, tak co se týče finanční situace matky. V žádném okamžiku přitom nebyla zvažována možnost, že by se dítě vrátilo do Thajska samotné, a matka se vždy vyjadřovala v tom smyslu, že bude dceru v případě návratu doprovázet (*a contrario*, Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku, č. 41615/07, rozsudek velkého senátu ze dne 6. července 2010, § 144). Kantonální soud ve svém rozsudku z června 2019 poukázal na to, že první stěžovatelka si ve Švýcarsku nevytvořila osobní vazby natolik pevné, že by to vylučovalo návrat do Thajska. Navíc vnitrostátní soudy neurčily stěžovatelkám v Thajsku konkrétní místo pobytu. Vzaly v potaz i finanční situaci matky, která jí umožňovala pečovat o dítě, jakož i skutečnost, že matka se nemusela v Thajsku obávat trestního stíhání. Soud dále zdůraznil, že před kantonálním soudem proběhlo několik jednání, kde se vyjádřily strany sporu včetně dítěte, jakož i různí odborníci; kantonální soud zároveň dítěti ustanovil opatrovníka.

Co se týče záruk, které v projednávané věci poskytly thajské orgány, stěžovatelky namítaly, že jsou příliš obecné a neurčité. Dle Soudu ovšem od švýcarských orgánů nebylo možné v této rané fázi návratového řízení očekávat, aby ve vztahu k thajským úřadům trvaly na poskytnutí podrobnějších informací ohledně případného návratu dítěte. Vyjádření thajských orgánů se týkalo důležitých aspektů případu, a to zejména pokud jde o záruku, že matka nebude trestně stíhána, a tudíž

bude moci pečovat o dceru. Soud zdůraznil, že neshledává žádný důvod zpochybňovat pravdivost daných informací ani dobrou víru na straně thajských úřadů.

Ve světle uvedeného Soud shledal, že rozhodovací proces sledoval nejlepší zájem dítěte a zejména vyloučil jakékoli ‚vážné nebezpečí‘ pro dítě ve smyslu čl. 13 písm. b) Haagské úmluvy.

b) Zohlednění názoru dítěte

Soud dále připomněl, že byť v řízeních týkajících se Haagské úmluvy je potřeba vzít v úvahu postoj dotčených dětí, jejich nesouhlas nepředstavuje nutně překážku jejich návratu (Raw a ostatní proti Francii, č. 10131/11, rozsudek ze dne 7. března 2013, § 94). V projednávané věci federální soud dospěl k závěru, že druhá stěžovatelka vzhledem ke svému věku není schopna rozlišit mezi návratem do Thajska a návratem k otci. Dítě bylo přitom v rámci řízení před kantonálním soudem slyšeno a vyšetřeno několika odborníky. Dle Soudu za těchto okolností nelze závěry federálního soudu hodnotit jako svévolné či nerozumné.

c) Integrace dítěte ve Švýcarsku

Z podání stěžovatelek k Soudu, jakož i z vyjádření opatrovníka dítěte k federálnímu soudu ze srpna 2019 plyne, že druhá stěžovatelka se ve Švýcarsku již náležitě integrovala, mluví francouzsky a navštěvuje zde školu; návrat do Thajska proto údajně není v jejím zájmu. Federální soud přitom na tuto námitku výslovně nereagoval. Soud v této souvislosti připomněl, že ve věci Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku (cit. výše, § 147) velký senát konstatoval, že pokud by mělo být dítě znovu vykořeněno ze svého obvyklého prostředí, mělo by to pro něj bezpochyby vážné důsledky, a to zejména v případě, kdy by se mělo vrátit do státu svého původního pobytu samo. Projednávaná věc je však dle Soudu odlišná: stěžovatelky totiž v řízení před federálním soudem neposkytly podrobnosti ohledně integrace druhé z nich ve Švýcarsku a omezily se v tomto směru pouze na obecné konstatování. Proto dle Soudu nelze federálnímu soudu vytýkat, že na daný argument výslovně neodpověděl.

d) Závěr

Ve světle uvedeného dospěl Soud k závěru, že vnitrostátní soudy nenařídily návrat dítěte automaticky ani mechanicky, nýbrž po provedení kontradiktorního, spravedlivého a ústního řízení, v němž se opřely o relevantní skutečnosti a náležitě zohlednily všechny argumenty stran. Jejich rozhodnutí jsou podrobná, sledují nejlepší zájem dítěte a umožňují vyloučit jakékoliv vážné nebezpečí pro něj. Navíc vnitrostátní orgány podnikly vhodné kroky, aby zajistily bezpečí dítěte v případě jeho návratu do Thajska. Rozhodovací proces tedy splňuje požadavky článku 8 Úmluvy, a k porušení tohoto ustanovení tudíž nedošlo.

Spravedlivý proces

Rozsudek ze dne 2. prosince 2021 ve věci č. 36516/19 – Jallow proti Norsku

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že nemožnost zúčastnit se osobně jednání ve věci rodičovské odpovědnosti, protože stěžovateli, občanu Gambie, nebylo z bezpečnostních důvodů uděleno ani krátkodobé vízum, nedošlo k porušení jeho práva na spravedlivý proces dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, jelikož se mohl řízení účastnit online přes Skype, zatímco v soudní síni jeho zájmy zastupoval advokát. Námit-

riziko hrozí i v případě stěžovatele. Řízení před soudem prvního stupně tak proběhlo bez jeho účasti. Soud s odvoláním na nejlepší zájmy G. nepřiznal rodičovskou odpovědnost ani sestře K. J., ani stěžovateli. V případě stěžovatele zohlednil, že nikdy nebyl v Norsku, o G. nic neví a dosud o něj nejevil žádný zájem, takže hrozí, že by G. zůstal nezaopatřený. Před konáním odvolacího řízení stěžovatel požádal o udělení víza znovu. Odvolací soud upozornil dopisem imigrační úřady, že zájem na spravedlivém průběhu řízení vyžaduje, aby se ho mohl stěžovatel osobně zúčastnit. Účast ve formě videohovoru označil za nevhodnou. Imigrační úřady přesto ani druhé žádosti nevyhověly, protože existovalo zvýšené riziko, že by se stěžovatel do Gambie nechtěl vrátit. Za nastalé situace stěžovatel požadoval odročení jednání na neurčito. Odvolací soud svůj postoj přehodnotil a přijal technická opatření, aby se mohl stěžovatel účastnit jednání skrze videohovor přes platformu Skype. Zatímco sestra K. J. byla v soudní síni během jednání osobně přítomna, zájmy stěžovatele hájil jeho advokát. Odvolací soud nakonec s ohledem na nejlepší zájmy G. nevyhověl ani jedné ze stran, které usilovaly o přiznání rodičovské odpovědnosti.

ku porušení práva na respektování rodinného života dle článku 8 Úmluvy v důsledku toho, že soudy stěžovateli coby biologickému otci nepřiznaly rodičovskou odpovědnost vůči synovi, s nímž od narození nebyl prakticky v kontaktu, Soud prohlásil za zjevně neopodstatněnou.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel je biologickým otcem dvou dětí žijících v Norsku. Sám je trvale usazen v Gambii, kde má manželku a dalších pět dětí. V době, kdy se v roce 1999 narodil jeho první syn, byl stěžovatel ženatý s K. J. V roce 2003 se manželé rozvedli. K. J. se znovu provdala a se synem se v roce 2007 odstěhovala do Norska. Druhého syna počala se stěžovatelem, když v roce 2010 krátce navštívila Gambii. Jejich syn G. se narodil v Norsku. Stěžovatel nebyl uveden jako otec v jeho rodném listě, sám v Norsku nikdy nebyl a nikdy ve vztahu k němu nevykonával rodičovské povinnosti. S G. se od jeho početí viděli pouze jedenkrát během dvoutýdenní dovolené K. J. v Gambii. V roce 2017 K. J. zemřela. Kromě stěžovatele projevila ochotu starat se o G. i sestra K. J.

K tomu, aby se mohl zúčastnit řízení o přiznání rodičovské odpovědnosti, požádal stěžovatel o udělení schengenského víza na norském velvyslanectví v Akkře. Jeho žádost byla zamítnuta s odůvodněním, že mnozí žadatelé po vypršení víza odmítají Norsko opustit a že toto

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 Odst. 1 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že řízení o přiznání rodičovské zodpovědnosti bylo nespravedlivé a v rozporu se zásadou rovnosti zbraní, když mu byla upřena možnost osobně se jednání zúčastnit.

Soud připomněl, že součástí práva na spravedlivý proces je i zásada rovnosti zbraní. Ta vyžaduje „spravedlivou rovnováhu“ mezi stranami; každé z nich musí být poskytnuta přiměřená příležitost předložit svůj případ za podmínek, které ji nestaví do podstatné nevýhody vůči protistraně. Ani tato zásada však není absolutní a může podléhat omezením.

Podstatou námitek stěžovatele je nemožnost přicestovat do Norska na jednání soudu, který rozhodoval v otázce přiznání rodičovské odpovědnosti, protože nezískal vízum kvůli obavám, že by se vyhýbal návratu do vlasti. Otázkou, kterou má Soud posoudit, však není, zda mělo být stěžovateli vízum uděleno, nýbrž zda bylo

řízení spravedlivé, třebaže se účastnil pouze prostřednictvím videohovoru. V první řadě Soud vyzdvihl, že se řízení týkalo statusové otázky, na jejímž řešení měl stěžovatel osobní zájem. Z tohoto důvodu se také odvolací soud obrátil na imigrační úřady dopisem, v němž zdůraznil, že zájmy spravedlnosti vyžadují, aby stěžovateli bylo umožněno do země přicestovat a řízení se osobně zúčastnit. Zvláště významné to bylo pro zachování rovnosti zbraní, jelikož si rodičovskou odpovědnost vůči G. nárokovala také sestra jeho matky. Jakmile vyšlo najevo, že stěžovatel vízum neobdrží, odvolací soud původní postoj přehodnotil a konstatoval, že lze zajistit spravedlivost řízení prostřednictvím videohovoru ve spojení s tím, že právní zástupce stěžovatele bude v jednací síni fyzicky přítomen.

Soud vzal v potaz zejména čtyři okolnosti. Zaprvé, odvolací soud měl na výběr ze dvou řešení. Buď mohl věc odložit na neurčito, jak navrhol stěžovatel, nebo mohl pokračovat v řízení naznačeným způsobem. První možnost by však zjevně nebyla v nejlepším zájmu G. Těžko za dané situace vytýkat odvolacímu soudu, že se přiklonil k druhé alternativě. I Soud přitom dříve, byť v jiných kontextech, uznal, že zajištění přítomnosti účastníka řízení prostřednictvím videokonference není z pohledu článku 6 Úmluvy problematické, pokud toto opatření slouží legitimnímu cíli a neodporuje požadavku na řádný proces (*Dijkhuizen proti Nizozemsku*,

č. 61591/16, rozsudek ze dne 8. června 2021, § 53; *Bivolaru proti Rumunsku* (č. 2), č. 66580/12, rozsudek ze dne 2. října 2018, § 138). Zadruhé, rozhodování soudů se týkalo výlučně rodičovské odpovědnosti, nikoliv stykových práv. Vzhledem k předmětu řízení tak nebylo nezbytné, aby si soudci přímo v jednací síni učinili bezprostřední obrázek o osobě stěžovatele. Zatřetí, stěžovatel v průběhu jednání nepoukazoval na žádné specifické obtíže. I když určité problémy s internetovým spojením podle protokolu z jednání nastaly, stěžovatel ani jeho právní zástupce neuplatňovali žádné námitky. Stejně tak v řízení nezazněly ani jejich výhrady vůči omezené možnosti stěžovatele důvěrně se se svým advokátem poradit. Začtvrté, zájmy stěžovatele hájil na místě jeho právní zástupce. I když je pravda, že pro stěžovatele bylo například technicky komplikovanější radit se s právním zástupcem při výsleších svědků, než kdyby byli oba ve stejné místnosti, byla mu poskytnuta široká možnost uplatnit argumenty ve svůj prospěch. Podle Soudu sice byla A. J., přítomná v jednací síni, a priori ve výhodnějším postavení než stěžovatel, zvolené technické řešení vedlo ale k tomu, že stěžovatel nebyl „podstatně znevýhodněn“. Konečně ani A. J. ve výsledku neuspěla.

Ve světle uvedených úvah proto Soud konstatoval, že k porušení práva stěžovatele na spravedlivý proces dle článku 6 Úmluvy nedošlo.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel dále tvrdil, že tím, že mu nebyla přiznána rodičovská odpovědnost vůči jeho biologickému synovi, došlo k porušení jeho práva na respektování rodinného života dle článku 8 Úmluvy.

Soud připomněl, že biologický příbuzenský vztah mezi rodičem a dítětem, bez jakýchkoli dalších právních nebo faktických prvků naznačujících existenci blízkého osobního vztahu, nepostačuje k tomu, aby požíval ochrany článku 8. Teprve společné soužití vytváří pouto, jež zakládá de facto rodinné vztahy (např. *Anayo proti Německu*, č. 20578/07, rozsudek ze dne 21. prosince 2010, § 56). V posuzované věci byl stěžovatel biologickým otcem G., který se narodil v Norsku. V této zemi stěžovatel nikdy ani krátce nepobýval. Podle všeho svého syna viděl pouze jednou během dvoutýdenního pobytu matky v Gambii, kdy mu byli čtyři roky. Dva roky poté jeho matka zemřela. Stěžovatel tvrdil, že byl s G. opakovaně v telefonickém spojení. Vláda to považovala za nepravděpodobné, protože G. nehovořil

anglicky. I když mohl takto omezený kontakt založit de facto rodinný život, námitka stěžovatele by musela být odmítnuta.

Co se týče tvrzené nespravedlivosti řízení a nerespektování zásady rovnosti zbraní, na poli článku 8 může Soud sotva dospět k odlišným závěrům než u článku 6. Pokud jde o nepřiznání rodičovské odpovědnosti, vnitrostátní soudy ospravedlnily zásah do práv stěžovatele relevantními a dostatečnými důvody. Skutečností totiž zůstává, že těžištěm jejich úvah byly nejlepší zájmy nezletilého. Tomu by neprospěvala značná vzdálenost otce, který o něm a jeho situaci věděl pramálo, a tudíž by mohl stěžít činit v jeho zájmu kvalifikovaná rozhodnutí. Vnitrostátní orgány tak nastolily spravedlivou rovnováhu mezi v kolizi stojícími zájmy. Soud proto danou námitku prohlásil za zjevně neopodstatněnou.

Rozhodnutí ze dne 7. prosince 2021 ve věci č. 69665/12 – Žirovnický proti České republice

Výbor první sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru o nepřijatelnosti stížnosti, v níž stěžovatel namítal porušení práva na přístup k soudu z důvodu, že mu nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků. Soud shledal, že jelikož řízení zahájená stěžovatelem na vnitrostátní úrovni směřovala proti zákonu jako takovému, což vnitrostátní právo neumožňuje, na tato řízení se článek 6 Úmluvy vůbec nevztahuje.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel v roce 2011 podal dvě žaloby podle antidiskriminačního zákona, v nichž namítal, že je jakožto osoba ve výkonu trestu odnětí svobody diskriminován ve vztahu k právu vlastnit majetek. Obě žaloby směřovaly proti ustanovením zákona o výkonu trestu odnětí svobody; první z těchto ustanovení se týkalo peněžních prostředků zasílaných odsouzenému do věznice a druhé vlastních věcí, které má odsouzený ve věznici s sebou. Současně stěžovatel požádal o osvobození od soudních poplatků pro nemajetnost. Soudy jeho žádost zamítly s poukazem na to, že v poslední době obdržel vysoké částky. Obě řízení byla pro nezaplacení poplatků nakonec zastavena.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal porušení práva na přístup k soudu podle článku 6 Úmluvy.

Soud připomněl, že použitelnost čl. 6 odst. 1 Úmluvy v občanskoprávních věcech závisí na existenci ‚sporů‘, který se vztahuje k ‚právu‘, o němž se lze důvodně domnívat, že je přiznáno vnitrostátním právem ([Denisov proti Ukrajině](#), č. 76639/11, rozsudek velkého senátu ze dne 25. září 2018, § 44).

V projednávané věci Soud konstatoval, že ani jedno ze zákonných ustanovení, proti kterým stěžovatel brojil před vnitrostátními soudy, nebylo ve vztahu k němu uplatněno. Ve skutečnosti tedy napadal zákonná ustanovení obecně, třebaže české právo takový postup neumožňuje. Úmluva však nepřiznává právo na ‚soukromou pomstu‘ či *actio popularis* ([Perez proti Francii](#), č. 47287/99, rozsudek velkého senátu ze dne 12. února 2004, § 70). U ‚sporů‘ zahájených stěžovatelem tedy neexistovalo dostatečné propojení s ‚právem‘, na něž by mohl mít stěžovatel nárok, aby byla založena použitelnost článku 6 Úmluvy. Stížnost proto musela být odmítnuta pro neslučitelnost s Úmluvou.

Ochrana před útoky třetích osob

Rozsudek ze dne 30. listopadu 2021 ve věci č. 69736/12 – *Derenik Mkrtchyan a Gayane Mkrtchyan proti Arménii*

Senát čtvrté sekce Soudu rozhodl pěti hlasy proti dvěma, že v souvislosti s úmrtím žáka během vyučování následkem incidentu se spolužáky, kterému vyučující nebyla přítomna, nedošlo k porušení článku 2 Úmluvy v jeho hmotněprávní složce, a jednomyslně, že došlo k porušení tohoto článku v jeho procesní složce, neboť vyšetření uvedeného činu nebylo důkladné.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Třídní učitelka zanechala žáky 4. třídy základní školy během vyučování ve třídě samotné a odešla, aby si popovídala s jinou vyučující. Během této doby se žáci mezi sebou začali prát a hlasitě křičeli. Hluk přiměl školníka, aby vstoupil do třídy. Následně dorazila rovněž třídní

Ke stížnosti dědečka D. G. (prvního stěžovatele) krajský soud v březnu 2011 toto rozhodnutí zrušil, neboť policie neprošetřila řadu okolností, kupříkladu přítomnost lékaře ve škole, či zda ke změnám na vnitřních orgánech D. G. nedošlo následkem úderů. Trestní řízení bylo obnoveno v červenci 2011. Přestože nové soudně lékařské vyšetření potvrdilo existenci příčinné souvislosti mezi bitím a úmrtím D. G., policie trestní řízení v prosinci 2011 opět ukončila s odůvodněním, že dotčení spolužáci nejsou trestně odpovědní, čin nespáchali úmyslně, a navíc ředitel školy s třídní učitelkou nebyli obeznámeni se zdravotním stavem D. G., pročež si hrozící nebezpečí neuvědomili a ani si je uvědomit nemohli. Krajský soud sice následně vyhověl stížnosti prvního stěžovatele, neboť i po znovuotevření případu se policie nevypořádala s otázkou přítomnosti lékaře ve škole a vlivu této okolnosti na úmrtí D. G., odvolací soud se však spokojil s vysvětlením, že školní lékař v době incidentu vykonával službu na jiné škole, a rozhodnutí krajského soudu potvrdil.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

Stěžovatelé na poli článků 2, 6 a 8 Úmluvy namítali, že D. G. zemřel v důsledku selhání vedení školy a učitel-

učitelka s dalšími vyučujícími, kteří objevili desetiletého D. G. ležícího v bezvědomí na zemi. Učitelé i školník se jej marně pokoušeli oživit. V době přijetí do nemocnice byl D. G. již po smrti. Dle soudně lékařské zprávy bylo příčinou smrti akutní selhání dechu a nedostatek kyslíku, což bylo důsledkem řady změn na jeho vnitřních orgánech. K úmrtí mohly přispět také krátkodobé ztráty vědomí, jimiž D. G. trpěl. Krvácení v oblasti levého spánku a tváře s příčinou smrti přímo nesouviselo.

V souvislosti se zbitím D. G. bylo měsíc a půl po incidentu zahájeno trestní řízení. Matka zemřelého (druhá stěžovatelka) vypověděla, že syn v minulosti dvakrát omdlel, o čemž však učitele neinformovala. Rodiče v průběhu vyšetřování vyslechli spolužáky a jejich výpovědi, z nichž vyplynulo, kdo jejich syna zbil, si zaznamenali na diktafon. Vyšetřovatel se s nahrávkami seznámil v říjnu 2010. Počátkem listopadu se obrátil na školní inspekci, aby prošetřila postup vedení školy a učitelů při incidentu. Školní inspekce shledala, že k úmrtí žáka nedošlo v důsledku nečinnosti či opomenutí učitelů nebo vedení školy. Trestní řízení bylo skončeno v listopadu 2010, jelikož žáci, kteří D. G. zbili, nepřesáhli věkovou hranici trestní odpovědnosti.

ského sboru řádně vykonávat svou povinnost chránit jeho život a bezpečnost, je-li pod jejich dohledem, a že vyšetřování jeho smrti nebylo účinné. Soud se rozhodl stížnost posuzovat pouze z pohledu článku 2 Úmluvy.

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 2 ÚMLUVY

1. Obecné zásady týkající se pozitivních závazků na poli článku 2 Úmluvy

Soud úvodem připomněl, že z článku 2 plynou státu pozitivní závazky i v oblasti veřejného vzdělávání (*Ilbeyi Kemaloğlu a Meriye Kemaloğlu proti Turecku*, č. 19986/06, rozsudek ze dne 10. dubna 2012, § 35; *Kayak proti Turecku*, č. 60444/08, rozsudek ze dne 10. července 2012, § 59). V obecnější rovině mají státy na poli článku 2 povinnost přijmout operativní preventivní opatření na obranu osoby, jejíž život může být ohrožen v důsledku trestného jednání jiné osoby, a to tehdy, pokud státní orgány věděly nebo měly vědět o existenci skutečného a bezprostředního nebezpečí pro život konkrétního jednotlivce. Je-li tento předpoklad splněn, Soud zkoumá, zda stát v rámci svých pravomocí přijal opatření, od kterých se dalo rozumně očekávat, že zabrání danému nebezpečí (tzv. *Osmanův test*; *Osman proti Spojenému království*, č. 23452/94, rozsudek

velkého senátu ze dne 28. října 1998, § 116). Stát je rovněž povinen poskytnout v případech smrti nebo vážného zranění přístup k nezávislému a účinnému soudnímu systému, který bezodkladně zjistí skutkový stav, identifikuje viníky a přizná oběti přiměřené odškodnění. Nemusí však jít o šetření trestněprávní povahy, neboť v případě nedbalostních činů postačuje občanskoprávní řízení. Ochrana však musí být v praxi účinná (*Centre for Legal Resources* jménem *Valentina Câmpăna proti Rumunsku*, č. 47848/08, rozsudek velkého senátu ze dne 17. července 2014, § 132–133).

2. Jejich použití na projednávanou věc

a) *K tvrzenému selhání školních orgánů při ochraně práva D. G. na život*

Přestože je vzdělávací instituce v zásadě povinna dohlížet na žáky po dobu, kterou tráví v její péči, od členů pedagogického sboru nelze očekávat, že zajistí neustálý dohled nad každým žákem, aby mohli okamžitě reagovat na jakékoli nepředvídatelné chování. V projednávané věci dle Soudu nic nenasvědčuje tomu, že by v den incidentu třídní učitelka věděla či měla vědět, že svou nepřítomností vystaví D. G. životu ohrožujícímu nebezpečí, neboť zdravotní stav D. G. jí nebyl znám a k násilí mezi žáky v její třídě dříve nedocházelo (srov. *Kayak proti Turecku*, cit. výše, § 61–62; nebo *Ilbeyi Kemaloğlu a Meriye Kemaloğlu proti Turecku*, cit. výše, § 41). Neexistovaly tak okolnosti, jež by od třídní učitelky

vyžadovaly zvláštní pozornost či přijetí nezbytných opatření k ochraně života D. G. Soud proto nepovažoval za nutné přikročit k druhému kroku Osmanova testu a rozhodl, že k porušení článku 2 Úmluvy v jeho hmotněprávní složce nedošlo.

b) *K tvrzené neúčinnosti reakce soudů*

K tomu, aby bylo vyšetřování účinné, musí být vedeno nezávisle, bezodkladně, rozumně, přiměřeně, důkladně, objektivně a s dostatečným zapojením příbuzných obětí (*Ribcheva a ostatní proti Bulharsku*, č. 37801/16 a 2 další, rozsudek ze dne 30. března 2021, § 139). V projednávané věci bylo trestní řízení zahájeno teprve měsíc a půl po incidentu, a to až v návaznosti na dotaz matky u státního zástupce, navíc pouze v souvislosti s bitím, což významně zúžilo rozsah vyšetřování. S otázkou odpovědnosti vedení školy se školní inspekce vypořádala pouze povrchně. Osoby pachatelů vyplynuly až z vlastního šetření rodičů, avšak ani poté nebylo vyšetřování vztáhnuto taktéž na úmrtí D. G. a soustředilo se pouze na jeho zbití spolužáky. I přes dvojí upozornění krajského soudu vyšetřující orgán neposuzoval, zda by včasným poskytnutím lékařské pomoci ve škole bylo možné úmrtí zabránit. Odvolací soud nakonec ochotně přijal argument obžaloby, že školní lékař v den incidentu vykonával službu v jiné škole, aniž by zkoumal, zda nedostupnost lékařské pomoci měla vliv na ohrožení zdravotního stavu D. G. S ohledem na takto závažné nedostatky proběhlého vyšetřování Soud

neposuzoval, zda ostatní aspekty vyšetřování splňovaly požadavky Úmluvy, a učinil závěr, že vyšetřování úmrtí D. G. nebylo důkladné, a tudíž nedostálo požadavkům vyplývajícím z článku 2 Úmluvy.

K porušení tohoto ustanovení v jeho procesní složce tedy došlo.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Soudce Harutyunyan, k němuž se připojil soudce Pastor Vilanova, ve svém částečně nesouhlasném stanovisku poznamenal, že ponechání poměrně malých dětí ve třídě bez dozoru je samo o sobě vystavuje skutečnému a bezprostřednímu nebezpečí pro jejich život, neboť jejich chování může být v tomto věku nepředvídatelné. Třídní učitelka nadto zřejmě třídu neopustila z naléhavých důvodů. Škola tak neprojevila požadovanou míru pečlivosti k předcházení výskytu násilí v době vyučování a nesplnila povinnost poskytnout lékařskou pomoc, jež pro ni vyplývala z vnitrostátního práva, čímž nedostála pozitivním závazkům plynoucím z článku 2 Úmluvy.

Rozsudek ze dne

14. prosince 2021 ve věcech č. 55974/16 a 3 další – *Tunikova a ostatní proti Rusku*

Senát třetí sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že došlo k porušení článku 3 Úmluvy (zákaz nelidského zacházení), jelikož ruské orgány stěžovatelkám neposkytly navzdory opakovaně předloženým důkazům žádnou ochranu před domácím násilím, nevytvořily účinný právní rámec boje proti domácímu násilí, nevyhodnotily rizika opakujícího se násilí a neprovedly účinné vyšetřování. Soud dále jednomyslně shledal, že došlo k porušení práv stěžovatelek chráněných článkem 14 (zákaz diskriminace) ve spojení s článkem 3 Úmluvy, neboť ženy byly a jsou v Rusku obětmi domácího násilí ve významně vyšší míře než muži a ruské orgány v reakci na tento trend nepřijaly žádná opatření. Soud ruské vládě doporučil podle článku 46 Úmluvy naléhavé přijetí změn vnitrostátního práva a praxe, aby se předešlo obdobným porušením.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Čtyři stěžovatelky Tunikova, Gershman, Petrakova a Gracheva jsou oběťmi domácího násilí ze strany svých bývalých partnerů nebo manželů. Ačkoli se opakovaně obracely na policii, nebylo přijato žádné opatření za účelem jejich ochrany. Stěžovatelku Grachevu napadal její manžel, který ji unášel a vyhrožoval zabitím. V roce 2017 ji v záchvatu žárlivosti spoutal a odvezl do lesa, kde jí odsekl ruce v zápěstí. Lékařům se podařilo ženě zachránit levou ruku, místo pravé má protézu. O rok později byl útočník odsouzen k trestu odnětí svobody na 14 let.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Stěžovatelky na poli článku 3 Úmluvy namítaly, že je vnitrostátní orgány neochránily před domácím násilím kvůli nedostatečnému vnitrostátnímu právnímu rámci a neprovedly účinné vyšetřování.

1. K otázce, zda byly stěžovatelky vystaveny zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy

Soud konstatoval, že z lékařských a policejních zpráv vyplývá, že stěžovatelky byly vystaveny fyzickému násilí ze strany jejich bývalých partnerů a manželů. Stěžovatelka Tunikova byla zasažena do hlavy a utrpěla otřes

takové jednání nepředstavovalo žádný stíhatelný trestný čin, který by mohl vést k policejnímu zásahu. Stíhatelné bylo až jeho jednání, které vedlo ke zmrzačení stěžovatelky. Neexistují právní nástroje k řešení včasných varovných příznaků domácího násilí, pokud agresivní chování pachatele nepřeroste ve způsobení fyzických zranění. I v případě použití fyzického násilí ruské trestní právo vyžaduje dosažení vysokého prahu závažnosti. Stíhání ostatních forem ublížení na zdraví ruská právní úprava ponechává na oběti prostřednictvím tzv. soukromé obžaloby, což nadměrně zatěžuje oběť domácího násilí. V projednávané věci bylo podání soukromých obžalob neúčinné. Ochrana oběti nepřináší ani pokuta, kterou je možné udělit ve výši 70 eur, ani uvěznění na maximálně 15 dnů, které se navíc uplatňuje zřídka. Pokud jde o nutnost přijmout ochranná opatření (*Kurt proti Rakousku*, č. 62903/15, rozsudek velkého senátu ze dne 15. června 2021, § 161), jako např. institut vykázání, Rusko jako jeden z mála členských států neposkytuje obětem domácího násilí žádnou formu okamžité a účinné ochrany a oběti žijí v neustálé obavě ze stupňování násilí. Soud proto rozhodl, že právní řád žalovaného státu nenaplnuje závazek

mozku, stěžovatelky Gershmanova a Petrakova byly opakovaně napadeny a stěžovatelka Gracheva byla bita a doživotně zmrzačena. Způsobená fyzická bolest a ublížení na zdraví přesáhly práh závažnosti ve smyslu článku 3 Úmluvy. Důležitý aspekt domácího násilí představuje rovněž psychický dopad (*Volodina proti Rusku*, č. 41261/17, rozsudek ze dne 9. července 2019, § 74 a 75). Stěžovatelku Grachevu bývalý manžel pronásledoval, zamkl ji v autě a vyhrožoval jí zabitím. Všechny stěžovatelky se v obavách z dalších útoků pokoušely najít ochranu u státních orgánů. Jejich odmítavý přístup prohloubil zranitelnost stěžovatelek a jejich utrpení. Uvedené psychologické aspekty byly natolik závažné, že spadají pod ochranu článku 3 Úmluv (*Čwik proti Polsku*, č. 31454/10, rozsudek ze dne 5. listopadu 2020, § 82–84).

2. K otázce, zda vnitrostátní orgány dostaly svým povinností vyplývajícím z článku 3 Úmluvy

a) K povinnosti přijmout přiměřený právní rámec

Pokud jde o hmotné právo, v prvním rozsudku o domácím násilí proti Rusku ze dne 9. července 2019 ve věci *Volodina proti Rusku* (cit. výše) Soud shledal systémový problém a uvedl, že žalovaný stát nepřijal žádnou právní úpravu reagující na domácí násilí. Od té doby se nic nezměnilo a pojem domácí násilí se nevyskytuje v žádném ruském právním předpisu. Ačkoli manžel stěžovatelku Grachevu zamykal v autě nebo ji sledoval,

potrestat všechny formy domácího násilí a poskytnout oběti dostatečnou ochranu.

b) K povinnosti předcházet známému riziku špatného zacházení

Ve věci *Kurt proti Rakousku* (cit. výše) Soud objasnil rozsah pozitivních povinností státu předcházet riziku opakování domácího násilí. Vnitrostátní orgány jsou povinny reagovat urychleně, posouzení rizik musí být autonomní, proaktivní a úplné a v případě existence rizik musí být přijata operativní preventivní opatření. V projednávané věci si vnitrostátní orgány byly nebo měly být vědomy skutečné a bezprostřední hrozby domácího násilí, kterému byly stěžovatelky vystaveny, a to z důvodu zejména opakovaných stížností na násilí různého stupně závažnosti doložených lékařskými zprávami, žádostí o ochranu a informace, že pachatel vlastní zbraň. Zůstaly však pasivní a umožnily pachatelům dopouštět se dalšího násilí. Uložení trestu pachateli za zmrzačení stěžovatelky Grachevy nezmírnilo odpovědnost vnitrostátních orgánů za neposkytnutí přiměřené ochrany.

c) *K povinnosti vést účinné vyšetřování*

S ohledem na výše uvedené byly vnitrostátní orgány povinny vést účinné vyšetřování všech forem domácího násilí splňující podmínky článku 3 Úmluvy. Policie se však v reakci na oznámení stěžovatelek omezila na krátká „před-vyšetřovací“ šetření s vyslechnutím pachatelovy verze událostí, bez výpovědí svědků a forenzního zkoumání zranění, která vždy končila odmítnutím zahájení trestního stíhání s odůvodněním, že nebyl spáchán žádný stíhatelný trestný čin. Nebyl učiněn žádný vážnější pokus o zjištění okolností útoků nebo o komplexní pohled na sérii násilných činů. Samotná „před-vyšetřovací“ šetření nesplňují požadavky na účinné vyšetřování dle článku 3 Úmluvy. Odmítnutí zahájit trestní stíhání bylo důsledkem mezer v hmotném právu, které postihovalo pouze způsobení zranění s dlouhodobými následky. Stěžovatelky tak měly jedinou možnost domáhat se nápravy prostřednictvím soukromé obžaloby bez pomoci státních orgánů, přičemž soudci neměli žádné povědomí o zvláštních rysech případů domácího násilí. Stát tak nesplnil svou povinnost účinného vyšetřování.

d) *Závěr*

Soud s ohledem na výše uvedené dospěl k závěru, že došlo k porušení článku 3 Úmluvy v jeho hmotněprávní i procesní složce.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 ÚMLUVY

Stěžovatelky dále namítaly, že došlo k porušení jejich práv chráněných článkem 14 ve spojení s článkem 3 Úmluvy, jelikož ruské orgány nezavedly žádná opatření k boji s genderově podmíněným násilím proti ženám.

Soud konstatoval, že závěry učiněné ve věci [Volodina proti Rusku](#) (cit. výše) o strukturálním problému domácího násilí v Rusku jsou použitelné i v projednávané věci. Domácí násilí v Rusku neúměrně postihuje ženy, které tvoří v policejních statistikách velkou většinu obětí domácích trestných činů. Nepřijetí příslušných právních předpisů značí, že ruské orgány se zdráhají uznat závažnost a rozsah problému a jeho diskriminační účinek na ženy. Tolerancí klimatu umožňujícího domácí násilí ruské orgány nedokázaly vytvořit podmínky pro skutečnou rovnost pohlaví, která by ženám umožnila žít beze strachu ze špatného zacházení nebo útoků na fyzickou a psychickou integritu.

Soud proto rozhodl, že došlo k porušení článku 14 ve spojení s článkem 3 Úmluvy.

C. K ČLÁNKU 41 ÚMLUVY (SPRAVEDLIVÉ ZADOSTIUCINĚNÍ)

Soud přiznal stěžovatelce Grachevě náhradu majetkové škody v celkové výši 330 660 eur sestávající z již vynaložených nákladů na rehabilitaci, nároků za ztrátu

budoucích příjmů a nákladů na budoucí léčebné výlohy, jakož i náhradu nemajetkové újmy ve výši 40 000 eur. Pokud jde o budoucí příjmy a léčebné výlohy, Soud jejich výši stanovil na spravedlivém základě na základě vlastního posouzení situace ([Denis Vasilyev proti Rusku](#), č. 32704/04, rozsudek ze dne 17. prosince 2009, § 169). Další tři stěžovatelky obdržely odškodnění nemajetkové újmy každá ve výši 25 000 eur.

D. K ČLÁNKU 46 ÚMLUVY (ZÁVAZNOST A VÝKON ROZSUDKŮ)

Podle článku 46 Úmluvy se smluvní strany zavázaly řídit se konečnými rozsudky Soudu v každém případě, jehož jsou stranami. Kromě povinnosti zaplatit stěžovateli Soudem přiznanou výši spravedlivého zadostiucinění mají státy na základě odsuzujícího rozsudku i povinnost přijmout obecná opatření k nápravě. Žalovanému státu přísluší, aby pod dohledem Výboru ministrů z rozsudku vyvodil nezbytné závěry a přijal vhodná opatření k řešení problémů, které vedly Soud k závěru o porušení Úmluvy. Za určitých výjimečných okolností Soud považoval za vhodné upřesnit opatření, která má stát

přijmout za účelem ukončit danou situaci, která vedla k porušení Úmluvy ([Tomov a ostatní proti Rusku](#), č. 18255/10 a 5 dalších, rozsudek ze dne 9. dubna 2019, § 173). Soud vyzval ruskou vládu k bezodkladné změně právní úpravy, která by osobám v postavení stěžovatelek umožnila se účinně bránit a získat náhradu za prožitá utrpení. Je třeba mj. přijmout komplexní definici domácího násilí, vytvořit mechanismus předcházení domácímu násilí, ochrany a odškodnění oběti a rehabilitačních programů pro pachatele domácího násilí. Dále pak zajistit „autonomní“, „proaktivní“ a „komplexní“ posouzení rizik. Přijetí přiměřených a účinných ochranných opatření by mělo mít klíčové rysy identifikované Výborem OSN pro odstranění diskriminace žen. Až do zavedení navrhovaných opatření se Soud bude obdobnými případy zabývat ve zjednodušené a zrychlené podobě v souladu se svou ustálenou judikaturou.

Dohoda o vině a trestu

Rozsudek ze dne 25. listopadu 2021 ve věci č. 63703/19 – Mucha proti Slovensku

Senát první sekce Soudu jednomyslně shledal porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy ve vztahu ke stěžovateli, který byl mj. za trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině odsouzen k dlouhodobému trestu odnětí svobody stejným senátem vnitrostátního soudu, který předtím schválil dohodu o vině a trestu se spolupachatelem stěžovatele. Odsuzující rozsudky schvalující dohodu o vině a trestu spolupachatelů stěžovatele svým zněním zasahovaly do presumpce nevinny stěžovatelovy a s ohledem na jejich význam v řízení proti stěžovateli vyvolaly objektivně pochybnosti o nestrannosti rozhodujícího senátu.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel byl v roce 2012 společně s dalšími devíti lidmi obviněn z trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině, jakož i ze spáchání několika dalších násilných trestných činů. Jelikož osm obviněných projevilo ochotno uzavřít dohody o vině a trestu, bylo rozhodnuto o stíhání všech osob v samostatných řízeních. V průběhu let 2012 a 2013 specializovaný trestní soud

schválil dohody o vině a trestu s osmi obviněnými. Soud rozhodoval vždy ve stejném složení a odsuzující rozsudky, jimiž byly dohody o vině a trestu schváleny, obsahovaly pouze zkrácené odůvodnění. Výrokové části rozsudků jsou formulovány stejně jako běžné odsuzující rozsudky, tj. soud uznává vinu obviněného ze skutkově vymezeného trestného činu a ukládá mu trest. Dohody o vině a trestu a odsuzující rozsudky odkazovaly taktéž na stěžovatele (označeného iniciálami nebo přezdívkou), když uváděly, že dával pokyny týkající se páčání předmětné trestné činnosti, bral si část výnosů získaných z vydírání a níže postaveným členům organizace ukládal finanční postihy.

Stěžovatel byl v roce 2013 shledán vinným ze spáchání trestných činů, jejichž skutková podstata byla totožná se skutky vymezenými v dohodách o vině a trestu a odsuzujících rozsudcích týkajících se jeho spolupachatelů, za což mu byl uložen trest odnětí svobody v délce 23 let. Soud rozhodoval opět ve stejném složení. V průběhu hlavního líčení proti stěžovateli spolupachatelé přitom vypovídali jako svědci. Dva z nich sice vypovídat odmítli, jejich vyjádření z přípravného řízení byla i tak před soudem přečtena. Soud totiž považoval odsouzení spolupachatelů stěžovatele za „věcnou a homogenní součást projednávané věci“. V rámci odůvodnění rozsudku soud sice uznal, že veškeré svědecké výpovědi usvědčující stěžovatele pocházejí převážně od

spolupachatelů, kteří spolupracovali s policií, pouze tato skutečnost však nepostačovala ke zpochybnění předmětných výpovědí. Usvědčující výpovědi byly podpořeny dalšími (byť nepřímými) důkazy, např. znaleckými posudky, a převážily nad svědeckými výpověďmi učiněnými ve prospěch stěžovatele.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatel na poli čl. 6 odst. 1 a 2 Úmluvy namítal, že mu bylo odepřeno právo na projednání jeho věci nestranným soudem a právo na presumpci nevinny.

Soud uvedl, že stěžovatel nezpochybňuje celkovou spravedlivost trestního řízení (*a contrario* Adamčo proti Slovensku, č. 45084/14, rozsudek ze dne 12. listopadu 2019). Jeho námitky spočívají v tom, že byl souzen a odsouzen týmě soudním senátem, jenž předtím odsoudil jiné osoby za trestné činy spáchané společně se stěžovatelem, a že tyto činy vymezil tak, že bylo zřejmé, že se na nich podílel i stěžovatel. Obě uvedené námitky

stěžovatele se tak týkají v podstatě totožného problému. Projednávanou stížnost Soud tudíž posoudil zejména z pohledu požadavku na projednání věci nestranným soudem. Současně přihlédl k právu stěžovatele na presumpci nevinny.

Úvodem Soud připomněl obecné zásady týkající se požadavku na projednání věci nestranným soudem shrnuté ve věci Meng proti Německu (č. 1128/17, rozsudek ze dne 16. února 2021, § 42–52). Soud v takových případech zkoumá, zda existují zjistitelné skutečnosti, které mohou vyvolat pochybnosti o nestrannosti soudu, a to zcela nezávisle na osobním chování některého z členů tohoto orgánu. Samotná obava ohledně nestrannosti přitom nestačí, rozhodující je, zda je objektivně odůvodněná. Z uvedeného plyne, že ke zpochybnění nestrannosti soudu v následných případech není dostatečná samotná skutečnost, že soudce či senát ve stejném složení rozhodoval v minulosti případy týkající se stejné či podobné trestné činnosti. Problematiké je, pokud předchozí rozhodnutí obsahuje podrobné hodnocení účasti osoby, která dosud nebyla sama souzena, na spolupachatelství trestného činu.

S ohledem na okolnosti dané věci to může vést ke vzniku objektivně odůvodněných pochybností, že vnitrostátní soud má již na počátku soudního řízení s touto osobou předpojatý názor na otázku její viny, a tedy není nestranný.

Ve vztahu k projednávané věci Soud poznamenal, že ačkoli rozhodoval ve věci stěžovatele a jeho spolupachatelů vnitrostátní soud ve stejném složení, byl tento senát složen z profesionálních soudců, u nichž je namístě předpokládat, že by měli vzhledem ke své kvalifikaci a zkušenostem být schopni odlišit závěry, ke kterým dospěli v různých řízeních. Rozhodující senát navíc odsuzujícími rozsudky, kterými byly schváleny dohody o vině a trestu spolupachatelů, nebyl ve věci stěžovatele nijak vázán. V trestním řízení proti stěžovateli byly provedeny i jiné důkazy, které rozhodující senát vedly k vlastním skutkovým a právním zjištěním a závěrům. Navzdory těmto relevantním skutečnostem však Soud musí přezkoumat, zda předchozí rozsudky týkající se spolupachatelů obsahovaly zjištění, která skutečně předjímalá otázku stěžovatelovy viny.

Oproti věci [Meng proti Německu](#) (cit. výše) nebyla vina spolupachatelů stěžovatele založena na posouzení důkazů v hlavním líčení, nýbrž na základě schválení dohody o vině a trestu, v níž se spolupachatelé k vině doznali. Podle Soudu není rozhodující skutečnost, že předchozími odsuzujícími rozsudky byla schválena

dohoda o vině a trestu, a to ze dvou důvodů. Zaprvé, dohoda o vině a trestu je na Slovensku schvalována odsuzujícím rozsudkem, který má obdobnou podobu jako ty vynášené v klasickém hlavním líčení. Zadruhé, odsuzující rozsudky obsahovaly podrobný popis skutkové podstaty trestných činů, přičemž podle informací dostupných Soudu prováděl vnitrostátní soud při schvalování dohody o vině a trestu své posouzení v širším skutkovém a procesním kontextu. Přestože tedy odsuzující rozsudky, jimiž byla schválena dohoda o vině a trestu, neshledávají přímo vinu stěžovatele, jsou mohou v zásadě vyvolat pochybnosti o tom, zda jimi nebyla otázka viny stěžovatele předjímana.

Odkaz na jinou osobu, která bude v budoucnu teprve souzena, v odsuzujícím rozhodnutí přitom může podle Soudu spustit požadavek na presumpci nevinu této osoby. V tomto směru Soud připomněl, že k porušení presumpce nevinu dochází tehdy, pokud soudní rozhodnutí nebo prohlášení úřední osoby týkající se osoby obviněné ze spáchání trestného činu vyjadřuje názor, že dotčená osoba daný trestný čin spáchala, a to ještě předtím, než byla skutečně na základě zákona její vina prokázána. V tomto ohledu je rozhodující především použitý jazyk, ale také kontext, v němž byl předmětný výrok učiněn ([Karaman proti Německu](#), č. 17103/10, rozsudek ze dne 27. února 2014, § 63). Ačkoli je všeobecně uznáváno, že při rozhodování o trestní

odpovědnosti v komplexních případech je možné odkázat rovněž na zapojení osob, které mohou být teprve v budoucnu samy trestně stíhány a souzeny, rozhodnutí je v takových případech nutné formulovat způsobem, který předejde jakémukoli možnému předběžnému úsudku o vině dotčené osoby, tj. nedojde k ohrožení jejího spravedlivého procesu (tamtéž, § 65; rovněž rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 18. března 2021 ve věci [Pometon SpA proti Komisi](#), C-440/19, § 63).

Co se týče uplatnění uvedených zásad na projednávanou věc, vzhledem k povaze trestného činu organizované zločinecké skupiny bylo při schvalování dohod o vině a trestu podle názoru Soudu nezbytné odkázat rovněž na činnost jiných osob, nevýmaje stěžovatele. Samotné odkazy na stěžovatele však nebyly vnitrostátními soudy formulovány tak, aby z nich bylo zřejmé, že stěžovatel bude teprve později souzen a že dosud nebylo o jeho trestní odpovědnosti rozhodnuto. V dohodách o vině a trestu a odsuzujících rozsudcích byla účast stěžovatele na trestné činnosti konkrétně vymezena, byť byl stěžovatel označen pouze iniciálami. Vzhledem

k tomu, že rozhodující senát považoval odsouzení spolupachatelů stěžovatele za „věcnou a homogenní součást“ věci stěžovatele, měl podle názoru Soudu na první pohled zřejmou motivaci rozhodnout v souladu s předchozími odsuzujícími rozsudky schvalujícími dohody o vině a trestu. Jakákoli rozporná zjištění v jednom případě by totiž mohla narušit důvěryhodnost rozhodnutí v případech ostatních ([Navalnyy a Ofitserov proti Rusku](#), č. 46632/13 a 28671/14, rozsudek ze dne 23. února 2016, § 108). Navíc Soud upozornil, že odsouzení stěžovatele se z velké míry zakládalo na výpovědích spolupachatelů, kteří dříve uzavřeli dohody o vině a trestu, a proto byli sami motivováni nepopírat své dřívější výpovědi podané právě při sjednávání vlastních dohod o vině a trestu.

Z uvedených důvodů dospěl Soud k závěru, že rozsudky ve věcech spolupachatelů byly zjevně předpojaté v neprospěch stěžovatele, což vedlo k narušení jeho práva na presumpci nevinu. S ohledem na významnou roli odsuzujících rozsudků v řízení proti stěžovateli poté podle Soudu vyvstaly objektivně oprávněné pochybnosti o nestrannosti rozhodujícího senátu, který v řízení

proti stěžovateli rozhodoval ve stejném složení jako při schvalování dohod o vině a trestu jeho spolupachatelů. Uvedená vada navíc nebyla napravena ani soudy vyšší instance při rozhodování o opravných prostředcích. Soud proto shledal porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Zdravotnické právo

Rozsudek ze dne 12. října 2021 ve věci č. 35402/14 – R. D. a I. M. D. proti Rumunsku

Výbor čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení čl. 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy v důsledku toho, že rozhodnutí vnitrostátních soudů o nedobrovolné hospitalizaci stěžovatelů nespočívala na dostatečně aktuálním lékařském posudku a nebyla náležitě odůvodněna. Rovněž jednomyslně Soud shledal i porušení článku 8 v souvislosti s nucenou léčbou stěžovatelů v psychiatrické nemocnici, jelikož vnitrostátní právo nezakotvovalo v této oblasti přiměřené záruky proti svévoli, a to zejména pravidla nucené léčby, možnost prostředku nápravy a postup u osob omezených ve svéprávnosti.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovateli jsou muž a žena, držení posledních sedm let nedobrovolně v psychiatrické nemocnici. Původně žili

jako pár, z milodarů a bez sociálního zázemí. V září 2011 měli konflikt se zákonem – neuposlechli výzvy obecního strážníka k uvedení totožnosti a údajně ho fyzicky napadli. Kvůli tomu bylo zahájeno jejich trestní stíhání, v jehož rámci si státní zástupce vyžádal psychiatrické vyšetření stěžovatelů. Dle posudků vydaných v říjnu 2011 oba stěžovatelé trpí trvalou poruchou s bludy a nemají rozlišovací schopnosti. Experti u nich rovněž konstatovali podezřívavost a potíže se začleněním do společnosti a doporučili ambulantní psychofarmakologickou a psychotherapeutickou léčbu. Krátce poté státní zástupce stíhání zastavil.

V červnu 2013 soud stěžovatelům uložil povinnost ambulantní léčby; stěžovatelé se však k léčbě nedostavili. V listopadu 2014 rozhodl prvostupňový soud podle trestního zákoníku o změně ochranného opatření na hospitalizaci, a to na dobu potřebnou ke zlepšení zdravotního stavu stěžovatelů do takové míry, že už nebudou představovat nebezpečí pro veřejný pořádek. Soud se přitom odvolal na odborné posudky z roku 2011 a upřesnil, že nebezpečnost stěžovatelů shledává v tom, že tito se nedostavili k ambulantní léčbě. Rozsudek byl potvrzen odvolacím soudem v prosinci 2014.

Od prosince 2014 jsou stěžovatelé proti své vůli hospitalizováni na psychiatrii, kde je jim podávána psychofarmakologická léčba. Od té doby soud několikrát prodloužil trvání opatření, a to na základě nových posudků.

V roce 2017 soud každému stěžovateli ustanovil opatrovníka.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 5 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelé předně namítali, že jejich zbavení svobody bylo neoprávněné a svévolné.

Mezi stranami byl spor o to, zda zbavení svobody mělo důvod odpovídající písmenu b) nebo písmenu e) uvedeného ustanovení Úmluvy. Soud připomněl, že čl. 5 odst. 1 písm. b) umožňuje zadržení osoby pro nepodrobení se zákonnému rozhodnutí soudu; naproti tomu nedobrovolné umístění osob duševně nemocných do psychiatrické nemocnice spadá pod čl. 5 odst. 1 písm. e). V projednávané věci Soud vyšel z toho, že účelem rozhodování vnitrostátních soudů o umístění stěžovatelů do nemocnice bylo zajištění léčby, nařízené na základě rozhodnutí, jež se opíralo o zjištění duševního onemocnění stěžovatelů. Stížnost tak posuzoval výhradně v rámci čl. 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy.

Při svém rozhodování Soud vyšel ze zásad uvedených ve věcech *Stanev proti Bulharsku* (č. 36760/06, rozsudek velkého senátu ze dne 7. ledna 2012, § 155) a *Ilseher proti Německu* (č. 10211/12 a 27505/14, rozsudek velkého senátu ze dne 4. prosince 2018, § 126–141). Jako ‚duševně nemocného‘ lze člověka zbavit svobody pouze tehdy, pokud bylo jeho onemocnění přesvědčivě prokázáno objektivním lékařským posouzením. Aby byl lékařský posudek považován za objektivní, musí být také dostatečně aktuální, což je potřeba vyhodnotit s ohledem na okolnosti případu. V projednávané věci vnitrostátní soud hospitalizaci uložil na základě ustanovení zákona, jež uložení předpokládalo, pokud se osoba nedostaví k nařízené ambulantní léčbě. Nepřezkoumával zdravotní stav stěžovatelů, takže o hospitalizaci rozhodl na základě více než tři roky starého posudku. Podle Soudu absence aktuálního lékařského posouzení postačuje pro závěr, že umístění stěžovatelů nebylo v souladu s čl. 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy.

Dále Soud připomněl, že nedobrovolná hospitalizace musí být odůvodněna závažností zdravotního stavu, vyžadující ochranu nemocného nebo jiných osob (*Stanev*

proti Bulharsku, cit. výše, § 157). Protože ve vnitrostátních rozhodnutích chybělo v tomto ohledu podrobné odůvodnění, nebylo podle Soudu prokázáno, že stěžovatelé byli nebezpeční sobě nebo jiným osobám, zejména z důvodu své duševní nemoci. Ani zákonné pojmy společenské nebezpečnosti odůvodňující uložení ochranného opatření a nebezpečnosti spáchaného skutku soudy nevysvětlily. Stejně tak se nepokusily zjistit a zohlednit důvody, pro které stěžovatelé odmítli podstoupit ambulantní léčbu, což byl druhý aspekt, na jehož základě Soud dospěl k závěru, že rozhodnutí o hospitalizaci z roku 2014 nebylo zákonné ve smyslu uvedeného ustanovení Úmluvy.

Soud dodal, že také některé posudky vypracované na stěžovatele po umístění do nemocnice byly velmi povrchní, neobsahovaly dostatečné informace o lékařských nálezech a závěrech a neprokazovaly, že by stěžovatelé byli nebezpeční pro sebe nebo společnost. Později sice došlo v tomto směru ke zlepšení, ale nadále posudky neuváděly, jaký stupeň nebezpečí stěžovatelé představují a zda jsou nebezpeční sobě nebo jiným.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelé dále brojili proti tomu, že se musejí podrobovat léčbě spočívající v podávání sedativ a antipsychotik, ačkoli netrpí duševní poruchou.

umožnil požádat soud o rozhodnutí o zákonnosti nuceného podávání léků, včetně jeho přiměřenosti, nebo o nařízení jeho ukončení.

Soud navíc poukázal na to, že oběma stěžovatelům byl ustanoven opatrovník, což vyvolává otázky ohledně závažnosti jejich duševní poruchy a jejich schopnosti dát informovaný souhlas s léčbou, která jim byla předepsána. Z právních předpisů každopádně nevyplývá, že by upravovaly způsob získání souhlasu osob v situaci stěžovatelů nebo postup v případě jejich odmítnutí podstoupit léčbu.

Soud učinil závěr, že neexistence přiměřených záruk proti nucenému podávání léků zbavila stěžovatele minimální ochrany, na kterou měli v demokratické společnosti nárok (X proti Finsku, cit. výše, § 221). Zásah tak nebyl ‚v souladu se zákonem‘, jak to vyžaduje čl. 8 odst. 2 Úmluvy. Splnění dalších požadavků vyplývajících z tohoto ustanovení Úmluvy už Soud nezkoumal.

Protože se Soud domníval, že nedostatky zjištěné podle článku 8 Úmluvy mohou v budoucnu vést k dalším stížnostem, doporučil Rumunsku ve smyslu článku 46 přijmout obecná opatření.

Podle Soudu představuje situace nedobrovolné léčby při umístění v nemocnici, realizované orgány státu, pokračující zásah do práva na respektování soukromého života. Nucené podávání léků je závažným zásahem do tělesné integrity člověka, a proto musí být takové opatření založeno na ‚zákonu‘ obsahujícím dostatečné záruky proti svévoli (X proti Finsku, č. 34806/04, rozsudek ze dne 3. července 2012, § 215 a 220).

Umístění stěžovatelů mělo bezesporu oporu v ustanoveních trestního zákoníku a trestního řádu. Ta podrobně upravují postup uložení a dalšího trvání ochranného opatření i procesní práva dotčené osoby. Žádné ze zmíněných ustanovení ale neupravuje léčebný režim použitelný při tomto opatření. Není definován rámec pro poskytování péče v psychiatrických léčebnách osobám povinným podrobit se ochrannému opatření. Není stanoveno, kdo je oprávněn rozhodovat o léčbě, ani jakým způsobem má být léčba podána, a to zejména v případech, kdy si pacient předepsanou léčbu podstoupit nepřeje (srov. X proti Finsku, cit. výše, § 216, kde Soud poznamenal, že platné finské právo stanovilo, že o předepsané léčbě rozhoduje lékař pacienta bez ohledu na jeho přání). Z právních předpisů navíc neplyne, že by proti rozhodnutí lékaře o tom, jaké léky se mají pacientovi podat, bylo možné podat opravný prostředek (tamtéž, § 219). Za těchto okolností neměli stěžovatelé k dispozici žádný prostředek nápravy, který by jim

Respektování korespondence

Rozsudek ze dne 16. listopadu 2021 ve věci č. 698/19 – Sărgava proti Estonsku

Senát třetí sekce rozhodl čtyřmi hlasy proti třem, že zabavením notebooku a mobilního telefonu, pořízením kopií dat a jejich zkoumáním pro účely trestního řízení proti advokátovi, došlo k porušení jeho práva na respektování privilegované korespondence chráněné článkem 8 Úmluvy, jelikož vnitrostátní právo neobsahovalo dostatečné procesní záruky a mechanismy umožňující rozlišit elektronická data související s výkonem advokacie od ostatních.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel byl advokátem a partnerem v advokátní kanceláři. Kromě toho podnikal a byl členem řídicích orgánů a akcionářem několika obchodních společností. V říjnu 2016 bylo zahájeno vyšetřování řetězce těchto

společností pro podezření, že jsou využívány k praní špinavých peněz. Stěžovatel byl od počátku podezřelý z účasti na aktivitách organizované zločinecké skupiny. V průběhu trestního řízení byl na žádost státního zástupce soudcem vydán příkaz k prohlídce stěžovatelovy advokátní kanceláře, domova a osobních vozů za účelem získání relevantních informací. Domovní prohlídce byl přítomen jím zmocněný advokát a manželka, prohlídce advokátní kanceláře sám stěžovatel. Zabaven mu byl mobilní telefon, který se našel ve vozidle, a notebook nalezený v bytě. O zabavení obou nosičů elektronických dat byly vyhotoveny protokoly. V následujících dnech policie pořídila kopie veškerého obsahu těchto zařízení, načež byla stěžovateli navracena. S odstupem asi dvou týdnů stěžovatel upozornil, že mobilní telefon i notebook sloužily k poskytování právních služeb. Požádal proto policejní orgán, aby zachovával nedotknutelnost těchto zařízení, nepoužíval zkopírovaný obsah jako důkaz v trestním řízení a neprodleně jej smazal. Jeho žádosti nebylo vyhověno. Policejní orgán vyrozuměl stěžovatele, že elektronická data budou prolustrována s pomocí klíčových slov, přičemž dokumenty bez důkazní hodnoty budou vymazány. Stěžovatel neuspěl ani s dalšími opravnými prostředky. V době podání stížnosti k Soudu nebylo trestní řízení skončeno.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel odkazoval na důvěrnost komunikace mezi advokátem a klienty a nedotknutelnost nosičů dat, které se týkají poskytování právních služeb. Namítal, že zabavením notebooku a mobilního telefonu a jejich následným prohledáním byla porušena jeho práva zakotvená v článku 8 Úmluvy.

Soud úvodem podtrhl, že stěžovatel nenamítá nezákonnost samotných prohlídek, nýbrž pouze zabavení a způsob prohledání elektronických přístrojů. Těmito událostmi podle Soudu skutečně došlo k zásahu do jeho práva na respektování korespondence ve smyslu článku 8 Úmluvy. Skutečnost, že se stěžovatel během prohlídky ani bezprostředně po ní nedovolával ochrany důvěrné komunikace, na tomto zjištění nic nemění. Státní zástupce si velmi dobře uvědomoval, že stěžovatel je advokátem. V návrhu na povolení prohlídek také výslovně upozornil, že se šetření může dotknout informací požívajících zvýšené míry důvěrnosti a ochrany.

Co se týče požadavku zákonnosti, Soud připomněl, že jakékoliv opatření zasahující do práv chráněných článkem 8 Úmluvy musí mít základ ve vnitrostátním právu. To však nestačí. Dané ustanovení vyžaduje, aby právní základ splňoval určité kvalitativní znaky. Mimo jiné musí

být právní úprava předvídatelná, tj. formulovaná dostatečně jasně, aby adresátům právních norem umožnila předjímat, jaké následky bude mít její nerespektování (*Big Brother Watch a ostatní proti Spojenému království*, č. 58170/13, rozsudek velkého senátu ze dne 25. května 2021, § 332). V kontextu prohlídek a zabavování věcí musí vnitrostátní právo jednotlivci poskytovat dostatečnou ochranu proti svévolným zásahům do práv. Adresáti norem musí mít dostatečné informace o okolnostech a podmínkách, za kterých jsou orgány veřejné moci oprávněny uchýlit se k použití takových opatření (*Golovan proti Ukrajině*, č. 41716/06, rozsudek ze dne 5. července 2012, § 57). Soud v minulosti uznal význam konkrétních procesních záruk, pokud jde o ochranu důvěrnosti komunikace mezi advokáty a jejich klienty (*Saber proti Norsku*, č. 459/18, rozsudek ze dne 17. prosince 2020, § 51; *Sommer proti Německu*, č. 73607/13, rozsudek ze dne 27. dubna 2017, § 56; *Kadura a Smaliy proti Ukrajině*, č. 42753/14 a 43860/14, rozsudek ze dne 21. ledna 2021, § 144–145). Úmluva ale nezakazuje, aby byly advokátům ukládány povinnosti, které se mohou týkat i vztahů s jejich klienty. Jde zejména o případy, kdy existují věrohodné důkazy o účasti advokáta na trestném činu nebo

v souvislosti se snahou potírat některé praktiky. Právě proto je ovšem nezbytné stanovit pro taková opatření přísný právní rámec, protože advokáti zaujímají výsadní postavení při výkonu spravedlnosti (*André a ostatní proti Francii*, č. 18603/03, rozsudek ze dne 24. července 2008, § 42).

V projednávané věci měl zásah oporu v ustanovení trestního řádu. Co se týče 'kvality' vnitrostátní úpravy, Soud uznal, že v estonském právním řádu jsou k dispozici určité procesní záruky ve vztahu k prohlídkám a zabavování komunikace jak obecně, tak u prohlídek advokátních kanceláří. Vyzdvihl zejména zakotvení neporušitelnosti nosičů dat, pokud se vztahují k poskytování právních služeb. Toto pravidlo ovšem, jak plynulo z jiných ustanovení právního řádu a judikatury, nebylo absolutní a připouštělo výjimky tam, kde byl sám advokát podezřelý z páchání trestné činnosti. Soud sice měl určité pochybnosti ohledně toho, zda byla relevantní právní úprava dostatečně předvídatelná, blíže se ale touto otázkou nezabýval, jelikož dospěl k závěru, že neobsahovala dostatečné procesní záruky proti svévolným a nepřiměřeným zásahům do privilegované korespondence advokátů.

Soud předně shrnul existující záruky. Podle právní úpravy mohla být prohlídka uskutečněna jen při existenci důvodného podezření, že se v místě nachází předmět významný z hlediska trestního řízení. Příkaz k prohlídce musel stanovit, o jakou jde věc, místo a důvody prohlídky. Prohlídku prostor advokátní kanceláře musel povolit soudce a provést ji šlo jen v přítomnosti dotčeného nebo jím pověřeného advokáta. Přítomnost advokáta už však podle trestního řádu nebyla zapotřebí u prohlídky prostor, které nejsou advokátní kancelář, včetně obydlí a vozidel advokáta.

Klíčový problém Soud spatřoval v absenci praktických pravidel na ochranu privilegované korespondence za okolností, které nastaly v projednávané věci. Právní úprava totiž nestanovila postup, jak by měly orgány ze zabavených elektronických nosičů dat, respektive jejich kopií, provést filtraci obsahu podle toho, co spadá pod režim zvýšené úrovně ochrany, jehož požívá privilegovaná komunikace mezi advokátem a jeho klienty. Otázka, jak provést dostatečně zacílené filtrování zabaveného materiálu dle obsahu, je o to palčivější, když se neprovádí jeho třídění při samotné prohlídce, ale orgány si pořízují kopie veškerého obsahu elektronických nosičů dat. Soud v této souvislosti připustil, že pořízení těchto kopií lze považovat za procesní záruku proti případné manipulaci s obsahem dat (*Kolesnichenko proti Rusku*, č. 19856/04, rozsudek ze dne 9. dubna 2009, § 43). Výhodou této praxe je také skutečnost, že

příslušníci dotčené profese nejsou omezeni ve svých právech po delší než nezbytnou dobu, jako by tomu bylo v případě zabavení elektronických nosičů dat po dobu celého vyšetřování. Vnitrostátním právem stanovená povinnost advokáta oddělit nosiče dat související s poskytováním právních služeb a jasně označovat spisy klientů by dle Soudu mohly významně napomoci filtrování pouze relevantních dat. Tyto povinnosti by však musely být striktně dodržovány, což nebyl případ stěžovatele. Soud dále vyzdvihl potřebu zabránit neoprávněnému přístupu k privilegovaným datům od okamžiku zabavení až do jejich vrácení nebo zničení.

V projednávané věci neobsahoval příkaz k domovní prohlídce vydaný soudcem žádnou zmínku o potřebě ochrany možného materiálu chráněného důvěrností komunikace advokáta a jeho klientů (*Kruglov a ostatní proti Rusku*, č. 11264/04 a 15 dalších, rozsudek ze dne 4. února 2020, § 128–129). Tak tomu bylo i přesto, že žádost státního zástupce o vydání příkazu k domovní prohlídce obsahovala zmiňovala, že by zabavené věci mohly obsahovat informace, které souvisejí s profesní činností stěžovatele coby advokáta, třebaže nejsou relevantní v kontextu probíhajícího trestního řízení. Ačkoli byl stěžovatel ujistěn, že prohledávání obsahu jeho notebooku a mobilního telefonu bude probíhat na základě metody vyhledávání klíčových slov – a takto bylo skutečně postupováno – tato povinnost nevyplývala z vnitrostátních právních předpisů. Rozhodnutí, jakým

způsobem provést třídění obsahu zabavených údajů, včetně výběru metody vyhledávání relevantních klíčových slov, bylo zcela ponecháno na úvaze vyšetřovacích orgánů. Některá klíčová slova použitá pro vyhledávání (jako např. ‚finanční rok‘) byla nadto značně široká. Vnitrostátní úprava nestanovila ani požadavek, aby byl stěžovatel samotnému prohledávání nosičů dat dle klíčových slov účasten. Vnitrostátní právo podle Soudu neřešilo ani otázku, jak by měly být řešeny případné spory mezi vyšetřovacími orgány a stěžovatelem ohledně vhodné metody filtrace obsahu elektronických dat a volby klíčových slov. Právní úprava by nadto měla obsahovat postup, jak reagovat na případné námitky advokáta, že zvolené řešení může narušit důvěrnost privilegované korespondence.

Soud nedisponoval informacemi, které by svědčily o tom, že privilegovaná komunikace byla za daných okolností skutečně ohrožena. Neexistence dostatečných procesních záruk však sama o sobě odůvodnila závěr Soudu o porušení požadavku zákonnosti. Článek 8 Úmluvy tedy byl porušen.

III. ODDĚLENÁ STANOVISKA

Soudce Pavli připojil k rozsudku souhlasné stanovisko. V něm zdůraznil, že není potřeba dokazovat, že osobě v důsledku zabavení a prohledání privilegované komunikace vznikla ‚skutečná újma‘, neboť ta má být presumována. Na rozdíl od evidence fyzických spisů nelze v době digitálních technologií požadovat, aby advokáti striktně oddělovali osobní a profesní komunikaci.

Soudci Ravarani, soudkyně Seibert-Fohr a soudce Zünd ve svém odděleném stanovisku vyjádřili názor o nepřijatelnosti stížnosti, jelikož stěžovatel o sobě nemohl tvrdit, že se stal ‚obětí‘ porušení článku 8 Úmluvy. Poukázali na zákon o advokacii, dle něhož byl jakožto advokát povinen uchovávat data týkající se poskytování právních služeb odděleně od soukromé komunikace. Účinnost takové normy je nutně podmíněna dodržováním této povinnosti. Stěžovatel toho nedbal, a neměl by těžit ze svého protiprávního jednání. Dále poukázali na liknavost stěžovatele, který teprve se značným zpožděním přispěchal s argumentací, že zabavené materiály obsahují privilegovanou komunikaci, a skutečnost, že nedoložil vznik žádné skutečné újmy.

Cizinecké právo

Rozsudek ze dne 7. prosince 2021 ve věci č. 57467/15 – *Savran proti Dánsku*

Velký senát Soudu šestnácti hlasy proti jednomu shledal, že v případě stěžovatele trpícího těžkou formou schizofrenie nebylo prokázáno, že by zdravotní rizika jeho vyhoštění do Turecka mohla dosáhnout minimálního prahu závažnosti stanoveného ve věci *Paposhvili proti Belgii*, a proto nedošlo k porušení článku 3 Úmluvy. Jedenácti hlasy proti šesti dále shledal, že rozhodnutím o vyhoštění stěžovatele došlo k porušení článku 8 Úmluvy, neboť vnitrostátní orgány v rámci vyvažování dotčených zájmů dostatečně nezohlednily všechny relevantní faktory, zejména dopad, který mělo upuštění od potrestání stěžovatele pro duševní nemoc na posouzení závažnosti trestného činu, jakož i trvalou povahu zákazu vyhoštění.

přístup k potřebné léčbě. Po zamítnutí dovolání byl stěžovatel v roce 2015 vyhoštěn do Turecka.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Stěžovatel před Soudem namítal, že jeho vyhoštěním do Turecka vzhledem k jeho duševní nemoci došlo k porušení článku 3 Úmluvy, neboť zde neměl přístup k potřebné zdravotní péči.

Senát páté sekce v roce 2019 rozhodl čtyřmi hlasy proti třem, že v případě vyhoštění stěžovatele, aniž by dánské orgány získaly individuální a dostatečné záruky, že stěžovateli bude v Turecku poskytnuta odpovídající psychiatrická léčba, by došlo k porušení článku 3 Úmluvy. Podle senátu bylo prokázáno, že stěžovatel kromě denního poskytování léků vyžaduje kontaktní osobu pro pravidelný dohled nad jeho léčbou, aby se předešlo relapsu a rozvoji poruchy imunity, která by mohla být způsobena jeho medikací. Zůstalo ale nejasné, zda by měl stěžovatel v Turecku reálný přístup k příslušné psychiatrické léčbě včetně jeho pravidelného sledování. Vzhledem k tomuto závěru se senát nezabýval námitkou na poli článku 8 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel turecké státní příslušnosti se ve věku šesti let přestěhoval se svou matkou a sourozenci do Dánska. V roce 2006, kdy mu bylo 21 let, se dopustil zvláště závažného zločinu, když jako člen skupiny napadl osobu, která na následky zranění zemřela. Stěžovatel byl za daný trestný čin v roce 2009 odsouzen. Bylo však upuštěno od jeho potrestání, neboť trpěl paranoidní schizofrenií, která měla dopad na jeho chování i v době spáchání trestného činu. Namísto toho byl stěžovatel umístěn do ochranného léčení. Vedle toho bylo rozhodnuto o jeho vyhoštění s trvalým zákazem navrácení. V roce 2012 bylo zahájeno řízení o přezkumu uloženého trestu, ve kterém stěžovatel žádal o propuštění z ochranného léčení vzhledem ke zlepšení svého zdravotního stavu a o upuštění od vyhoštění. V roce 2014 městský soud žádosti vyhověl a trest stěžovatele změnil pouze na léčbu na psychiatrickém oddělení. Rozhodl zároveň o zrušení vyhoštění, které považoval vzhledem ke stěžovatelově duševní poruše za nevhodné. Dané rozhodnutí nicméně v roce 2015 změnil vrchní soud, který měl za to, že stěžovatel bude mít v Turecku

a) Vyhoštění vážně nemocných osob z pohledu článku 3 Úmluvy

Velký senát Soudu nejprve připomenul, že zákaz mučení a nelidského či ponižujícího zacházení se nevztahuje na všechny případy špatného zacházení, ale pouze na ty, které dosáhnou minimálního prahu závažnosti. Posouzení této úrovně je relativní a závisí na všech okolnostech daného případu. Relevantní zásady pro posouzení, zda vyhoštěním vážně nemocné osoby dojde k porušení článku 3 Úmluvy, Soud stanovil ve věci *Paposhvili proti Belgii* (č. 41738/10, rozsudek velkého senátu ze dne 13. prosince 2016). Vyjasnil zde, že za velmi výjimečné případy, které by mohly vést k závěru o porušení článku 3, lze považovat i jiné situace než bezprostřední riziko úmrtí dotčené osoby, což byla dosavadní rozhodovací praxe Soudu po vydání rozsudku ve věci *N. proti Spojenému království* (č. 26565/05, rozsudek velkého senátu ze dne 27. května 2008). Konstatoval, že „velmi výjimečné případy“ představují i situace, kdy je vyhošťována vážně nemocná osoba, u níž závažné důvody zakládají domněnku, že ačkoliv není v bezprostředním ohrožení života, nedostatek vhodné péče či přístupu k ní v přijímající zemi představuje riziko

skutečného nebezpečí vážného, rychlého a nevratného zhoršení jejího zdravotního stavu vedoucího k intenzivnímu utrpení nebo výraznému snížení předpokládané délky života (*Paposhvili proti Belgii*, cit. výše, § 183). Článek 3 státům ukládá, aby na vnitrostátní úrovni byla dostupná řízení, v jejichž rámci je možné přezkoumat námitky vyhošťovaných osob a posoudit, jaké nebezpečí jim hrozí v cílové zemi. Je na stěžovateli, aby předložil důkazy o existenci takových závažných důvodů. Na příslušných vnitrostátních orgánech následně je, aby stěžovatelem tvrzené riziko podrobily pečlivému přezkumu a veškeré vyvstávající pochybnosti s ohledem na předvídatelné důsledky vyhoštění vyvrátily. Daný přezkum musí vzít v úvahu obecně dostupné zdroje jako zprávy Světové zdravotnické organizace nebo věrohodné nevládní organizace, jakož i lékařské zprávy posuzované osoby. Příslušné orgány musí dále ověřit, zda zdravotní péče obecně dostupná v přijímacím státě je dostatečná a vhodná k léčbě onemocnění tak, aby vyhošťovaná osoba nebyla vystavena zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy. Zároveň musí vzít v potaz i to, zda tato osoba bude mít v přijímacím státě reálný přístup k vhodné péči a zdravotnickým zařízením, jakož i náklady spojené s léčbou, sociální a rodinné vazby a vzdálenost, kterou musí osoba překonat, aby přístup k péči získala. V případě pochybností je povinností vyhošťujícího státu opatřit si diplomatické záruky, které by

případnému zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy zabránily (tamtéž, § 185–191).

b) Obecné úvahy ke kritériím stanoveným ve věci *Paposhvili*

Velký senát kritéria stanovená ve věci *Paposhvili* potvrdil. Uvedl, že předložené důkazy musí být schopné prokázat naplnění minimálního prahu závažnosti. Zdůraznil ovšem, že teprve poté, co je tento práh závažnosti naplněn, a článek 3 je tudíž použitelný, nabývají na významu další povinnosti vyhošťujícího státu stanovené ve věci *Paposhvili*. Připomněl rovněž procesní povahu závazků smluvních států podle článku 3 Úmluvy v případech týkajících se vyhoštění vážně nemocných osob.

c) Relevance prahového testu pro duševně nemocné osoby

Daný prahový test minimálního stupně závažnosti stanovený ve věci *Paposhvili* Soud označil za dostatečně flexibilní, aby se dal použít na všechny situace, které se týkají vyhoštění vážně nemocných osob na poli článku 3 Úmluvy bez ohledu na povahu jejich nemoci. Obecným odkazem na ‚vážně nemocné osoby‘ test není omezen na konkrétní kategorii nemocí, natož fyzických, ale je možné ho vztáhnout na jakoukoliv kategorii nemocí, včetně nemocí duševních, a to za předpokladu, že se na situaci dotyčné nemocné osoby vztáhnou tato kritéria jako celek. Prahový test neodkazuje na určitou nemoc,

ale na ‚nevratnost‘ ve vztahu ke ‚zhoršení zdravotního stavu [osoby]‘, což je širší pojem, který může obsáhnout velké množství faktorů, včetně přímých účinků nemoci i jejích vzdálenějších důsledků. Dle Soudu by bylo nesprávné oddělovat různé fragmenty prahového testu od sebe vzhledem k tomu, že ‚zhoršení zdravotního stavu‘ je spojeno s ‚intenzivním utrpením‘. Posouzení konkrétního případu by proto mělo být provedeno na základě všech těchto prvků dohromady.

d) Použití uvedených zásad na předmětnou věc

Velký senát podotkl, že senát páté sekce neposoudil okolnosti projednávané věci z hlediska prahového testu stanoveného ve věci *Paposhvili*. Jak přitom uvedl již výše, další otázky (jako např. ověřování dostupnosti vhodné léčby) jsou relevantní až po naplnění této podmínky.

I když Soud shledal, že není nutné v abstraktní rovině rozhodnout, zda osoba trpící těžkou formou schizofrenie může být vystavena ‚intenzivnímu utrpení‘ ve smyslu prahového testu vytýčeného ve věci *Paposhvili*, v projednávané věci nebylo dle jeho názoru

prokázáno, že by vyhoštění do Turecka stěžovatele vystavilo vážnému, rychlému a nevratnému zhoršení jeho zdravotního stavu, které by mělo za následek intenzivní utrpení, natož výrazné snížení předpokládané délky života. Dle některých relevantních lékařských vyjádření mohl případný relaps stěžovatelovy nemoci kvůli zhoršení psychotických symptomů vyústit v jeho ‚agresivní chování‘ a vést k ‚výrazně vyššímu riziku trestných činů vůči druhým osobám‘. Třebaže by se jednalo o velmi vážné a škodlivé následky, není možné je považovat za ‚vedoucí k intenzivnímu utrpení‘ samotného stěžovatele. Nezdálo se, že by existovalo riziko, že by stěžovatel ublížil sám sobě. Riziko zhoršení fyzického zdraví v důsledku medikace, která může vést k imunitním poruchám, se nejevilo v případě stěžovatele jako skutečné ani bezprostřední. Stěžovatel již dané léky několik let užíval bez jakýchkoliv negativních následků. I kdyby se imunitní poruchy projevíly, relevantní důkazy nenasvědčovaly tomu, že by byly ‚nevratné‘ nebo že by vedly k ‚intenzivnímu utrpení‘ či k ‚významnému zkrácení průměrné délky života‘, což je nezbytné ke splnění prahového testu.

Dle Soudu tedy stěžovatel neprokázal závažné důvody pro domněnku, že po navrácení do Turecka by v případě absence vhodné léčby nebo její nedostupnosti byl vystaven nebezpečí následků vymezených ve věci [Paposhvili](#). Soud proto dospěl k závěru, že okolnosti daného případu nedosáhly prahu závažnosti stanoveného článkem 3 Úmluvy k tomu, aby spadaly do působnosti tohoto ustanovení. Uvedl, že daný práh závažnosti by pro obdobné případy měl zůstat vysoký. Za daných okolností podotkl, že není potřeba se zabývat splněním povinností vyhošťujícího státu na poli článku 3 Úmluvy, a rozhodl, že k porušení tohoto ustanovení nedošlo.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel dále před Soudem namítal, že nezrušením rozhodnutí o vyhoštění a jeho následným výkonem včetně doživotního zákazu navrácení došlo k porušení jeho práva na ochranu soukromého a rodinného života ve smyslu článku 8 Úmluvy.

a) Rozsah přezkumu

Stížnost na poli článku 8 Soud posuzoval pouze ve vztahu k přezkumnému řízení, v jehož rámci došlo k odmítnutí zrušit již vydané rozhodnutí o vyhoštění a k výkonu tohoto rozhodnutí s následkem trvalého zákazu navrácení. Soud se danou námitkou tedy nezabýval ve vztahu k původnímu rozhodnutí o vyhoštění a trestnímu řízení, v němž bylo vyhoštění uloženo, neboť

nezaložili vlastní rodinu, Soud nicméně nelpěl na prokázání dodatečné závislosti ([Bouchelkia proti Francii](#), č. 23078/93, rozsudek ze dne 29. ledna 1997, § 41). V projednávané věci Soud podotkl, že i kdyby měl stěžovatele, kterému bylo v době pravomocného rozhodnutí o vyhoštění 24 let, považovat za ‚mladého dospělého‘, stěžovatel se svojí rodinou již delší dobu nežije. Od dětství byl umístován do pěstounské nebo institucionální péče. Zároveň nebylo prokázáno, že by zdravotní stav stěžovatele omezoval do té míry, že by byl nucen spoléhat na péči a podporu rodiny ve svém každodenním životě ([Emonet a ostatní proti Švýcarsku](#), č. 39051/03, rozsudek ze dne 13. prosince 2007, § 35) ani že by byl na svých příbuzných závislý finančně či jiným způsobem. Za daných okolností se Soud rozhodl námitku stěžovatele posuzovat spíše jako zásah do jeho soukromého než rodinného života.

c) Zákonnost zásahu a jeho legitimní cíl

Nebylo zpochybňováno, že předmětný zásah byl v souladu se zákonem a sledoval legitimní cíl předcházení nepokojům a zločinnosti.

v daném rozsahu byla stížnost prohlášena za nepřijatelnou již senátem páté sekce ([T. C. E. proti Německu](#), č. 58681/12, rozsudek ze dne 1. března 2018, § 54).

b) Zda došlo k zásahu do práva na respektování soukromého a rodinného života

Stěžovatel přicestoval do Dánska ve svých šesti letech, získal zde pobytové oprávnění a absolvoval základní školu. Na území Dánska pobýval legálně dalších čtrnáct let a osm měsíců a strávil zde formativní roky svého života. Soud proto označil stěžovatele za ‚usazeného migraanta‘, na kterého se uplatní článek 8 Úmluvy v aspektu ‚soukromého života‘ ([Maslov proti Rakousku](#), č. 1638/03, rozsudek velkého senátu ze dne 23. června 2008, § 63).

Stěžovatel tvrdil, že došlo k zásahu i do jeho rodinného života, neboť jeho matka a čtyři sourozenci, se kterými má blízký vztah, žijí rovněž v Dánsku. V období, kdy byl ve v ochranném léčení, se navzájem navštěvovali. Stěžovatelova závislost na nich má být přitom umocněna jeho zranitelností vzhledem k duševní nemoci. K tomu Soud připomněl, že vztah mezi rodiči a jejich dospělými dětmi, resp. mezi dospělými sourozenci, nespadá pod rodinný život ve smyslu článku 8 Úmluvy, pokud neexistují dodatečné prvky závislosti ([A. W. Khan proti Spojenému království](#), č. 47486/06, rozsudek ze dne 12. ledna 2010, § 32). V řadě případů týkajících se ‚mladých dospělých‘, kteří nadále žili se svými rodiči a dosud

d) Nezbytnost zásahu v demokratické společnosti

Soud připomněl relevantní faktory při posuzování vyhoštění mladého dospělého, který dosud nezaložil vlastní rodinu: patří sem povaha a závažnost trestného činu spáchaného stěžovatelem; délka pobytu stěžovatele v zemi, ze které má být vyhoštěn; doba, která uplynula od spáchání trestného činu a chování stěžovatele během ní; a nakonec pevnost sociálních, kulturních a rodinných vazeb na hostující zemi a zemi svého původu ([Maslov proti Rakousku](#), cit. výše, § 71). Soud zároveň přisuzuje důležitost délce zákazu návratu do hostující země stanovenou rozhodnutím o vyhoštění ([Khan proti Dánsku](#), č. 26957/19, rozsudek ze dne 12. ledna 2021, § 79), jakož i dalším okolnostem, které mohou být relevantní pro jednotlivé případy, včetně zdravotních aspektů ([Shala proti Švýcarsku](#), č. 52873/09, rozsudek ze dne 15. listopadu 2012, § 46). V neposlední řadě platí, že dlouhodobě usazený cizinec, který celé své dětství a mládí nebo jejich velkou část strávil legálně v hostující zemi, může být vyhoštěn pouze z velmi závažných důvodů ([Maslov proti Rakousku](#), cit. výše, § 75). Vnitrostátní orgány mají určitý prostor pro uvážení

při posouzení, zda je vyhoštění cizince ‚nezbytné v demokratické společnosti‘. Pokud ale odůvodnění vnitrostátních soudů postrádá skutečné vyvažování dotčených zájmů ve světle kritérií stanovených judikaturou Soudu, požadavky kladené článkem 8 Úmluvy nejsou naplněny ([El Ghatet proti Švýcarsku](#), č. 56971/10, rozsudek ze dne 8. listopadu 2016, § 47).

V projednávané věci Soud uvedl, že byť vnitrostátní orgány provedly vyvažování dotčených zájmů v rámci původního trestního řízení, které prvně rozhodlo o vyhoštění stěžovatele, od dané chvíle do doby rozhodování orgánů o možném zrušení předmětného rozhodnutí uplynula značná doba (srpen 2009 – květen 2015), a bylo proto opět na vnitrostátních orgánech, aby i v řízení o možném zrušení trestu vyhoštění posoudily přiměřenost dopadů daného rozhodnutí na soukromý život stěžovatele a zohlednily vývoj v jeho chování a v jeho zdravotním stavu. Právě kvalita daného řízení je předmětem přezkumu Soudu.

Podle Soudu je stěžovatele nutné kvůli jeho duševní nemoci považovat za zranitelnější osobu, než je běžný ‚usazený migrant‘ čelící vyhoštění. Jeho zdravotní stav je tedy jedním z faktorů, které je třeba při vyvažování zájmů zohlednit. Dle Soudu není důvod zpochybňovat, že zdravotním aspektům stěžovatelova případu byla v daném řízení věnována velmi důkladná pozornost. Vrchní soud pečlivě posoudil dopad vyhoštění na stěžovatele i nadále zbývá možnost vrátit se do daného státu

důkazy naznačují, že psychiatrická léčba na něj zjevně měla příznivý vliv, jeho původně agresivní chování se stabilizovalo a stěžovatele bylo díky tomu možné propustit z ochranného léčení. Vrchní soud ale nijak nerefletoval tyto změny včetně jejich dopadu na míru rizika, že se stěžovatel opětovně dopustí trestné činnosti.

Dalším bodem k posouzení byla pevnost sociálních, kulturních a rodinných vazeb stěžovatele na hostující zemi a zemi původu. V tomto ohledu byly vazby stěžovatele k Turecku ve srovnání s Dánskem naprosto minimální. K vazbám na Dánsko vrchní soud přitom pouze poznamenal, že stěžovatel dosud nezaložil vlastní rodinu. Soud ale připomněl, že v takovém případě je ve hře život soukromý. Velkou váhu přisoudil skutečnosti, že stěžovatel je dlouhodobě usazeným migrantem, který v Dánsku žije od svých šesti let, získal tam své vzdělání, zapojil se do pracovního trhu a má tam své nejbližší rodinné příslušníky.

Co se týče délky zákazu návratu do hostující země, Soud připomněl, že i když je tento zákaz vydán na neurčitou dobu, může být považován za přiměřený, pokud stěžovatel

potřebné lékařské péče v místě jeho možného budoucího pobytu. Zohlednil přitom jak náklady na léky a péči, vzdálenost, kterou je nutné překonat pro přístup ke zdravotní péči, tak dostupnost lékařské pomoci v jazyce, kterým mluví stěžovatel. Soud nicméně zopakoval, že zdravotní aspekty jsou jen jedním z relevantních faktorů.

Pokud jde o povahu a závažnost trestného činu spáchaného stěžovatelem, klíčová otázka dle Soudu zní, zda skutečnost, že vnitrostátní soudy upustily od potrestání stěžovatele z důvodu jeho duševní choroby, omezila rozsah, v němž se vyhošťující stát mohl legitimně opírat o stěžovatelovu trestnou činnost jako zdůvodnění jeho vyhoštění. K tomu Soud poznamenal, že kritérium ‚povaha a závažnost‘ trestného činu spáchaného stěžovatelem předpokládá, že příslušný vnitrostátní soud shledal dostatečnou úroveň trestní odpovědnosti stěžovatele trpícího duševní chorobou za jeho činy. Skutečnost, že trestní odpovědnost stěžovatele byla v době spáchání trestného činu pro jeho duševní nemoc vyloučena, může omezit váhu, kterou lze připsat faktoru ‚povaha a závažnost‘ trestného činu ve vyvažování protichůdných zájmů. K této skutečnosti však vnitrostátní soudy nepřihlédly, když zohlednily jen závažnost trestného činu stěžovatele.

Soudy se dále nezabývaly ani chováním stěžovatele v době po spáchání trestného činu, byť dostupné

vrateli i nadále zbývá možnost vrátit se do daného státu ([Vasquez proti Švýcarsku](#), č. 1785/08, rozsudek ze dne 26. listopadu 2013, § 50, kde stěžovatel mohl požádat o povolení ke vstupu jakožto turista), případně pokud může požádat o přezkum délky zákazu vstupu ([Kaya proti Německu](#), č. 31753/02, rozsudek ze dne 28. června 2007, § 68–69). V projednávané věci však vnitrostátní právo stěžovateli neposkytovalo ve vztahu k rozhodnutí o zákazu návratu žádný prostředek nápravy. Tento zákaz byl tudíž nezměnitelný a trvalý.

Ve světle výše uvedeného Soud shledal, že vnitrostátní orgány dostatečně nezohlednily a řádně nevyvážily jednotlivé dotčené zájmy v souladu s kritérii na poli článku 8 Úmluvy, a proto rozhodl, že došlo k jeho porušení.

III. ODDĚLENÁ STANOVISKA

Soudkyně Jelić ve svém souhlasném stanovisku poznamenala, že by považovala za vhodnější řešit námitku stěžovatele na poli článku 8 Úmluvy nejen z pohledu ochrany jeho soukromého života, ale i života rodinného, a to vzhledem k jeho závažné duševní poruše, která vedla k neschopnosti založit si vlastní rodinu a

zvýšené zranitelnosti, což vytváří ještě silnější citové vazby na původní rodinu.

Soudce Serghides ve svém částečně souhlasném a částečně nesouhlasném stanovisku kritizoval závěr velkého senátu o neporušení článku 3 Úmluvy. Dle jeho názoru by ve věcech vyhoštění těžce nemocných osob neměl být nastaven práh závažnosti tak vysoko, aby zahrnoval pouze ‚velmi výjimečné případy‘.

Soudci Kjølbro, Dedov, Lubarda, Harutyunyan a soudkyně Kucsko-Stadlmayer a Poláčková ve svém částečně nesouhlasném stanovisku rozporovali zejména závěr velkého senátu na poli článku 8 Úmluvy ohledně dopadu, který přisoudil skutečnosti, že v případě stěžovatele bylo upuštěno od potrestání pro jeho duševní nemoc, na posouzení kritéria povahy a závažnosti trestného činu. Dle jejich názoru duševní porucha pachatele by neměla omezit právo státu přijmout opatření za účelem předcházení zločinnosti.

Nezávislost soudnictví

Rozsudek ze dne 19. října 2021 ve věci č. 40072/13 – Miroslava Todorova proti Bulharsku

Senát páté sekce Soudu rozhodl jednomyslně o porušení článku 10 Úmluvy samostatně a ve spojení

V roce 2011 provedla hlavní inspektorka soudní rady kontrolu činnosti trestního úseku městského soudu v Sofii. Výsledná zpráva poukazovala na značné zatížení příslušných soudců a současně konstatovala četné, i víceleté průtahy při vyhotovování rozsudků, které v některých případech vedly k promlčení trestního stíhání; stěžovatelka měla takových věcí nejvíc.

Proti stěžovateli byla postupně zahájena čtyři kárná řízení. V první fázi byla vedena před kárnou komorou soudní rady, jejíž návrhy následně schvalovalo plénum. Stěžovatelka vždy napadla kárné rozhodnutí správní žalobou k nejvyššímu správnímu soudu, v jehož rámci rozhodoval v prvním stupni tříčlenný senát a na základě opravného prostředku ještě pětičlenný senát.

V prvním řízení byla stěžovatelce v lednu 2012 uložena sankce snížení platu na dobu dvou let. Tříčlenný senát sice rozhodnutí soudní rady zrušil, avšak pětičlenný senát žalobu stěžovatelky nakonec zamítl.

Zbývající tři kárná řízení byla spojena a vedla k tomu, že stěžovatelce byla v červenci 2012 soudní radou uložena nejpřísnější sankce, a sice odvolání z funkce soudkyně. Toto rozhodnutí vyvolalo kritickou odezvu v soudních

s článkem 18 Úmluvy, které zaručují po řadě svobodu projevu a zákaz zneužití moci při omezení výkonu práv, a to ve vztahu ke kárným stíháním a postihům soudkyně, jež v rozhodné době zastávala funkci předsedkyně profesního sdružení soudců a v tomto postavení veřejně vyjadřovala kritická stanoviska k fungování orgánů odpovědných za personální otázky soudců a zásahům výkonné moci do výkonu soudnictví. Naproti tomu Soud poměrem pěti hlasů proti dvěma neshledal v kárných řízeních porušení článku 6 Úmluvy, které zaručuje právo na spravedlivý proces.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Po přistoupení Bulharska k Evropské unii se předmětem zvýšeného zájmu Evropské komise, politiků i veřejnosti stala schopnost soudního systému bojovat s korupcí a kriminalitou, mimo jiné v souvislosti s četnými průtahy v trestních řízeních.

Stěžovatelka byla v rozhodné době trestní soudkyně městského soudu v Sofii. V říjnu 2009 byla zvolena předsedkyní hlavního profesního sdružení soudců. V tomto postavení vyjadřovala kritické názory na rozhodování nejvyšší soudní rady („soudní rada“) v personální oblasti, včetně jmenování předsedů různých soudů, i na politiku vlády s ohledem na obranu nezávislosti justice.

kruzích i ve veřejném mínění s tím, že jde o vyřizování účtů se stěžovatelkou; obavy o nezávislost bulharského soudnictví vyslovila i Evropská komise. Pětičlenný senát nejvyššího správního soudu nakonec dospěl k závěru, že se stěžovatelka nedopustila tak závažného kárného provinění, a věc vrátil soudní radě k rozhodnutí o sankci. Stěžovatelce byl v červenci 2013 obnoven soudcovský mandát. Soudní rada stěžovatelce následně uložila sankci v podobě přeložení k soudu nižšího stupně na dva roky. Tříčlenný senát nejvyššího správního soudu částečně vyhověl žalobě stěžovatelky a sankci zkrátil na rok. Přitom mimo jiné odkázal na jednání soudní rady, která podle něj vnímala tlak veřejnosti jako válku spíše než jako svou kontrolu ze strany občanské společnosti. Pětičlenný senát však následně žalobu zamítl.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

Soud připomněl, že žalované vládě oznámil jen námítky stěžovatelky založené na člancích 6, 8, 10, 14 a 18 Úmluvy. Rozhodnutí předsedkyně sekce jako samo soudkyně o odmítnutí ostatních námitek je konečné, a Soud proto může přihlídnout k argumentům stěžovatelky pouze potud, pokud se týkají námitek oznámených vládě.

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Stěžovatelka napadala různé aspekty spravedlivosti kárných řízení.

a) K přijatelnosti

Soud především konstatoval, že na taková řízení, v nichž jde o sankce typu odvolání z funkce, přeložení k soudu nižšího stupně nebo snížení platu, jako je tomu v projednávané věci, se použije občanskoprávní složka článku 6 ([Ramos Nunes de Carvalho e Sá proti Portugalsku](#), č. 55391/13 a 2 další, rozsudek velkého senátu ze dne 6. listopadu 2018, § 120; [Denisov proti Ukrajině](#), č. 76639/11, rozsudek velkého senátu ze dne 28. září 2018, § 44–45). Připomněl rovněž, že spory mezi státem a jeho zaměstnanci spadají pod článek 6, ledaže vnitrostátní právo v jejich případě výslovně vylučuje jejich přístup k soudu a tato výjimka spočívá na objektivních důvodech spojených se státním zájmem ([Vilho Eskelinen a ostatní proti Finsku](#), č. 63235/00, rozsudek velkého senátu ze dne 19. dubna 2007, § 62). V projednávané věci Soud nezjistil, že by bylo vůči stěžovatelce ve skutečnosti vzneseno trestní obvinění ve smyslu judikatury ([Ramos Nunes de Carvalho e Sá proti Portugalsku](#), rozsudek citovaný výše, § 122–123).

b) K odůvodněnosti

Soud s ohledem na vznesené námitky přezkoumal naplnění požadavků článku 6 v řízení před soudní radou a nejvyšším správním soudem.

za nepříslušný k projednání žádné z námitek vznesených stěžovatelkou.

3. *Tvrzený nedostatek nezávislosti a nestrannosti nejvyššího správního soudu*

Stěžovatelka napadá jednak přidělení své druhé žaloby šestému senátu namísto dříve příslušného sedmého senátu, jednak nerespektování zásady náhodného obsazování pětičlenného senátu. Podle Soudu se tyto námitky vztahují k nezávislosti a nestrannosti nejvyššího správního soudu, ale také ke složení rozhodovacích formací, což se dotýká práva na soud zřízený zákonem. Příslušné zásady ohledně nezávislosti a nestrannosti byly shrnuty ve věci [Ramos Nunes de Carvalho e Sá proti Portugalsku](#) (rozsudek citovaný výše, § 144–150) a ohledně práva na soud zřízený zákonem ve věci [Guðmundur Andri Ástráðsson proti Islandu](#) (č. 26374/18, rozsudek velkého senátu ze dne 1. prosince 2020, § 121–122).

Stěžovatelka nezpochybňovala subjektivní nestrannost některého z členů senátu. Pokud jde o objektivní nestrannost a přidělení její žaloby šestému senátu,

1. *Řízení vedená před soudní radou*

Podle vnitrostátního práva je soudní rada soudním orgánem svého druhu – není ani soudem, ani klasickým správním orgánem moci výkonné. S ohledem na její pravomoc posoudit sporný skutkový stav a určit odpovědnost obviněného soudce na základě řízení upraveného zákonem ji Soud považoval za soud s úplnou přezkumnou pravomocí. Pokud ovšem orgán, který projednává spory o občanských právech a závazcích, nesplňuje všechny požadavky článku 6, ale jeho řízení je pak předmětem soudního přezkumu, který tyto požadavky splňuje, a dojde tedy před ním k nápravě strukturálních či procesních nedostatků v předchozím řízení, nenastává porušení článku 6 ([Ramos Nunes de Carvalho e Sá proti Portugalsku](#), rozsudek citovaný výše, § 132). S ohledem na své závěry ohledně přezkumu ze strany nejvyššího správního soudu Soud nepovažoval za potřebné se souladem řízení před soudní radou s článkem 6 zabývat.

2. *Rozsah přezkumu rozhodnutí soudní rady ze strany nejvyššího správního soudu*

Příslušné zásady plynoucí z judikatury byly shrnuty ve věci [Ramos Nunes de Carvalho e Sá proti Portugalsku](#) (rozsudek citovaný výše, § 176–184). Podle Soudu měl nejvyšší správní soud dostatečně širokou přezkumnou pravomoc, a třebaže nebyl příslušný určit sankci vůči stěžovatelce, mohl přezkoumat proporcionalitu té, kterou uložila soudní rada. Neprohlásil se ostatně

o příslušnosti senátů rozhodl předseda nejvyššího správního soudu v rámci své organizační pravomoci obecně a řadu měsíců předtím, než stěžovatelka podala žalobu. Pětičlenný senát považoval toto přerozdělení agendy za zákonné. Stěžovatelka coby předsedkyně sdružení soudců sice vystupovala proti jmenování předsedy nejvyššího správního soudu, ten se ale projednávání jejích žalob nezúčastnil, a navíc vydal rozvrh práce v rámci svých správních pravomocí. Stěžovatelka také mohla napadnout rozhodnutí šestého senátu u vyššího, pětičlenného senátu.

Pokud jde o jeho složení, podle vnitrostátního práva byl pouze soudce zpravodaj určován náhodně. Podle Soudu spadá otázka přidělování věcí k projednání v rámci určitého soudu v zásadě do prostoru pro uvážení států. Třebaže byli ostatní soudci pětičlenného senátu určeni předsedou soudu a není zřejmé, na základě jakých kritérií se tak stalo, stěžovatelka netvrdila, že by tito členové byli jmenováni specificky k projednání jejího případu nebo jednali podle pokynů nebo pod nátlakem předsedy soudu. Nevznesla proti nim ostatně námitky. Ze spisu ani nevyplývá, že by vůči ní všichni

členové senátu zaujímali negativní postoj, a žádné z rozhodnutí přijatých ve věci nesvědčí o tom, že by těmto soudcům chyběla nezávislost a nestrannost.

4. Ostatní aspekty spravedlivosti řízení před nejvyšším správním soudem

Stěžovatelka se domnívala, že soudní rozhodnutí v její věci nebyla dostatečně odůvodněna. Nejvyšší správní soud nicméně na hlavní argumenty stěžovatelky týkající se řízení před soudní radou a zákonnosti jejích rozhodnutí odpověděl.

Pokud stěžovatelka také namítá, že se příslušné senáty v její věci odklonily od obvyklé rozhodovací praxe nejvyššího správního soudu, Soudu nepřísluší zkoumat údajné skutkové nebo právní omyly soudů ani porovnávat různá rozhodnutí vydaná ve sporech, které jsou na první pohled podobné. Nadto již dříve uznal, že rozdíly v judikatuře či její vývoj nejsou v rozporu s Úmluvou a že pouze hluboké a trvající rozpory v judikatuře nejvyššího soudu mohou vyvolat pochybnosti na základě článku 6 Úmluvy (*Nejdet Şahin et Perihan Şahin proti Turecku*, č. 13279/05, rozsudek velkého senátu ze dne 20. října 2011, § 49–58).

5. Závěr

Podle Soudu k porušení článku 6 Úmluvy v projednávané věci nedošlo.

odvolání z funkce do soudnictví vrátila a ostatní sankce nevedly k přerušení její soudcovské činnosti.

Ohledně její profesní pověsti Soud poznamenal, že kárné řízení a sankce samy o sobě nezakládají použitelnost článku 8. Stěžovatelka jako předsedkyně sdružení soudců byla veřejnou osobou, navíc řízení vedená vůči ní vedla k veřejné debatě o činnosti soudní rady v kárné oblasti. Stěžovatelka ostatně neprokazuje, že by kárná řízení a zprávy o něm ve sdělovacích prostředcích mohly způsobit dostatečně závažné poškození její profesní pověsti, nehledě na to, že ve vztahu k ní ani nepřevažoval negativní mediální obraz.

Podle Soudu tedy námitka založená na článku 8 Úmluvy není s tímto ustanovením slučitelná *ratione materiae*.

C. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Podle stěžovatelky zastírala její kárná stíhání postih za veřejně projevenou kritiku práce soudní rady a zásahů výkonné moci do projednávaných případů.

Soud na úvod poznamenal, že článek 10 Úmluvy se vztahuje na státní zaměstnance i soudce (*Baka proti*

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelka tvrdila, že sankce uložené v kárném řízení a publicita spojená s jejím stíháním vyvolaly porušení jejího práva na soukromý život a dobrou pověst.

Soud se zabýval otázkou, zda je článek 8 Úmluvy v projednávané věci použitelný, a odkázal mimo jiné na věc *Denisov proti Ukrajině* (č. 76639/11, rozsudek citovaný výše, § 93, 95 a 100–117).

Stěžovatelce byly uloženy sankce dočasného snížení platu o 15 %, odvolání z funkce, jež bylo posléze zrušeno a nahrazeno sankcí dočasného přidělení k soudu nižšího stupně, a to výlučně s odvoláním na profesní aktivity stěžovatelky. Soud musí přezkoumat, zda měly tyto sankce závažné důsledky na skladební součásti jejího soukromého života.

Pokud jde o dopady na „úzký okruh“ stěžovatelky, jednak k použitelnosti článku 8 nestačí pouhý finanční dopad sporu, jednak stěžovatelka netvrdila, že by snížení příjmu mělo závažné dopady na její hmotnou situaci. Nadto se mohla na vnitrostátní úrovni domáhat náhrady za období, kdy byla odvolána z funkce. V tomto období mohla rovněž vykonávat jinou placenou činnost. Ani příslušné řízení přitom netrpělo průtahy.

Co se týče dopadů na možnosti navazovat a zachovávat vztahy s jinými lidmi, stěžovatelka se po zrušení svého

Maďarsku, č. 20261/12, rozsudek velkého senátu ze dne 23. června 2016, § 140).

a) Existence zásahu

V případech kárného řízení, odvolání či jmenování týkajících se státního zaměstnance či soudce musí Soud ověřit, zda dotčená opatření představují zásah do svobody projevu dotyčné osoby, či zda pouze omezují její setrvání ve funkci, které Úmluva nezaručuje. K zásahu do svobody projevu dochází tam, kde jsou sporná opatření výlučně či zejména odůvodněna výkonem svobody projevu. Soud bere v potaz důvody opatření uváděné státními orgány, případně argumenty předestřené v následných opravných řízeních. Musí však veškeré důkazy hodnotit samostatně a zohlednit sled událostí v čase spíše než oddělené incidenty. Pokud je verze událostí uváděná stěžovatelem a příčinná souvislost mezi opatřeními a svobodou projevu podepřena počátečními důkazy, je na vládě, aby prokázala, že opatření spočívají na jiných důvodech (*Baka proti Maďarsku*, rozsudek citovaný výše, § 140, 143, 148, 149–151).

V projednávané věci soudní rada a nejvyšší správní soud odkazovaly výlučně na to, že stěžovatelka neplnila své

profesní povinnosti, nikoli na její názory. Soud však musí tyto skutečnosti zasadit do kontextu, kdy se stěžovatelka stala předsedkyní profesního sdružení soudců a vyjádřila řadu velmi kritických stanovisek ke jmenování předsedů soudů ze strany soudní rady a tlakům výkonné moci vůči soudnictví. Třebaže se provedené kontroly netýkaly pouze stěžovatelky, ale všech trestních soudců městského soudu v Sofii, z prohlášení generální inspektorky soudní rady vyplývá, že kontrola proběhla v reakci na kritiku jmenování nové předsedkyně městského soudu, kterou vyjádřilo právě sdružení vedené stěžovatelkou, a navíc mohla zastrašit soudce, kteří by chtěli vyslovit kritiku. Vyjádření ministra vnitra a jednání soudní rady dále naznačují nepřátelský postoj soudní rady a vlády. Soudní rada také vůči stěžovatelce zvolila nejpřísnější sankci, když ji odvolala z funkce soudkyně. Podle Soudu tedy existuje počáteční důkaz příčinné souvislosti mezi výkonem svobody projevu stěžovatelky a jejími kárnými postihy. Daný kontext, sled událostí a závažnost uložených sankcí tudíž ukazují na zásah do stěžovatelčiny svobody projevu.

b) Odůvodnění zásahu

1. *Legalita*

Kárná řízení, zjištěná porušení soudcovských povinností a uložené sankce byly v projednávané věci stanoveny zákonem, jak ostatně podotkl i nejvyšší správní soud.

Soud se v projednávané věci rozhodl zohlednit zejména funkci, kterou stěžovatelka zastávala, povahu postojů, které projevila, a jejich kontext, jakož i přísnost uložených sankcí a procesní záruky, které měla k dispozici.

Stěžovatelka byla předsedkyní nejvýznamnějšího sdružení soudců, hájila profesní zájmy jeho členů, veřejně se vyjadřovala k fungování soudního systému, nutnosti jeho reformy nebo nezbytnosti zachovat nezávislost soudnictví. Zastávala kritická stanoviska k řízení soudní soustavy ze strany soudní rady a vlády, což jsou nepochybně otázky obecného zájmu, a její názory zapadaly do širší veřejné diskuse. Svoboda projevu stěžovatelky tudíž zasluhuje vysokou úroveň ochrany, která se pojí s přísným přezkumem a zúženým prostorem pro uvážení státu. Nic nenasvědčuje tomu, že by vyjádření stěžovatelky zcela postrádala skutkový základ nebo překročila oblast přijatelné profesní kritiky.

Vůči stěžovatelce byla opakovaně vedena kárná řízení, která vyvrcholila závažnými sankcemi. Třebaže postihy byly formálně odůvodněny profesními pochybeními stěžovatelky, které nelze popřít, stíhána byla také

2. *Legitimita*

Sporná opatření podle Soudu sledovala přinejmenším také cíl postihnout stěžovatelku za porušení jejích soudcovských povinností, a tedy dílčí cíle zajistit autoritu soudní moci a předcházet zločinnosti, na které pamatuje čl. 10 odst. 2 Úmluvy.

3. *Nezbytnost v demokratické společnosti*

Soud předně odkázal na základní zásady shrnuté ve věci [Baka proti Maďarsku](#) (rozsudek citovaný výše, § 158). Vedle toho zdůraznil, že čl. 10 odst. 2 Úmluvy takřka nedává prostor pro omezení v oblasti politických projevů nebo projevů o otázkách obecného zájmu ([Perinçek proti Švýcarsku](#), č. 27510/08, rozsudek velkého senátu ze dne 15. října 2015, § 197), takže tu státy požívají úzký prostor pro uvážení. Fungování soudní moci přitom patří mezi témata obecného zájmu. Je třeba zohlednit povahu a závažnost uložených trestů s ohledem na odrazující účinek na svobodu projevu stejně jako spravedlivost řízení a procesní záruky ([Baka proti Maďarsku](#), rozsudek citovaný výše, § 159; [Morice proti Francii](#), č. 29369/10, rozsudek velkého senátu ze dne 23. dubna 2015, § 155). S ohledem na dělbu moci a nutnost zachovat nezávislost soudnictví musí Soud pečlivě přezkoumat každý zásah do výkonu svobody projevu soudce ([Baka proti Maďarsku](#), rozsudek citovaný výše, § 165).

za své veřejně projevené názory, což mohlo mít na soudce odrazující účinek. Sankce odvolání z funkce soudce byla sice nahrazena jinou, méně závažnou, ale po dobu zhruba jednoho roku zůstávala v platnosti; i to odrazovalo stěžovatelku a ostatní soudce od vyjadřování kritických názorů.

Stěžovatelka sice měla možnost předestřít své argumenty před kárnou komorou soudní rady a následně před nejvyšším správním soudem, ten však při posouzení stěžovatelčiny kárné odpovědnosti odhlédl od její funkce v soudcovském sdružení a jejího tvrzení, že je stíhání vedeno jako postih za její kritické názory. Tříčlenný senát v jednom z rozsudků tyto skutečnosti sice připustil a považoval za nutné snížit uloženou sankci, ale pětičlenný senát potvrdil původní verdikt soudní rady. Podle Soudu tedy nejvyšší správní soud neanalyzoval otázku zásahu do svobody projevu způsobem, který by byl v souladu s Úmluvou. V konečném důsledku vnitrostátní orgány neposkytly relevantní a dostatečné důvody, které by svědčily o tom, že kárná stíhání stěžovatelky a uložené sankce byly přiměřené sledovaným legitimním cílům.

Soud tedy dospěl k závěru o porušení článku 10 Úmluvy. Pohotově však doplnil, že toto zjištění nemůže být vykládáno v tom smyslu, že vylučuje možnost stíhat soudce za profesní pochybení poté, co realizoval svoji svobodu projevu, pokud je ovšem takové stíhání prosto jakéhokoli podezření, že je vedeno jako postih za výkon tohoto základního práva. V tomto směru musí vnitrostátní orgány prokázat, že stíhání sledovalo výlučně jeden nebo více legitimních cílů uvedených v čl. 10 odst. 2 Úmluvy.

D. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 VE SPOJENÍ S ČLÁNKEM 10 ÚMLUVY

Soud nepovažoval za nutné se touto námitkou zabývat odděleně, neboť vyvolávala v podstatě tytéž otázky, které přezkoumal na poli článku 10 samostatně.

E. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 18 ÚMLUVY

Stěžovatelka tvrdí, že její kárná stíhání sledovala jiný než uváděný cíl.

a) Obecné zásady

Soud shrnul obecné zásady použití článku 18 mimo jiné ve věci *Merabishvili proti Gruzii* (č. 72508/13, rozsudek velkého senátu ze dne 28. listopadu 2017, § 287–317).

Připomněl, že toto ustanovení, podobně jako článek 14 Úmluvy, nemá samostatnou existenci a může být

použito pouze ve spojení s jiným ustanovením, které zaručuje právo či svobodu nebo které vymezuje podmínky, za kterých lze do těchto práv či svobod zasáhnout. Účelem článku 18 však není jen upřesnit dosah omezujících klauzulí v jiných ustanoveních Úmluvy. Výslovně také zakazuje státům omezit práva a svobody za jiným účelem, než jsou cíle stanovené Úmluvou. Posoudit námitku porušení tohoto ustanovení je namísto pouze tehdy, pokud se tvrzení, podle něhož bylo omezení práva či svobody uvaleno s jiným cílem, než který Úmluva stanoví, ukáže být základním aspektem projednávané věci. Omezení nicméně může sledovat i jiné cíle, než které Úmluva stanoví. V případě takové plurality cílů je podstatné ověřit, zda nepřiznaný cíl převažuje nad cílem, který Úmluva výslovně připouští.

Soud se především zabývá proporcionalitou omezení. Pokud toto omezení sleduje více cílů, pouhá přítomnost jiného cíle, než který Úmluva výslovně připouští, nepředstavuje porušení článku 18. Rozhodující je, zda státní orgány sledují především Úmluvou stanovený, nebo naopak jiný cíl. Účelem článku 18 je totiž zabránit zneužití moci. Stejně tak ale konstatování, že určité omezení sleduje cíl stanovený Úmluvou, nutně nevylučuje porušení článku 18 Úmluvy, protože jinak by toto ustanovení pozbylo autonomní povahu.

Klíčové tedy je určit, co bylo hlavním cílem omezení uvaleného státními orgány. To závisí na veškerých

okolnostech případu. Soud přitom bere v potaz povahu a stupeň závadnosti sledovaného cíle nestanoveného Úmluvou, přičemž ta je určena k ochraně a podpoře ideálů a hodnot demokratické společnosti, jež se řídí zásadou právního státu. Nadto Soud uplatňuje obvyklý přístup k důkaznímu břemeni, které předně nespočívá na některém z účastníků, protože Soud vychází ze všech dostupných informací, které si případně opatří z moci úřední. Dále Soud vychází z důkazů ‚nade vší rozumnou pochybnost‘ za okolností projednávané věci. Konečně se Soud řídí zásadou volného hodnocení důkazů, přičemž svoji roli mohou sehrát také zprávy mezinárodních pozorovatelů, nevládních organizací či sdělovacích prostředků, stejně jako rozhodnutí jiných vnitrostátních či mezinárodních soudů.

b) Použití těchto zásad na okolnosti projednávané věci

Podle Soudu představuje námitka založená na článku 18 Úmluvy základní aspekt projednávané věci, jehož podstatu Soud zatím nepřezkoumal v rámci analýzy jiných námitek. Soud akceptoval, že kárná stíhání sledovala legitimní cíle podle článku 10. Na poli článku 18

musí zjistit, zda sledovala i jiný, Úmluvou nestanovený cíl, a zda byl případně tento jiný cíl převažující.

Soud podotkl, že kárná stíhání stěžovatelky byla přímo spjata s veřejným vyjadřováním jejích názorů, a připomněl prvky kontextu, které svědčí o tom, že kontroly na trestním úseku městského soudu v Sofii byly podle vyjádření generální inspektorky soudní rady druhem pokárání za kritiku soudců ohledně jmenování předsedkyně městského soudu, jež byla blízká tehdejšímu ministru vnitra. Kárná stíhání začala v době živé veřejné diskuse o nezávislosti a efektivitě soudnictví, přičemž polemika probíhala mezi organizací, jejíž byla stěžovatelka předsedkyní, a výkonnou mocí. Podle Soudu to ukazuje, že kárná stíhání a postihy stěžovatelky byla vedena také cílem, který Úmluva nestanoví.

V situaci plurality cílů musí Soud ověřit, zda byl takový cíl převažující. Soud si předně povšiml sledu událostí (kritika ze strany profesního sdružení soudců, následně kontroly, z nichž vzešla kárná stíhání, přičemž k některým vytykaným průtahům došlo dlouho předtím). Dále poukázal na to, že o motivaci činností stěžovatelky při vedení kárných stíhání svědčí diskuse členů soudní

rady, jež proběhla několik dní poté, co soudní rada rozhodla o odvolání stěžovatelky z funkce soudkyně. Soudní rada také vůči ní projevila značnou přísnost, což neuniklo pozornosti právnícké veřejnosti, ministra spravedlnosti, sdělovacích prostředků, nevládních i mezinárodních organizací. Naproti tomu stěžovatelka v čele profesního sdružení soudců jen vykonávala svoji svobodu sdružování a projevu, aniž by překračovala zákonné či etické meze. Jelikož její kritická stanoviska směřovala k vyšší transparentnosti a k omezení zásahů výkonné moci do povyšování soudců, a tedy k zajištění nezávislosti soudnictví, je snaha využít kárná řízení jako odvetné opatření zvláště znepokojivá.

Navíc soudní přezkum rozhodnutí soudní rady situaci nenapravit, třebaže stěžovatelka namítala, že kárná řízení byla motivována politicky a sledovala účel potrestat ji za její veřejná vyjádření v roli předsedkyně soudcovského sdružení. Rozhodnutí tříčlenného senátu nejvyššího správního soudu, které se těmito argumenty zabývalo, bylo nahrazeno rozhodnutím pětičlenného senátu, který je opomenul.

Ve světle všech okolností projednávané věci Soud dospěl k závěru, že bez ohledu na zrušení sankce odvolání stěžovatelky z funkce soudkyně spočíval převažující cíl kárných řízení a sankcí nikoli v zajištění dodržování lhůt pro ukončení projednávaných soudních případů, ale v postihu a zastrášení stěžovatelky za její veřejná

kritická stanoviska vůči soudní radě a výkonné moci. Došlo tedy k porušení článku 18 ve spojení s článkem 10 Úmluvy.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

K rozsudku připojili společné nesouhlasné stanovisko soudce Harutyunyan a soudkyně *ad hoc* Salkova, podle nichž došlo i k porušení článku 6 Úmluvy. Většina soudců totiž při posouzení otázky nestrannosti nepřihlédla k tomu, že soudní rada i nejvyšší správní soud posuzovaly řadu relevantních aspektů v jiných podobných případech odlišně od závěrů přijatých ve věci stěžovatelky. K tomu přistupují další problematické skutečnosti patrné z rozhodování příslušných orgánů. Disentující soudci zdůraznili význam procesních záruk v kárných řízeních a zásady rovného zacházení. Destabilizace soudního systému vede k destabilizaci právního státu, což ohrožuje práva občanů.

Životní prostředí

Rozsudek ze dne 14. října 2021 ve věci č. 75031/13 a další – *Kapa a ostatní proti Polsku*

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení práva stěžovatelů na respektování obydlí podle článku 8 Úmluvy, a to jednak v důsledku

napojení dálničního provozu na silnici N14 nacházející se v těsné blízkosti obydlí stěžovatelů, která nebyla pro tento účel přizpůsobena, a jednak kvůli absenci včasného a přiměřeného řešení vzniklé dopravní situace ze strany vnitrostátních orgánů.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Všichni čtyři stěžovatelé žili v obci Smolice v těsné blízkosti silnice N14. Přibližně kilometr od jejich obydlí se nacházela křižovatka této silnice s dálnicí A2. Ta byla budována po částech a v roce 2006 byla dočasně napojena přímo na silnici N14 procházející městem Stryków přes Varšavskou ulici blízko Smolic. V místním územním plánu z roku 1994 se přitom počítalo s vybudováním obchvatu města.

Během stavebního řízení podal starosta města Stryków námitky proti dočasnému napojení dálnice A2 na silnici N14. Měl za to, že toto napojení by vedlo ke zhoršení místní dopravní situace a k environmentálním hrozbám, a proto navrhl dvě alternativní místa pro ukončení dálnice. Stavba však nakonec byla schválena s napojením dálnice na silnici N14, přičemž během řízení nebyly starostovy námitky přezkoumávány.

Po otevření nového úseku dálnice v červenci 2006 došlo ke zvýšení provozu zejména nákladní dopravy, na což reagovali místní obyvatelé protesty. V jejich důsledku došlo k předložení plánu rychlého vybudování obchvatu města nebo k prodloužení dálnice A2 a jejímu napojení na dálnici A1. Měřením bylo zjištěno, že úroveň hluku výrazně překračuje zákonné limity. Ve věci bylo předloženo několik studií posouzení dopadů na životní prostředí a došlo k opravě silnice a k vyznačení alternativních dopravních tras s cílem snížit hluk pocházející z dopravy. Tato opatření sice vedla k jistému omezení silničního provozu, ale intenzita nákladní dopravy, která byla částečně způsobena výstavbou skladů a logistických center v okolí, se nesnížila. Ke snížení hluku z dopravy došlo až v prosinci 2008, kdy byl otevřen navazující úsek dálnice.

Napojení dálnice A2 na silnici N14 způsobilo zhoršení životní úrovně místních obyvatel, a to zejména v důsledku zvýšení hluku, který představoval stresový faktor, jenž mohl mít negativní dopad i na zdravotní stav obyvatelstva. Stěžovatelé se ve vnitrostátním soudním řízení neúspěšně domáhali odškodnění.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že směřováním silničního provozu z dálnice A2 přes silnici N14 došlo k porušení jejich práva na respektování soukromého a rodinného života a obydlí, neboť jejich dům se nacházel v těsné blízkosti silnice.

a) Obecné zásady

Soud připomněl, že porušení práva na respektování obydlí se neomezuje jen na jeho fyzické narušování, jako je např. nepovolený vstup, ale rovněž zahrnuje i další formy zásahů, jako např. obtěžování hlukem, emisemi či zápachem. Závažný zásah může mít za následek porušení práva jednotlivce na respektování jeho obydlí, pokud mu brání v tom, aby si užíval pohodlí jeho domova (*Hatton a ostatní proti Spojenému království*, č. 36022/97, rozsudek velkého senátu ze dne 8. července 2013, § 96). Soud dále zdůraznil, že Úmluva výslovně nezaručuje právo na čisté a poklidné životní prostředí; avšak tam, kde je jednotlivec přímo a závažně dotčen hlukem nebo jinými imisemi, mohou vyvstávat otázky na poli článku 8 (*Furlepa proti Polsku*, č. 62101/00, rozhodnutí ze dne 18. března 2008). Ačkoli cílem článku 8 je především ochrana práv jednotlivců před svévolnými zásahy ze strany veřejných orgánů, článek může vyžadovat i přijetí opatření, která

proti státní politice silničního rozvoje nebo místní politice obchodního rozvoje dané oblasti; tyto politiky ostatně počítaly s výstavbou obchvatu kolem Strykówa. Stěžovatelé namítali, že se problémům dalo předejít obezřetným plánováním daného úseku dálnice. Kromě toho obtěžování mohlo být minimalizováno, kdyby orgány přijaly včas přiměřená a dostatečná opatření.

Soud odmítl tvrzení stěžovatelů, že při plánování předmětného úseku dálnice došlo k řetězci chybných rozhodnutí, neboť k prokázání tohoto tvrzení neexistovaly žádné důkazy. Soud nicméně poznamenal, že správní orgány, které byly pověřeny volbou umístění dálnice a dalšími technickými záležitostmi, se nevyřádaly s námitkou starosty ohledně rizika představovaného umístěním dočasného koncového bodu dálnice a extrémním nárůstem provozu. Navíc se žádá ze studií o posouzení dopadu dálnice na životní prostředí nevěnovala přesměrování dopravy přes silnici N14. Dále Soud podotkl, že jízda po dálničním úseku nebyla zpoplatněna mýtným, což muselo přispět k nárůstu provozu jak na dálnici samotné, tak na přilehlé silnici N 14,

mají zajistit respektování práva na ochranu soukromého života ve sféře vztahů mezi jednotlivci (*Stubbings a ostatní proti Spojenému království*, č. 22083/93 a 22095/93, rozsudek ze dne 22. října 1996, § 62). Ať už je případ analyzován z hlediska pozitivního závazku státu přijmout přiměřená a vhodná opatření k zajištění práv stěžovatelů podle čl. 8 odst. 1, nebo jako zásah orgánu veřejné moci, který musí být odůvodněn v souladu s odstavcem 2, použitelné zásady jsou v zásadě podobné. V obou kontextech je třeba usilovat o nalezení spravedlivé rovnováhy mezi protichůdnými zájmy jednotlivce a společnosti jako celku. Navíc i ve vztahu k pozitivním závazkům plynoucím z prvního odstavce článku 8 mohou mít při dosahování požadované rovnováhy určitý význam cíle uvedené v druhém odstavci (*Hatton a ostatní proti Spojenému království*, cit. výše, § 98). Pokud hluk nebo jiné obtěžování překročí hranice běžných problémů spojených se sousedským soužitím, může mít vliv na pokojné užívání obydlí, ať už je způsobeno soukromými osobami, podnikatelskou činností nebo veřejnými institucemi (*Apanasewicz proti Polsku*, č. 6854/07, rozsudek ze dne 3. května 2011, § 98).

b) Jejich použití na projednávanou věc

Soud úvodem konstatoval, že zásah dosáhl minimálního stupně závažnosti nutného k tomu, aby námitky stěžovatelů spadaly do působnosti článku 8 Úmluvy, když došlo k překročení zákonných hlukových limitů v blízkosti obydlí stěžovatelů. Stěžovatelé nebrojili

kteřá byla kratší a kvalitnější než alternativní komunikace.

Co se týče objemu dopravy spojené s provozem skladů a logistických center, Soud uvedl, že tento segment dopravy nebylo možné oddělit od tranzitní přepravy. Měl však za to, že většina dopravy, zejména té noční, byla i s ohledem na denní otevírací dobu obchodních center a skladů tranzitní povahy. Dospěl tak k závěru, že vnitrostátní orgány, které byly na potenciální problémy upozorněny již v roce 1996, tyto problémy vědomě ignorovaly a pokračovaly v realizaci projektu dálnice s naprostým nezájmem o blaho obyvatel Strykówa a okolí. Pokojné užívání práva na respektování obydlí tak nebylo ohroženo v důsledku silničního rozvoje jako takového, ale v důsledku přesměrování dopravy z dálnice přes tomu neodpovídající silnici vedoucí přes střed města. Bylo proto potřeba rozlišovat mezi obecným zájmem na rozvoji dálnice budované po úsecích od zájmu, aby konkrétní úsek dálnice končil v místě, kde nebylo jiné možnosti než přesměrovat dopravu přes ulici v centru města, která nebyla pro tento účel vhodná. Soud uznal, že minimalizace investičních nákladů je relevant-

ním obecným zájmem pro jakýkoliv státní rozpočet. Vzal proto na vědomí skutečnost, že výstavba nového obchvatu nemohla být realizována kvůli nedostatku financí. Měl nicméně vážné pochybnosti o tom, zda se jednalo o dostatečný vyvažující faktor.

Ve vztahu k druhé námitce stěžovatelů Soud posuzoval, zda vnitrostátní orgány reagovaly na problémy spojené se silniční dopravou v návaznosti na otevření nové části dálnice včas a přiměřeně. Orgány, které uskutečňovaly vlastní monitoring situace a současně byly na problémy upozorněny dotčeným obyvatelstvem, nebyly zcela pasivní. První plán zmírňujících opatření byl předložen již v srpnu 2006 a obsahoval dvě alternativy, a to výstavbu obchvatu nebo prodloužení úseku dálnice až k dalšímu výjezdu. Provedení plánu však provázely komplikace a prodlení. K realizaci druhého navrhovaného řešení, o němž bylo rozhodnuto, tedy k prodloužení dálnice, došlo až dva a půl roku po otevření dálničního úseku napojeného na silnici N14. Prodlení bylo způsobeno spíše stavebními pracemi než trváním správního řízení. Toto řešení účinně zredukovalo dopravu na silnici N14.

Během čekání na dostavbu dálnice bylo přistoupeno k reorganizaci dopravy prostřednictvím dopravního

značení doporučujícího zvolit alternativní silnice a k opravě silnice N14. Ani jedno z těchto dočasných řešení však nevedlo k výraznějším pozitivním změnám. Soud konstatoval, že úřady stály před obtížným úkolem a měly také velmi omezené možnosti výběru řešení. Uznal tak, že vnitrostátní orgány vynaložily značné úsilí, aby na problém reagovaly. To však nic nemění na tom, že tyto snahy zůstaly z velké části bez významného dopadu, protože napojení dálnice A2 na silnici N14 bylo pro řidiče z mnoha důvodů preferovanou trasou. V důsledku toho byli řidiči vozidel zvýhodněni ve srovnání s obyvateli zasaženými provozem.

I když občanskoprávní řízení, jehož prostřednictvím se stěžovatelé domáhali odškodnění, nelze hodnotit jako nespravedlivé, předchozí úvahy postačovaly k tomu, aby Soud dospěl k závěru, že nebylo dosaženo spravedlivé rovnováhy.

Soud tak shledal, že přesměrováním intenzivního provozu přes silnici N14, která nebyla pro tento účel uzpůsobena a nacházela se v těsné blízkosti obydlí stěžovatelů, a absencí včasné a přiměřené reakce vnitrostátních orgánů na vzniklou situaci ovlivňující kvalitu života místních obyvatel došlo k porušení práva stěžovatelů na pokojné užívání obydlí chráněného článkem 8 Úmluvy.

Osoby s postižením

Rozsudek ze dne 26. října 2021 ve věci č. 34591/19 a další – *Toplak a Mrak proti Slovinsku*

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně konstatoval porušení práva stěžovatelů, osob pohybujících se na vozíku, na účinný prostředek nápravy dle článku 13 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 12 kvůli nemožnosti zajistit si v předstihu bezbariérový přístup do volebních místností za účelem hlasování v referendu. Rovněž jednomyslně Soud neshledal porušení článku 1 Protokolu č. 12 a článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 3 Protokolu č. 1 kvůli nepřizpůsobení volební místnosti, resp. neumožnění hlasování ve volbách osobě s postižením prostřednictvím hlasovacího zařízení.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelé jsou osoby s tělesným postižením pohybující se pomocí invalidních vozíků. V roce 2015 bylo vyhlášeno celostátní referendum, ve kterém chtěli stěžovatelé hlasovat, což předem sdělili volebním orgánům, aby jim zajistily bezbariérový přístup do volebních místností v místě bydliště. Po prohlídce prostor stěžovatelé usoudili, že úpravy nejsou dostatečné. Podali žaloby k vnitrostátním soudům, které je zamítly. Stěžovatelé i tak v referendu hlasovali; prvnímu v přístupu asistovali členové rodiny, druhý využil pomoci kolemjdoucího. V důsledku pozdější změny legislativy měly být nově všechny volební místnosti přístupné postiženým osobám, zároveň však byla zrušena hlasovací zařízení, což stvrdil i ústavní soud. Před volbami do Evropského parlamentu v roce 2019 oba stěžovatelé volebním orgánům opět sdělili, že nemají zajištěn odpovídající přístup do svých volebních místností a ke schránkám. První stěžovatel nakonec volební právo nevyužil kvůli zhoršenému zdravotnímu stavu, přičemž si nepřál hlasovat

z domova s pomocí asistenta, druhý ve volbách hlasoval.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 13 ÚMLUVY VE SPOJENÍ S ČLÁNKEM 1 PROTOKOLU Č. 12 K ÚMLUVĚ

Stěžovatelé namítali, že neměli k dispozici účinný preventivní prostředek nápravy stran zajištění přístupu do hlasovacích místností při výkonu hlasovacího práva v referendu.

Soud připomněl, že státy mají určitý prostor pro uvážení při dodržování závazků dle článku 13 Úmluvy, jejichž rozsah se liší dle povahy stížnosti. Přesto prostředek nápravy musí být účinný jak v teorii, tak v praxi (*T. P. a K. M. proti Spojenému království*, č. 28945/95, rozsudek velkého senátu ze dne 10. května 2001, § 107).

Daný požadavek vzhledem k právní úpravě a praxi nesplňovala stížnost dle zákona o referendu. Tu lze považovat za účinný prostředek, pouze pokud by stížnostní důvody mohly ovlivnit výsledek referenda. Nebyla však zamýšlena k vyřízení individuálních námitek toho druhu, který vznesli stěžovatelé s cílem zajistit si přístup do volební místnosti bez pomoci další osoby. Stejně tak správní žaloba nebyla dle Soudu tímto prostředkem. Ten musí být totiž 'účinný' v tom smyslu, že

mohl zabránit, aby nastalo či pokračovalo tvrzené porušení, nebo že mohl stěžovatelům zajistit vhodnou nápravu za porušení, ke kterému již došlo (*Jaremowicz proti Polsku*, č. 24023/03, rozsudek ze dne 5. ledna 2010, § 70). V projednávané věci tak stěžovatelé podali správní žaloby, kterými si zjevně chtěli v předstihu zajistit přístup do svých volebních místností; ty ale, jak uznala sama vláda, nejsou zamýšleny jako preventivní prostředek k zajištění přístupu. Byť vláda doplnila, že stěžovatelé se mohli prostřednictvím žalob domáhat konstatování porušení práv, současně uvedla, že žaloby ani jiný prostředek nápravy by stěžovatelům neumožnily získat jakoukoliv formu odškodnění za tvrzené porušení práv.

Soud proto učinil závěr, že uvedené žaloby nebyly určeny k zabránění možného porušení práv stěžovatelů. Vzhledem k absenci jakéhokoliv prostředku nápravy s preventivním účinkem by tedy žaloby, jejichž jediným účelem by bylo konstatování porušení práv bez možnosti domáhat se náhrady, nepředstavovaly přiměřený prostředek nápravy. Skutečnost, že sám Soud v některých věcech týkajících se volebního práva nepřiznal osobám žádnou finanční kompenzaci, nemůže daný závěr změnit. Soud zdůraznil, že v projednávané věci neřešil situaci, kdy vnitrostátní rozhodnutí nepřiznalo na základě okolností případu žádné odškodnění, nýbrž s tím, že vnitrostátní soudy vůbec neměly pravomoc přiznat

jakékoliv spravedlivé zadostiučinění. Dle Soudu tak v dané věci došlo k porušení článku 13 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 12.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 12 K ÚMLUVĚ

Stěžovatelé dále namítali, že nebyly provedeny odpovídající úpravy uvnitř volebních místností, kvůli čemuž neměli zaručeno tajné a rovné hlasování v referendu.

Soud uvedl, že byť by celkové a úplné přizpůsobení volebních místností usnadnilo účast osob na invalidním vozíku v hlasovacím procesu, státy požívají prostor pro uvážení při hodnocení potřeb postižených osob ve vztahu ke způsobům zajištění odpovídajícího přístupu do volebních místností, a to v kontextu omezených veřejných zdrojů (*Mořka proti Polsku*, č. 56550/00, rozhodnutí ze dne 11. dubna 2006); totéž platí i při referendech. Vnitrostátní orgány jsou přitom v lepším postavení k takovému hodnocení než Soud. Ten též poznamenal, že stěžovatelé mohli hlasovat ve volebních místnostech poblíž svého bydliště, jak si to přáli, a nemuseli vyhledat speciálně určený volební okrsek. Byť

úpravy související s vybavením místností (jako jsou stoly, volební kabinky a schránky) nebyly provedeny předem, stěžovatelům se dostalo pomoci na místě díky přiměřenému přizpůsobení jejich potřebám (srov. Všeobecný komentář č. 2 Výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením).

Soud rovněž poukázal na to, že oba stěžovatelé byli schopni sami označit hlasovací lístek. Byť první stěžovatel uvedl, že hlasoval uprostřed místnosti obklopen několika lidmi, nevysvětlil, jak to ovlivnilo tajnost hlasování, resp. zda vznesl požadavek či stížnost k volebním úředníkům. Před Soudem své tvrzení učinil až poté, co byla stížnost oznámena vládě. Přiložené fotografie, uveřejněné na Facebooku jeho synovce, a doprovodný text měly přitom poukázat na to, že hlasoval v přístupné volební místnosti. Druhý stěžovatel sice uvedl, že kvůli sklonu rampy u vchodu do volební místnosti musel využít pomoc kolemjdoucího, ale stran samotného hlasování neposkytl Soudu žádné bližší informace. Před vnitrostátními orgány však uvedl, že byl schopen označit a odevzdat hlasovací lístek.

Soud konstatoval, že může být obtížné dopředu zajistit úplnou přístupnost hlasovacího procesu osobám s různým zdravotním postižením, pokud hlasování probíhá v budovách, které jinak slouží jiným účelům. To platí tím spíše, pokud má stát za cíl zajistit velký počet volebních místností. Byť zlepšení přístupu si může žádat čas (viz Všeobecný komentář č. 6 Výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením), je nezbytné, aby volební orgány v mezičase jednaly s potřebnou pečlivostí, aby zajistily osobám se zdravotním postižením svobodné a tajné hlasování. U stěžovatelů přitom Státní volební komise reagovala na jejich žádosti rychle a konstruktivně; u místnosti prvního stěžovatele byla zajištěna rampa, u druhého byla domluvena návštěva předem k ověření přístupu do budovy i místnosti. Přes určité obtíže se nezdá, že by tyto vedly k závažným dopadům a překročily práh diskriminace (*Napotnik proti Rumunsku*, č. 33139/13, rozsudek ze dne 20. října 2020, § 73), resp. naznačovaly lhostejnost státu k potřebám stěžovatelů (srov. *Çam proti Turecku*, č. 51500/08, rozsudek ze dne 23. února 2016, § 68). K porušení článku 1 Protokolu č. 12 tedy nedošlo.

C. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 ÚMLUVY VE SPOJENÍ S ČLÁNKEM 3 PROTOKOLU Č. 1 K ÚMLUVĚ

První stěžovatel též namítal, že mu v rozporu s právem na svobodné volby nebylo umožněno hlasovat ve vol-

bách prostřednictvím hlasovacího zařízení, když kvůli zhoršenému zdravotnímu stavu již nemohl sám vyplnit hlasovací lístek.

Soud se nejprve zaměřil na posouzení, zda vzhledem k jiným způsobům hlasování, které měl stěžovatel k dispozici po zrušení hlasovacích zařízení v roce 2017, dostal stát svému pozitivnímu závazku na poli článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 3 Protokolu č. 1. Shledal, že dle volebního zákona mohl stěžovatel volit osobně ve volební místnosti, korespondenčně, případně doma. Kvůli zhoršenému zdravotnímu stavu sice nemohl sám vyplnit a odevzdat hlasovací lístek, tj. byl odkázán na pomoc další osoby, ale dle zákona si mohl tuto osobu sám vybrat. Stěžovatel přitom netvrdil, že nemohl nikoho požádat o pomoc. Měl rodinu a při hlasování v referendu mu pomáhalo několik osob. Byť by kvůli svému stavu musel svou preferenci při hlasování sdělit asistující osobě, tato byla vázána mlčenlivostí dle trestního zákona. Tento způsob asistence, je-li respektována svobodná vůle voliče, je i v souladu s mezinárodními standardy, viz např. článek 29 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením a Revidovaná výkladová deklaráce ke Kodexu dobré praxe ve volebních záležitostech k účasti osob se zdravotním postižením ve volbách od Benátské komise.

K umožnění hlasování prostřednictvím asistenčních technologií Soud uvedl, že tyto jsou zmiňovány v mezi-

národních dokumentech jako jeden z prostředků zajišťujících hlasovací právo osobám s postižením. Hlasovací zařízení tak mohou poskytnout části voličů větší autonomii. Stran posouzení existence závazku státu zajistit takové zařízení stěžovateli Soud posléze zohlednil následující faktory. Předně mezinárodní dokumenty uznávají důležitost začlenění osob se zdravotním postižením do politického života, což si žádá přístupné hlasovací procedury. Využívání asistenčních technologií je však v těchto dokumentech uvedeno jen jako jeden z prostředků podpory při výkonu práv osob s postižením, a nikoliv jako nezbytný požadavek, který je nutné okamžitě zavést. Ani rozhodnutí Výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením ze dne 16. února 2018 ve věci č. 19/2014 podle všeho nevede k jinému závěru. Nadto používání asistenčních technologií vyžaduje značné finanční investice, obzvláště mají-li být k dispozici ve větším měřítku, a jejich provoz představuje i potencionální problémy stran zachování tajnosti hlasování. Z rozhodnutí ústavního soudu plyne, že hlasovací zařízení nejsou v členských státech výrazně rozšířena. V jejich používání tedy zatím nelze hovořit o dosažení shody na evropské úrovni. Jelikož pomoc osobám se

zdravotním postižením může mít více podob, rozhodnutí ohledně používání hlasovacích zařízení dle Soudu leží na vnitrostátních orgánech, které jsou v lepším postavení k posouzení místních podmínek. Musí však věnovat zvýšenou pozornost volbám, kterou v této oblasti učiní, vzhledem k dopadu na osoby se zdravotním postižením, když jejich zranitelnost nelze přehlížet (*Enver Şahin proti Turecku*, č. 23065/12, rozsudek ze dne 30. ledna 2018, § 61).

Soud též poukázal na to, že ústavní soud posuzoval soulad nové právní úpravy s mezinárodními závazky, zohlednil malý počet osob se zdravotním postižením, které zařízení v minulosti využívaly, dále skutečnost, že zařízení nemohou využívat všechny kategorie těchto osob, jakož i vysoké náklady na jejich provoz. Uvedené důvody jsou dle Soudu přesvědčivé, založené na pečlivém posouzení předchozí zkušenosti s používáním zařízení a souladu právní úpravy s mezinárodními standardy (*a contrario*, *Guberina proti Chorvatsku*, č. 23682/13, rozsudek ze dne 22. března 2016, § 92). Vzhledem k jiným dostupným způsobům, které měl stěžovatel k výkonu volebního práva, především pokud

jde o možnost hlasovat za pomoci jím vybrané osoby, Soud neshledal, že by stát selhal při nastolení spravedlivé rovnováhy mezi ochranou zájmu společnosti a respektem k právům a svobodám stěžovatele zaručeným Úmluvou. K porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 3 Protokolu č. 1 tudíž nedošlo.

Právo sociálního zabezpečení

Rozsudek ze dne 9. prosince 2021 ve věci č. 68437/13 – Hamzagić proti Chorvatsku

Senát první sekce Soudu rozhodl pěti hlasy proti dvěma, že řízení o žádosti stěžovatele o přiznání invalidního důchodu bylo spravedlivé ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, i když vnitrostátní orgány žádosti nevyhověly na základě stanovisek interních posudkových lékařů správy sociálního zabezpečení, nikoli specialisty v daném oboru, protože stěžovatel nebyl práce neschopným v míře stanovené zákonem. Stěžovateli byla přitom dříve v Německu diagnostikována posttraumatická stresová porucha, pro kterou jej tamní orgány označily za plně invalidního.

v případě stěžovatele nebyla splněna. Specializace znalce G. M. podle soudu nebyla podstatná, protože jeho úkolem nebylo určit diagnózu stěžovatele, ale určit ve světle zdravotnické dokumentace od německých kolegů, zda byly splněny podmínky pro přiznání invalidního důchodu. Žádost o provedení nezávislého posudku z oboru psychiatrie soud zamítl pro nadbytečnost, jelikož zdravotní stav stěžovatele byl nesporný. Ústavní stížnost byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal nespravedlivost řízení, jehož výsledek byl založen na znaleckých posudcích zpracovaných odborníky orgánu správy sociálního zabezpečení, která byla v řízení jeho protistranou, přičemž mu nebylo umožněno domoci se objektivního znaleckého posudku z oboru psychiatrie.

Soud úvodem připomněl, že je primárně na vnitrostátních soudech, aby posoudily relevanci navrhovaných

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelem byl během války v Bosně a Hercegovině po tři měsíce držen v zajateckém táboře, kde byl vystaven nelidskému zacházení a stal se očitým svědkem poprav. Po psychiatrickém vyšetření mu byla v souvislosti s těmito traumaty diagnostikována v Německu posttraumatická stresová porucha („PTSP“), pro kterou byl tamními orgány uznán plně invalidním. Stěžovatelova žádost o invalidní důchod úřady na základě mezinárodní smlouvy v oblasti sociálního zabezpečení postoupily Chorvatskému fondu důchodového pojištění („Fond“). Fond žádost zamítl na základě posudku interní znalkyně z oboru anesteziologie. Odvolací orgán po provedení revizního posudku G. M., znalcem z oboru všeobecného lékařství, toto rozhodnutí potvrdil.

Stěžovatel ve správní žalobě rozporoval znalecké posudky a namítal, že měl být lékařem osobně vyšetřen a že dotyční neměli potřebnou specializaci. Zároveň požádal o vypracování nezávislého posudku z oboru psychiatrie. V odůvodnění zamítavého rozhodnutí soud uvedl, že podle chorvatského práva není osobní vyšetření nezbytné, pokud byla Fondu zdravotní dokumentace předložena zahraničním orgánem sociálního zabezpečení. Kromě toho každá země podmiňuje nárok na invalidní důchod jinými kritérii. V případě chorvatského práva je rozhodující nezpůsobilost k práci, která

důkazů z hlediska předmětu řízení, což platí i pro znalecké posudky (*H. proti Francii*, č. 10073/82, rozsudek ze dne 24. října 1989, § 60–61). Upozornil však, že mohou existovat výjimečné případy, které vyžadují vyhotovení dalšího znaleckého posudku, a jeho neobstarání ze strany soudu může způsobit nespravedlivost řízení (např. *G. B. proti Francii*, č. 44069/98, rozsudek ze dne 2. října 2001, § 68–70). Nezávislost znalců je zárukou pro dodržení zásady rovnosti zbraní, a to zejména v situaci, kdy jde o zaměstnance jedné ze stran sporu, typicky státu. Relevantními faktory pro posuzování, zda byla respektována zásada rovnosti zbraní, jsou mimo jiné postavení znalce v průběhu řízení, způsob, jakým vykonává svou funkci, a způsob, jakým soudy posuzují jeho názory (*Devinar proti Slovinsku*, č. 28621/15, rozsudek ze dne 22. května 2018, § 47). Aby byly pochybnosti účastníka řízení ohledně nezávislosti znalce důvodné, musí být objektivně opodstatněné (*Sara Lind Eggersdóttir proti Islandu*, č. 31930/04, rozsudek ze dne 5. července 2007, § 48; *Brandstetter proti Rakousku*, č. 13468/87, rozsudek ze dne 28. srpna 1991, § 44).

V projednávané věci Soud nejprve shledal, že pokud jde o znalkyni, jejíž stanovisko bylo podkladem pro rozhodnutí v prvním stupni, obsah spisu ani podání stěžovatele nedokládají, že by postrádala nezbytnou neutralitu. Co se týče posudkového lékaře odvolacího orgánu G. M., Soud vyjádřil pochopení pro pochybnosti, které mohl stěžovatel pociťovat stran jeho odbornosti a nezájatosti, když jeho zdravotní stav nevyhodnotil jako dostatečně závažný, zatímco němečtí lékaři jej považovali za plně invalidního. Soud zdůraznil, že jednotlivé státy mohou uplatňovat vlastní kritéria pro přiznání invalidního důvodu. Rozhodnutí německých orgánů proto není pro chorvatské orgány určující, neboť těm přísluší zkoumat splnění podmínek tamního zákonodárství. Pochybnosti o nezávislosti znalce v daném případě Soud neshledal jako odůvodněné.

Podstatou nevyhovění žádosti byl prostý fakt, že stěžovatel nesplňoval zákonné podmínky pro uznání invalidity v Chorvatsku. Ty byly totiž evidentně přísnější než v Německu, když vyžadovaly, aby dosáhl takového stupně postižení, který by jej činil práce neschopným. Ve zdravotní zprávě, kterou vypracoval německý psychiatr, však bylo výslovně uvedeno, že v důsledku PTSP nebyla ovlivněna jeho pracovní schopnost, že zjištěné neurotické poruchy bylo možné léčit a že stěžovatel s PTSP léta pracoval. Spravedlivá povaha řízení nebyla podkopána ani tím, že orgány nevyhověly žádostem

stěžovatele, aby byl osobně vyšetřen znalcem z oboru psychiatrie. Pro účely rozhodování o přiznání invalidního důchodu stačilo zhodnotit již existující zdravotnickou dokumentaci, nikoli stěžovatele znovu diagnostikovat či léčit. Podstatné bylo, že stěžovatelův zdravotní stav nebyl podle soudu dostatečně závažný na to, aby jej činit práce nezpůsobilým v míře požadované zákonem pro přiznání invalidního důchodu.

Ve světle těchto úvah Soud rozhodl, že k porušení práva stěžovatele na spravedlivý proces dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy nedošlo.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Soudkyně Schembri Orland a Turković ve společném nesouhlasném stanovisku dospěly k odlišnému závěru než většina senátu. Dle jejich mínění nebyla podstatou řízení otázka, zda bylo postižení stěžovatele dostatečně závažné k tomu, aby byly splněny vnitrostátní podmínky pro přiznání nároku na invalidní důchod, ale spíše zda kmenoví posudkoví znalci správy sociálního zabezpečení měli patřičnou odbornost, aby mohli činit jakékoliv závěry ohledně způsobilosti stěžovatele k práci na základě zdravotnické dokumentace z oboru psychiatrie. Na tuto otázku si přitom odpověděly záporně. Za situace, kdy soud tento nedostatek

nenapravit a zamítl návrh stěžovatele na určení kompetentního znalce, došlo k narušení spravedlivosti řízení.

Rozsudek ze dne 26. října 2021 ve věci č. 32934/19 – Šaltinytė proti Litvě

Senát druhé sekce soudu dospěl jednomyslně k závěru, že stanovení horní věkové hranici 35 let pro poskytnutí příspěvku mladým nízkopříjmovým rodinám na jejich první bydlení nebylo v rozporu s článkem 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1. Soud dále shledal, že nevyhovění žádosti stěžovatelky o postoupení věci ústavnímu soudu pro namítaný rozpor právní úpravy s ústavou nepředstavovalo porušení práva na spravedlivý proces chráněného čl. 6 odst. 1 Úmluvy, když nejvyšší správní soud své rozhodnutí ve světle judikatury ústavního soudu dostatečně zdůvodnil.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelka je svobodnou matkou dcery narozené v roce 2012. V roce 2016 požádala stěžovatelka ve věku 37 let o příspěvek na bydlení určený pro mladé nízkopříjmové rodiny k pořízení jejich prvního domu či bytu. Orgány samosprávy stěžovatelčinu žádost zamítly s tím, že příspěvek je podle zákona o podpoře bydlení určen pouze pro ‚mladé rodiny‘, které jsou definovány jako rodiny, ve kterých jsou oba manželé nebo svobodný rodič ve věku do 35 let. Stěžovatelka již tuto věkovou hranici překročila. Podala proti rozhodnutí správní žalobu, ve které namítala, že je vystavena přímé diskriminaci na základě věku, která je zakázána jak Úmluvou, tak Listinou základních práv Evropské unie. Během řízení před krajským soudem rovněž požádala o předložení věci ústavnímu soudu s tím, že stávající právní úprava je protiústavní. Krajský i nejvyšší správní soud stěžovatelčinu žalobu zamítly. Nejvyšší správní soud zamítl žádost stěžovatelky o předložení věci ústavnímu soudu s tím, že to je možné pouze tehdy, pokud má obecný soud pochybnosti, zda je právní úprava v souladu s ústavou, což není tento případ.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

ze dne 5. září 2017, § 112–117). Soud v minulosti shledal, že věk může představovat „jiné postavení“ ve smyslu článku 14 Úmluvy ([British Gurkha Welfare Society a ostatní proti Spojenému království](#), č. 44818/11, rozsudek ze dne 15. září 2016, § 88). Nejedná se však o důvod, který by si pro odlišné zacházení, jež by bylo slučitelné s Úmluvou, vyžadoval zvláště silné a přesvědčivé důvody, jako je tomu např. v případě etnického původu, pohlaví nebo sexuální orientace ([D. H. a ostatní proti České republice](#), č. 57325/00, rozsudek velkého senátu ze dne 13. listopadu 2007, § 176). Státy požívají při přijímání hospodářských a sociálních opatření na poli článku 1 Protokolu č. 1 širokého prostoru pro uvážení ([Fabián proti Maďarsku](#), cit. výše, § 115). Vnitrostátní orgány jsou obvykle s ohledem na lepší znalost společnosti a jejích potřeb v této oblasti lépe vybaveny posoudit veřejný zájem než mezinárodní soud. Soud tak obvykle respektuje volbu zákonodárce, pokud není zjevně bez rozumného základu.

Soud přijal argument stěžovatelky, že všichni rodiče malých dětí mají podobné potřeby. Uznal, že se stěžovatelka nacházela ve srovnatelné situaci s mladší matkou samoživitelkou, která by za stejných okolností (splnění podmínky nízkého příjmu a prvního bydlení) měla na přiznání příspěvku na bydlení nárok. Došlo tedy k odlišnému zacházení s osobami ve srovnatelné situaci na základě věku.

([Thlimmenos proti Řecku](#), č. 34369/97, rozsudek ze dne 6. dubna 2000, § 44).

Podle Soudu se v projednávané věci vládě sice nepodařilo prokázat, jaké faktické nerovnosti existují mezi rodinami s dětmi, v nichž jsou rodiče mladší 35 let a v nichž jsou za touto věkovou hranicí, ale přijal její argument, že opatření mělo za cíl zbrzdit stárnutí populace a zlepšit demografickou situaci v zemi. Příspěvek na bydlení měl za cíl motivovat páry v mladém věku, aby měly více dětí, a vyrovnat tak úbytek populace způsobený emigrací a nízkou porodností. Podle Soudu tedy opatření sledovalo legitimní cíl.

Soud poznamenal, že při posuzování přiměřenosti opatření v oblasti sociálního zabezpečení musí vzít v úvahu národní kontext. V Litvě totiž dochází od 90. let k setrvalému úbytku populace způsobenému zejména emigrací mladých lidí a nízkou porodností. Stárnutí populace a nízká porodnost přitom pro vnitrostátní orgány představují důvody k obavám, jež je třeba řešit dostupnými opatřeními.

Ačkoli Soud připustil námitku stěžovatelky, že všichni rodiče malých dětí mají podobné potřeby sociální

Soud dále posuzoval, zda bylo odlišné zacházení diskriminující, neboť nemělo objektivní a rozumné odůvodnění. Zákon o podpoře bydlení zakotvoval několik různých dávek, přičemž některé byly určeny pro osoby s velmi nízkým příjmem bez ohledu na jejich věk a jiné osobní charakteristiky, jiné byly určeny osobám s o něco málo vyšším příjmem, které vyžadovaly podporu na bydlení z důvodu zdravotního handicapu či rodinné situace. Příspěvek na bydlení, o který žádala stěžovatelka, spadal do druhé kategorie. Soud podotkl, že stěžovatelka nenamítala, že by jí nebyl přiznán příspěvek pro osoby s nejnižším příjmem, a dodal, že Litva poskytovala rodinám s dětmi další sociální dávky. Stěžovatelka by tak nebyla ponechána bez sociální pomoci, kdyby ji potřebovala ([Stummer proti Rakousku](#), č. 37452/02, rozsudek ze dne 7. července 2011, § 108). Soud tak shrnul, že jeho úkolem je rozhodnout o zvláštní sociální výhodě, která představovala nadstavbovou pomoc mladým rodinám, a posoudit, zda státním omezením této dávky na rodiny do 35 let nevybočil z mantinelů článku 14 Úmluvy.

Soud připomněl, že článek 14 státním nebrání v odlišném zacházení s různými skupinami za účelem dorovnání faktických nerovností mezi nimi. Navíc, absence úsilí vyrovnat odlišným zacházením tyto nerovnosti může sama o sobě představovat porušení článku 14

pomoci bez ohledu na svůj věk, uznal, že vnitrostátní orgány musí při alokovaní omezených veřejných prostředků nastavovat určité limity ([Bah proti Spojenému království](#), č. 56328/07, rozsudek ze dne 27. září 2011, § 49). K určení priorit v této oblasti jsou přitom s ohledem na lepší znalost potřeb v oblasti sociálního systému i dostupných zdrojů lépe vybaveny než mezinárodní soud ([Pentiacova a ostatní proti Moldavsku](#), č. 14462/03, rozhodnutí ze dne 4. ledna 2005). Zopakoval, že státy požívají v této oblasti široký prostor pro uvážení a Soud si musí být při hodnocení přijatých opatření vědom zásady subsidiarity ([Maurice proti Francii](#), č. 11810/03, rozsudek velkého senátu ze dne 21. června 2006, § 117).

Soud vzal dále v úvahu argument vlády, že chybí shoda na evropské úrovni ohledně rozhodování, zda vůbec nějaký příspěvek na bydlení poskytovat, a pokud ano, za jakých podmínek a jak starým osobám. Rozhodnutí litevského zákonodárce přiznat nadstavbový sociální příspěvek rodinám mladšího věku nelze samo o sobě vnímat jako zjevně nepodložené, vezme-li se v úvahu, že finanční stránka je pro mladé rodiny významným faktorem ovlivňujícím jejich rozhodnutí, zda emigrovat a

zda a kdy mít děti. Soud dále přihlédl ke statistickým údajům poskytnutým vládou dokládajícím, že Litevci uzavírají manželství, mají své první dítě a dostávají hypotéku průměrně ve věku mezi 28 a 35 lety, a akceptoval, že napadená věková hranice třiceti pěti let byla rozumně založena na objektivních údajích, a nikoli na obecných předpokladech nebo převažujících společenských postojích. Soud také přiznal váhu skutečnosti, že věková hranice pro příspěvek byla později upravena ve světle aktuálních dat (v roce 2019 byla posunuta na 36 let). Právní úprava tak, ačkoli cílila na podporu, aby páry měly děti v nízkém věku, současně reagovala na aktuální demografickou situaci.

S ohledem na výše uvedené Soud dospěl k závěru, že stát nepřekročil svůj široký prostor pro uvážení, když se rozhodl poskytnout nadstavbovou pomoc na bydlení těm rodinám, v nichž manželé nebo rodič samoživitel nebyli starší třiceti pěti let. Nedošlo tak k porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Stěžovatelka dále namítala, že správní soudy odmítly předložit její věc ústavnímu soudu bez dostatečného zdůvodnění, což představovalo porušení jejího práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Soud připomněl, že Úmluva nezaručuje právo, aby vnitrostátní soud postoupil věc jinému vnitrostátnímu nebo mezinárodnímu orgánu k rozhodnutí o před-

běžné otázce. Zároveň však nevylučuje možnost, že tam, kde existuje obdobný mechanismus, může odmítnutí vnitrostátního soudu vyhovět žádosti o postoupení za určitých okolností narušit spravedlivost řízení, a to mimo jiné tam, kde odmítnutí nebylo řádně odůvodněno (*Pronina proti Ukrajině*, č. 63566/00, 18. července 2006, § 24).

V projednávané věci Soud podotkl, že krajský soud se výslovně nezabýval žádostí stěžovatelky o postoupení věci ústavnímu soudu. Naproti tomu však nejvyšší správní soud rozsáhle odkazoval na příslušnou judikaturu a zásady ústavního soudu, přezkoumal žádost v jejích světle a uvedl podrobné důvody pro její zamítnutí. Dospěl rovněž k závěru, že není důvod pochybovat o souladu právní úpravy s ústavou. V rozhodné době přitom vnitrostátní právo nezakotvovalo individuální ústavní stížnost; jedinou cestou pro postoupení věci ústavnímu soudu proto byla pochybnost obecného soudu o ústavnosti zákonného ustanovení a soudy nebyly žádostmi účastníků řízení o postoupení vázány.

Soud naznal, že odůvodnění nejvyššího správního soudu bylo dostatečné k tomu, aby stěžovatelce ukázalo, že její hlavní argumenty byly vzaty v úvahu, a umožnilo jí pochopit, proč byla její žádost o postoupení zamítnuta (*Baltic Master Ltd. proti Litvě*, č. 55092/16, 16. dubna 2019, § 41–43). K porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy tak nedošlo.

Nové stížnosti a oznámení proti České republice

V prvním čtvrtletí roku 2022 Soud oznámil vládě čtyři skutkově velmi zajímavé stížnosti. Je pozoruhodné, že dvě z nich byly Soudu doručeny již v roce 2016, jedna potom v roce 2018. Prohlášení přijaté na konferenci na vysoké úrovni v Brightonu v dubnu 2012 přitom stanoví, že by Soud měl být v zásadě schopen postupovat důvodné stížnosti žalovaným vládám do jednoho roku od jejich nápadu a v horizontu dalších dvou let o nich zpravidla rozhodnout. Je evidentní, že pokud jde o stížnosti proti České republice, v minulých letech, jak se nyní ukazuje, se nedařilo vytyčeného cíle dosahovat. Prvotní měsíce od jmenování Kateřiny Šimáčkové novou soudkyní za Českou republiku nicméně svědčí o zvýšeném úsilí tuto situaci napravit. Po praktické stránce to znamená, že můžeme očekávat více stížností oznamovaných vládě a ruku v ruce s tím i více rozsudků. V uvedeném období dále vláda využila v jednom případě svého práva podle čl. 36 odst. 1 Úmluvy a avizovala Soudu svůj záměr intervenovat v řízení o stížnosti podané českým státním příslušníkem proti třetímu státu. Více prozradí navazující řádky.

pokusil vzít, pacient ho srazil na zem a začal jej bít. Personál přivolal ostrahu nemocnice. Pacient ležící na sanitáři členům ochranky řekl, ať pustí vodu z hydrantu. Ti si nejprve zaměnili pacienta se sanitářem a příkazu vyhověli. Po uvědomění si tohoto omylu ochranka hydrant zavřela. Pacient vstal a šel hydrant opět pustit, čehož využila lékařka, aby odvedla sanitáře do bezpečí. Dotyčný nadále stříkal vodou z hydrantu, a tak zdravotní sestra zavolala na tísňovou linku policie. Na místo se dostavili čtyři policisté. V té době pacient nejenže stříkal vodu z hydrantu, ale zároveň odkrýval elektrické kabely vedoucí ke stropnímu osvětlení. To policisté vyhodnotili jako závažné ohrožení života jeho i dalších osob. Po opakované marné výzvě, aby si pacient lehl na zem, jej dva policisté strhli k zemi a pomocí hmatů a chvatů znehybnili obličejem k zemi. Další z policistů vůči němu použil taser a zdravotní sestra na pokyn lékařky aplikovala pacientovi injekčně sedativa. Když pacienta otočili, zjistili, že nedýchá. Pokus o resuscitaci nebyl úspěšný – pacient zemřel.

Stěžovatelka namítá porušení práva na život dle článku 2 Úmluvy a zákazu mučení, nelidského či ponižu-

Stížnosti k Evropskému soudu pro lidská práva

Policejní zákrok na psychiatrii

V (č. 26074/18) – úmrtí pacienta v silně agitovaném stavu po použití taseru

Stížnost se týká úmrtí bratra stěžovatelky, paranoidního schizofrenika, během jeho hospitalizace v psychiatrické nemocnici. Tomu předcházející události lze v krátkosti shrnout následovně. Kolem čtvrté hodiny ranní narůstal u pacienta neklid, vstal a šel si zakouřit do kuřárny, kde byl přítomen sanitář a dvě zdravotní sestry. Po upozornění, že kouřit se smí pouze v kuřárně, začal pacient verbálně útočit na personál a fyzicky na vybavení kuřárny. Následně vyšel na chodbu a vzal do rukou hadici od hydrantu. Sanitář se mu hadicí

jího zacházení dle článku 3. U obou ustanovení vznáší námitku porušení nejenom jejich hmotněprávní, ale i procesní složky, jelikož tvrdí, že událost nebyla ze strany Generální inspekce bezpečnostních sborů řádně vyšetřena. Soud označil stížnost za možný „případ s dopadem“ (*impact case*) a vlády se táže mj. na předpisy, které v České republice upravují použití taseru, jakož i na podmínky výcviku policistů v této oblasti.

Cizinecké právo

Mirzoyan (č. 15117/21 a 15689/21) – bezpečnost státu a rodinné vazby cizince

Stěžovatel, cizinec, v České republice podnikal a žil společně s manželkou a dětmi. V roce 2011 požádal o prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu za účelem podnikání. Ministerstvo vnitra žádosti nevyhovělo, neboť na základě utajovaných informací shledalo, že další pobyt stěžovatele na území není žádoucí kvůli zachování bezpečnosti v zájmu České republiky. Současně uvedlo, že dopady zamítavého roz-

hodnutí nepředstavují nepřiměřený zásah do rodinného života stěžovatele a jeho dětí. Zamítnuty byly i později podané žádosti stěžovatele o jiná pobytová oprávnění. Také u nich ministerstvo svá rozhodnutí založilo jednak na obsahu utajovaných informací, jednak na mu známých skutečnostech z rodinného života stěžovatele. Právní zástupce stěžovatele se přitom mohl seznámit pouze s některými z utajovaných podkladů.

Ve stížnosti stěžovatel jednak uvádí, že vnitrostátní orgány nezjistily všechny relevantní skutečnosti stran jeho rodinné situace a nejlepšího zájmů dětí, když mimo jiné nevyslechly členy jeho rodiny, a neprovedly důsledné vyvažování mezi zájmy na ochraně národní bezpečnosti a jeho právem na respektování rodinného života. Současně stěžovatel namítá, že kvůli nesdělení alespoň podstaty důvodů, na kterých byla rozhodnutí založena, nemohl účinně rozporovat tvrzení, že představuje riziko pro bezpečnost České republiky.

Soud klade vládě otázky na poli článku 8 Úmluvy (právo na respektování soukromého a rodinného života) a článku 1 Protokolu č. 7 (procesní záruky v případě vyhoštění cizinců).

Odpovědná žurnalistika

Vokáč (č. 79225/16) – přiměřenost potrestání novináře za nactiutřačný článek

Stěžovatel, novinář, byl odsouzen za uveřejnění článku s titulkem *„Opilí policisté při večírku na chatě rasově napadli souseda“* v elektronickém deníku. Podle mínění soudů obsahoval článek nactiutřačná tvrzení vůči vyššímu policejnímu příslušníkovi, který byl v článku nepravdivě označen za jednoho z útočníků. Tímto jednáním se měl stěžovatel dopustit přečinu pomluvy, za což mu byl uložen podmíněný trest odnětí svobody v délce deseti měsíců s dvouletou zkušební dobou.

Předmětem řízení před Soudem je otázka, zda došlo k porušení stěžovatelova práva na svobodu projevu, a zejména jeho práva na rozšiřování informací a myšlenek, dle článku 10 Úmluvy. Soud bude zejména posuzovat přiměřenost uložené sankce vzhledem k povaze a závažnosti trestného činu, jehož spáchání se měl stěžovatel dopustit.

Odškodnění za trestní stíhání zastavené z důvodu promlčení

Machalický (č. 42760/16) – uplatňování zásady presumpce nevinoty v civilních řízeních po zastavení trestního stíhání z důvodu promlčení trestnosti činu

Stěžovatel, toho času vysoce postavený funkcionář banky, uzavřel v letech 1993 a 1994 úvěrové smlouvy se společnostmi spřízněnými s podnikatelem P. S., který se v dané době angažoval ve výstavbě obytných objektů v okolí hlavního města Prahy v rámci tzv. projektu H-SYSTEM. Dané společnosti se při splácení poskytnutých úvěrů dostaly do finančních problémů, které nakonec byly řešeny konkursem. V důsledku toho přišla o své peníze více než tisícovka klientů, kteří podnikateli poskytli zálohy na slibované domy. Trestní stíhání stěžovatele bylo na počátku vedeno pro podezření

ze spáchání zvláště závažného trestného činu podvodu. V průběhu řízení se ale nepodařilo prokázat, že jednal úmyslně s cílem poškodit svého zaměstnavatele, a proto byl skutek překvalifikován na trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku. Pro tento trestný čin však platí pětiletá promlčecí lhůta. Ta v daném případě uplynula, a tak nezbyvalo než trestní stíhání zastavit. V odůvodnění rozsudku soud nicméně konstatoval, že se stěžovatel dopustil jednání, které naplňuje všechny znaky trestného činu.

Stěžovatel se následně domáhal náhrady škody za nezákonné trestní stíhání. Soudy mu nevyhověly. V odůvodnění svých rozhodnutí poukázaly na zjištění trestních soudů, že se stěžovatel spáchání trestného činu fakticky dopustil, třebaže za něj v důsledku promlčení nemohl být uznán odpovědným a potrestán. Analogicky potom uplatnily ustanovení § 12 zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Dle jejich názoru sice uplynutím promlčecí doby zanikla trestnost činu, neznamená to však, že trestní stíhání bylo nezákonné. Stěžovatel naopak mohl trvat na

pokračování trestního stíhání a domoci se zproštujícího výroku, který by mohl následně posloužit jako odpovědnostní titul pro náhradu za nezákonné stíhání. Této možnosti ale nevyužil.

Stěžovatel v řízení před Soudem namítá, že formulace obsažené v odůvodněných rozhodnutích soudů v řízení o žalobě na náhradu škody, zejména v rozsudku Nejvyššího soudu, jsou v příkrém rozporu se zásadou presumpce nevinny dle čl. 6 odst. 2 Úmluvy, který brání tomu, aby občanskoprávní soudy v navazujícím řízení po zastavení trestního stíhání poukazovaly na to, že byl trestný čin spáchán.

Náhradní mateřství

Bonzano a ostatní proti Itálii (č. 10810/20) – uznání rodičovství k dětem vzešlým ze surogátního mateřství legálně sjednaného v zahraničí

V řízení jde o sérii stížností týkajících se odmítnutí italských úřadů přepsat do matricy údaje z rodných listů dětí narozených prostřednictvím náhradního mateřství ve Spojených státech a na Ukrajině (kde je tento institut legální), jejichž zamýšlenými rodiči jsou tři homosexuální a jeden heterosexuální pár, a to z důvodu rozporu náhradního mateřství s italskými právními předpisy. Stěžovatelé namítají, že tímto postupem došlo k porušení jejich práv chráněných články 8 (právo na respektování soukromého a rodinného života) samostatně i ve spojení s článkem 14 Úmluvy (zákaz diskriminace).

Dne 28. března 2022 vláda informovala Soud o tom, že hodlá vstoupit do řízení jako vedlejší účastník a předložit k věci, v níž bude rozhodováno mimo jiné i o stížnosti českého občana, své stanovisko.

Velký senát Soudu

V prvním čtvrtletí roku 2022 se do okruhu stížností, jimiž se bude zabývat velký senát, dostal jenom jeden případ – věc *Sanchez proti Francii*, o které jsme psali již v předchozím čísle Zpravodaje. Velký senát dále za toto období vydal jediný rozsudek, a to ve věci *Grzęda proti Polsku*.

Zásahy do nezávislosti polského soudnictví

Grzęda proti Polsku (č. 43572/18)

Věc byla původně přidělena senátu, ten se však v únoru 2021 vzdal pravomoci ve prospěch velkého senátu. Stížnost vznesl soudce polského Nejvyššího správního soudu, kterému v důsledku legislativní reformy v roce 2017 předčasně zaniklo členství v Národní radě soudnictví, přičemž neměl možnost domoci se soudního přezkumu tohoto kroku. Národní rada soudnictví je ústavní orgán, jehož posláním je zajišťovat nezávislost soudů a soudců; má přitom výlučnou pravomoc navrhovat kandidáty na soudce i jejich přesuny v rámci soudní soustavy.

Velký senát dospěl k závěru, že absence soudního přezkumu předčasného ukončení mandátu člena Národní rady soudnictví zakládá porušení práva na přístup k soudu, a tedy i čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Konstatoval, že vzhledem k roli Národní rady soudnictví je klíčové, aby byl tento orgán nezávislý od exekutivy i legislativy. Požadavek soudcovské nezávislosti se dle velkého senátu nevztahuje jenom na soudce při jejich rozhodovací činnosti, ale také na další oficiální funkce, které může soudce vykonávat a které jsou úzce spojeny se soudním systémem.

Jedná se o první rozsudek, v němž se velký senát Soudu zabýval zásahy do nezávislosti polského soudnictví, třebaže tato otázka již byla předmětem několika senátních rozsudků. Velký senát v této věci zdůraznil, že projednávaný případ je součástí série nedávných reforem v Polsku, jejichž cílem je oslabení soudcovské nezávislosti. V současné době Soud eviduje zhruba 93 stížností týkajících se reorganizace polské justice.

Tiskovou zprávu o rozsudku je možné najít [zde](#).

Užitečné odkazy

**HUDOC – databáze
judikatury ESLP**
<http://hudoc.echr.coe.int/>

**Evropský soud
pro lidská práva**
<http://www.echr.coe.int/>

**Česká databáze vybraných
rozsudků a rozhodnutí ESLP**
<http://eslp.justice.cz/>

**Přehled všech vydání
Zpravodaje KVZ**
<http://www.justice.cz/>

Veřejný ochránce práv
<http://www.ochrance.cz/>

**Nejvyšší soud
České republiky**
<http://www.nsoud.cz/>

**Ústavní soud
České republiky**
<http://www.usoud.cz/>

**Databáze rozhodnutí
smluvních orgánů OSN**
<http://www.ohchr.org/en/>

Rada Evropy
<http://www.coe.int/>

Nejvyšší správní soud
<http://www.nssoud.cz/>

Databáze judikatury web: eslp.justice.cz

Kontakt:

Kancelář vládního zmocněnce
pro zastupování ČR před ESLP
Ministerstvo spravedlnosti
Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2
kvz@mzp.justice.cz, www.justice.cz

Úvodní fotografie: © Paulgrecaud | Dreamstime.com
Fotografie u Slova úvodem © Monika Hanych a Ota Hlinomaz
Fotografie u Slova závěrem © Vít Alexander Schorm

Zpravodaj KVZ: vydává Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva, Ministerstvo spravedlnosti.

Autoři anotací (v abecedním pořadí): Lukáš Boháček (NS), Adam Herma (KVOP), Eliška Hronová (KVZ), Vladimír Janoušek Pysk (KVZ), Martina Jirsová (KVZ), Miroslav Kaštyl (KVZ), Eva Kostolanská (NSS), Marie Lukasová (KVOP), Lubomír Majerčík (ÚS), Jana Martinková (KVZ), Eva Petrová (KVZ), Kateřina Radová (KVZ), Vít A. Schorm (KVZ), Anna Skrášková (NS), Monika Šamová (KVZ), Karolina Šebková (KVZ).
Obsah Zpravodaje: Jana Martinková.

Slovo závěrem

S novým rokem a především s nástupem nové české soudkyně skončilo dlouhé období, kdy Soud vůči **České republice** nevydával téměř žádná rozhodnutí s výjimkou banálních či opakujících se věcí. V prvním čtvrtletí letošního roku Soud přijal téměř stejný počet rozsudků jako s předchozím českým soudcem za poslední tři roky. Ve věci **Komissarov proti České republice** (č. 20611/17, 3. února 2022) shledal porušení článku 5 Úmluvy z důvodu nezákonné **vydávací vazby**, která překročila zákonné limity trvání kvůli průtahům v souběžně běžícím azylovém řízení. Ve věci **Fischer proti České republice** (č. 24314/13, ze dne 24. února 2022) Soud dospěl k závěru, že v souvislosti s vytěsněním stěžovatele z jeho cestovní kanceláře nedošlo k porušení **práva na spravedlivý proces**, ačkoli soudy nezrušily usnesení valné hromady, které označily za protiprávní; námitku porušení majetkových práv Soud odmítl pro nevyčerpání žaloby na náhradu škody. V rozsudku **FU QUAN, s. r. o. proti České republice** (č. 24827/14, ze dne 17. března 2022) Soud konstatoval, že z důvodu průtahů při vrácení **věcí stěžovatelky zajištěných v rámci trestního řízení** proti jejím společníkům došlo k porušení jejího práva na pokojné užívání majetku. Porušení majetkových práv Soud shledal i v rozsudku **Pálka a ostatní proti České republice** (č. 30262/13, ze dne 24. března 2022). Důvodem byla skutečnost, že stěžovatelé obdrželi za **pozemky, které jim byly vyvlastněny** pro stavbu rychlostní silnice, náhradu ve výši úředně stanovené ceny, která ale neumožňovala zohlednit jejich skutečnou hodnotu.

Ve vztahu k **jiným státům** Soud jako obvykle vydal řadu významných rozsudků. V první řadě zmiňme rozsudek **Communauté genevoise d'action syndicale proti Švýcarsku** (č. 21881/20, ze dne 15. března 2022). Jde o první rozsudek, v němž Soud meritorně posuzoval opatření, která státy přijaly k **zamezení šíření onemocnění Covid-19**. Stěžovatelka namítala, že nemohla na Svátek práce v roce 2020 konat tradiční shromáždění. Soud shledal porušení článku 11 Úmluvy z důvodu plošného charakteru zákazu, délky jeho trvání a hrozbě trestních sankcí za jeho porušení při současné absenci přezkumu jeho přiměřenosti ze strany soudů.

Pandemie Covidu-19 hrála roli i ve věci **Q a R proti Slovinsku** (č. 19938/20, rozsudek ze dne 8. února 2022). Soud připustil, že opatření spojená s pandemií mohla odůvodnit určitá **zdržení**, avšak nezbatila soudy povinnosti rozhodnout **v řízení** o svěření dětí do pěstounské péče v přiměřené době. Soud v rozsudku dále zdůraznil odpovědnost soudce za zajištění včasného dodání znaleckých posudků, jsou-li ve věci potřebné. V obou ohledech soudy rozhodující ve věci stěžovatelů selhaly, čímž došlo k porušení článku 6 Úmluvy.

V oblasti **trestního práva** stojí za pozornost především rozsudek **Bjarki H. Diego proti Islandu** (č. 30965/17, ze dne 15. března 2022). Soud v něm shledal porušení článku 6 Úmluvy, jelikož stěžovatel byl policií vyslýchán jako svědek, a nebyl tak seznámen s povahou a důvody obvinění a neměl přístup k právní pomoci, ačkoli jeho telefon byl již dva měsíce v souvislosti s objasňovanou činností odposloucháván. Důležitý je i rozsudek **Al Alo proti Slovensku** (č. 32084/19, ze dne 10. února 2022).

V něm Soud konstatoval, že stěžovatel sice byl v přípravném řízení informován o termínu výslechu svědků, kteří již později před soudem nevyprávěli, ale nebyl poučen o svém právu se výslechu účastnit a klást svědkům otázky, proto skutečnost, že se nedostavil, nemůže být považována za informované vzdání se práva na výslech svědků. Významný je též rozsudek [Stävilä proti Rumunsku](#) (č. 23126/16, ze dne 1. března 2022). V něm Soud poprvé vyložil, jaký je význam slovního spojení „*podstatná vada v předešlém řízení*“ obsaženého v článku 4 Protokolu č. 7, které umožňuje obnovu řízení, aniž by došlo k porušení zásady *ne bis in idem* zakotvené v tomto ustanovení.

S trestním právem související otázkou se Soud zabýval v rozsudku [Adomaitis proti Litvě](#) (č. 14833/18, ze dne 18. ledna 2022). Posuzoval **použití odposlechů** stěžovatele pořízených během trestního řízení v pozdějším kárném řízení. Obvinění proti stěžovateli se neprokázala. Jiné skutečnosti zjištěné během odposlechů však byly následně použity v řízení vedoucím k propuštění stěžovatele. Soud neshledal porušení ani článku 6, ani článku 8 Úmluvy.

V rozsudku [I. V. T. proti Rumunsku](#) (č. 35582/15, ze dne 1. března 2022) Soud posuzoval situaci, kdy stěžovatelka, jedenáctiletá dívka, poskytla vyjádření televizi, která natáčela **reportáž o školním výletě**, na kterém zahynul spolužák dívky. Rodiče stěžovatelky nedali s rozhovorem souhlas a televize nezahalila její identitu. Stěžovatelka se následně stala obětí šikany ze strany spolužáků i učitelů. Soudy její žalobě proti televizní stanici nevyhověly s tím, že za šikanu ve škole nemůže nést televize odpovědnost. Povrchní hodnocení soudů vedlo Soud k závěru o porušení článku 8 Úmluvy.

V České republice stále nedořešenou otázkou je uvedení právní úpravy **uznání změny pohlaví** do souladu s Úmluvou a Evropskou sociální chartou. Souvisejícím aspektem, skutečností, že v rodném listě vedle zápisu nového pohlaví zůstává v Polsku i údaj o biologickém pohlaví při narození, se Soud zabýval ve věci [Y proti Polsku](#) (č. 74131/14, rozsudek ze dne 17. února 2022). Dospěl k závěru, že jelikož je v průkazu totožnosti uvedeno již jen nové pohlaví, k porušení článku 8 Úmluvy nedošlo.

Nepříliš často se v judikatuře Soudu objevuje problematika sociálního zabezpečení a pomoci. V rozsudku [Jivan proti Rumunsku](#) (č. 62250/19, ze dne 8. února 2022) Soud shledal, že vnitrostátní orgány neadekvátně zhodnotily závažnost zdravotního postižení stěžovatele a jejich rozhodnutí **odebrat mu osobního asistenta** porušilo článek 8 Úmluvy. Soud v rozsudku vyzdvihl práva osob se zdravotním postižením na adekvátní životní standard, na nezávislý život a na zapojení do společnosti, která chrání i Úmluva o právech osob se zdravotním postižením.

Přístup k dokumentům podléhajícím utajení Soud řešil v rozsudku [Šeks proti Chorvatsku](#) (č. 39325/20, ze dne 3. února 2022). Shledal, že stěžovatel, bývalý politik, který zastával vysoké státní funkce a sepisoval knihu o počátcích nezávislosti Chorvatska, měl poté, co mu prezidentská kancelář odmítla zpřístupnit některé dokumenty, k dispozici nezávislý soudní přezkum a dostatečné záruky proti svévoli.

Více v příštím Zpravodaji nebo v databázi judikatury Soudu v českém jazyce dostupné na adrese <http://eslp.justice.cz/>.

Petr Konůpka,
zástupce vládního zmocněnce